

1. Otázky pro rozhovor s psychology a sociálními pracovníky

1.1 Psycholog

Oblasti práce psychologa

- Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?
- Mohl/a byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?
- Co ve své práci považujete za nejdůležitější, za takové nejsmysluplnější?
- A co je z toho, co jste jmenoval/a, pro Vás nejtěžší?
- Zkuste přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým činnostem: přímá práce s klienty (dětmi, rodiči), administrativní činnost, vzdělávání – ještě něco dalšího?
- Napadá Vás způsob, jak docílit toho, abyste mohl/a věnovat více času tomu, co považujete ve své práci za důležité?
- Napadá Vás, kde by se ještě mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? Co by mohlo nebo mělo být v jeho kompetenci?

Vzdělání

- Když jste po škole nastoupil/a do práce, připadal/a jste si dostatečně připravený/á? Měl/a jste dostatek znalostí a dovedností pro tuto práci?
- Co Vás překvapilo? Co Vám dělalo největší problémy?
- Co by měl psycholog pracující v náhradní rodinné péči vědět především?
- Jaké vlastnosti a schopnosti by podle Vás měl mít psycholog pracující v NRP, je to něčím specifické oproti psychologům pracujícím v jiných oblastech?

Problémy v oblasti náhradní rodinné péče

- Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?
- Co už teď funguje dobře? S čím můžeme být spokojení? Co se hodně změnilo k lepšímu?
- Jak by se podle Vašeho názoru mohlo to, co je problematické, změnit? Kdo by to mohl ovlivnit?
- Proč už podle Vás ke změnám nedošlo?
- Teď, když jsme si řekli o problémech i úspěších, mohl/a byste mi zkusit popsat, jak si představujete ideální proces svěřením dítěte do nové rodiny? Máte nějakou inspiraci v zahraničí?

1.2 Sociální pracovník

Uvedení do tématu

- Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovník v oblasti náhradní rodinné péče?
- Mohl/a byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?
- Co ve své práci považujete za nejdůležitější, nejsmysluplnější?
- A co je pro Vás nejtěžší?
- Zkuste přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým činnostem: přímá práce s klientem, práce v terénu, administrativní práce, vzdělávání – něco dalšího?

Spolupráce s psychologem

- Jak při své práci spolupracujete s psychologem?
- Máte pocit, že se někde Vaše kompetence s psychologem překrývají? Že není dobře vyjasněné, kdo by měl mít určité rozhodnutí na starost?
- Co je podle Vás klíčové v práci psychologa? Na co by se měl nejvíce soustředit?
- Co by podle Vás měl psycholog pracující v NRP vědět?
- Jaké vlastnosti a schopnosti by měl mít psycholog pracující v NRP, je to něčím specifické oproti psychologům pracujícím v jiných oblastech?

Problémy v oblasti náhradní rodinné péče

- Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?
- Co už teď funguje dobře? S čím můžeme být spokojení?
- Jak by se podle Vašeho názoru mohlo to, co je problematické změnit? Kdo by to mohl ovlivnit?
- Proč už podle Vás ke změnám nedošlo?
- Teď, když jsme si řekli o problémech i úspěších, mohl/a byste mi zkusit popsat, jak si představujete ideální proces svěření dítěte do nové rodiny? Máte nějakou inspiraci v zahraničí?

2. Pracovní otázky pro rozhovor

- Dnes často diskutovanou otázkou je, co považovat za zájem rodičů o dítě, jak dlouho je v péči o ně podporovat, a kdy už dítě odebrat a pokusit se umístit v NRP. Jaký je na to Váš názor?
- Jaké rodiny jsou podle Vás vhodné pro sanaci, kdo by ji měl provádět a jak by měla konkrétně vypadat?
- Co si myslíte o profesionální pěstounské péči? Jak by podle Vás měl tento model vypadat v českých podmínkách?
- Napadá Vás způsob, jak získat více pěstounů?
- Myslíte si, že je u nás časté, aby žena donosila své nechtěné dítě a dala ho k adopci místo toho, aby zvolila řešení interrupcí? Napadá Vás způsob, jak tuto možnost více propagovat?
- Co si myslíte o přímé adopci? V čem vidíte výhody a v čem nevýhody? Jak by měla eventuálně probíhat?
- Měli by biologičtí rodiče, kteří dávají dítě k osvojení, zůstat anonymní nebo se účastnit dalšího života dětí? V jakém případě by to mohlo být vhodné?
- Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálnímu páru?
- Romské děti se do rodin neumisťují snadno, jakou s tím máte zkušenost? Napadá Vás nějaký způsob, jak situaci zlepšit?

3. Písemný souhlas se záznamem rozhovoru

Souhlasím s tím, aby záznam rozhovoru se mnou pořizovaný Dominikou Kociánovou dne ... 2011, byl zpracováván a archivován pro potřeby její diplomové práce. Současně požaduji, aby byla zachována má anonymita.

Datum:

Podpis:

4. Přepisy rozhovorů

4.1 Rozhovor s psycholožkou ze dne 24.4.2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Od roku 2007. Předtím jsem pracovala v pedagogicko- psychologické poradně, kde jsem měla na starosti děti z dětských domovů, pracovala jsem i s jejich rodinami.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Na našem pracovišti spolu s kolegy vedu přípravy pro žadatele o náhradní rodinnou péči a poté posuzování, píšeme psychologickou zprávu, která doporučuje zařazení do evidence žadatelů nebo ne. Potom k nám chodí klienti následně, už s dětmi, mohou si nás vybrat na následnou péči.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, nejsmysluplnější?

Mě přijde nejsmysluplnější z celého toho procesu co děláme ta příprava, že jim zprostředkujeme to, do čeho jdou. a pak mi přijde hodně smysluplné to provázení, ta následná péče. Ty přípravy a to posuzování mají povinné, takže to si nemohou vybírat v našem systému, na Slovensku jo. u nás jsou přidělení, tohle mají povinné podle zákona. a tu následnou, tu už si vybírají.

Zkuste přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým oblastem: práce s klienty v procesu zprostředkování NRP, práce s nově vzniklou rodinou, administrativní činnost, vzdělávání?

Kurzy máme buď jednou za měsíc nebo jednou za čtrnáct dní. Neumím vám říct procentuálně kolik to je, ale to jsou dva dny, plus nějaká příprava, což obnáší číst články, aktuální věci, trochu se dovzdělávat v té práci se skupinou – to by byla ta jedna věc. To posuzování to je to testové, pak vyhodnotit ty testy. Máme vlastně den na posouzení, z každého kurzu máme pět párů, takže deset lidí plus třeba děti v některých rodinách. a ta administrativa to je to psaní zpráv, no a objednávání.

Takže největší část té práce je s rodinou, než dojde ke svěření toho dítěte?

Ano.

Potom ta menší část by byla ta následná péče?

No pro nás by to vlastně byla ta nejsmysluplnější část a té se věnujeme hodně, je to třeba jednou za týden přijde celá rodina a chodí třeba rok. Ta příprava a posuzování je spíše jednorázová-krátkodobá věc, pro nás končí tím, že napíšeme tu zprávu a že jsou zařazení nebo nezařazení do databáze, většinou jsou zařazení. a pak je ta následná péče, kde já vidím největší smysl.

Napadá Vás jak by se toho dalo docílit, abyste měla více času na tu následnou péči?

Asi to rozdělit. Ty přípravy a posuzování zaberou hodně času, ono se vám to pak nevejde do pracovní doby, když chcete dělat tu následnou. My tu následnou práci máme jako navrch, ale my ji cítíme jako stěžejní. a to posuzování, to se zkrátka nedá obejít, protože to má určité parametry, které my musíme dodržet, to se nedá zkrátit ani naopak. a ty přípravy, to si myslím,

že je smysluplná věc. a myslím, že už to máme hodně racionálně zorganizováno, musíme je vidět v nějaké skupině, to jsou ty dva dny na té přípravě, pak musí bezpodmínečně projít testy, to jsou standardizované metody a pak musí být jedna, dvě nebo tři konzultace, abychom to probrali v individuálním kontaktu a pak ta zpráva se musí napsat.

Napadá Vás, kde by se ještě mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? Co by mohlo nebo mělo být v jeho kompetenci?

Já si myslím, že je to spíše specifikum Prahy, než třeba jiných krajů, ale problém je trošku v tom, že ten orgán moci je propojený s tím orgánem poradním, což by mělo být fajn, ale pak třeba při tom kompletování rodin je to tak, že my vlastně neznáme to dítě, takže píšeme posudek na imaginární dítě. Vidíme jen rodiče a píšeme posudek, jestli eventuelně splňují parametry pro rodičovství, ale máme velké povědomí o té rodině, jak se s nimi mluvíme, jak je známe a pak už nemáme možnost vidět, jaké děti jsou k dispozici, takže tam to pro nás končí. My jsme navázali v Praze takovou spolupráci, že před tím poradním sborem jsme chodili i do dětského centra, navázali jsme tam kontakt s psychologkami, kde nám představily ty děti, viděli jsme je fyzicky, věděli jsme i jak jsou na tom psychologicky, co mají za sebou. a pak jsme chodili ještě na magistrát na takovou schůzku před poradním sborem, takže jsme věděli, že tyhle děti jsou k dispozici, tihle rodiče – které už známe- jsou zhruba na řadě a mohli jsme to zohlednit. Snažili jsme se o to, ale pak to skončilo, protože to tady nebylo zvykem. Takže my v podstatě vidíme rodiče a píšeme něco. a píšeme to podle nějakých objektivních parametrů, ale samozřejmě máte spoustu informací mimo, které jsou důležité pro ten život. a pak se často stává, že tenhle posudek někdo čte a vezme si z toho jen to „doporučuji“ a pak třeba rodině, kterou my bychom v životě nedoporučili pro např. sourozenecký pár, tak oni ho tam dají protože rodiče jsou introverti a to dítě je živé.

A kdo to tedy rozhodne? Je psycholog, který zná dítě a psycholog, který zná žadatele...

My už nic nerozhodujeme, my napíšeme posudek se závěrem „doporučuji“ a pak je posudek o dítěti, který jde z dětského centra nebo ústavního zařízení a tyhle dvě dokumentace se dostanou na magistrát a tam jsou dvě sociální pracovnice, které tohle rozhodují.

Není to trochu problém kompetenci?

Když jsme tam chodili tak jsme znali a mohli jsme využít ten poradní hlas a říct, ne k těmhle ne. Ty sociální pracovnice můžou kamkoli přijít, znají dítě i ty žadatele, ze svého sociálního hlediska a tam v té kanceláři (na magistrátu) vyberou ke každému dítěti tři rodiny. a pak to jde teprve na poradní sbor, tam přečtou, co chtějí z toho spisu a předhodí ty tři rodiny a pak poradní sbor, který ty lidi nezná (třeba primářka zná děti, od vidění žadatele) takže rozhodují závisle na tom, jak to podají ty sociální pracovnice. a my nevíme, kteří žadatelé jsou na řadě, už si to nepamätujeme. Kdybychom se mohli podívat, tihle žadatelé jsou na řadě, podíváme se do svých záznamů, vzpomeneme si, kdo to byl, máme tam i své záznamy, to, co nemůžete napsat do zprávy, protože to nejsou objektivní fakta. Ale do svých záznamů si píšete – jevíli se mi tak a tak... Takže všechny tyhle informace unikají a my se pak k tomu třeba dostaneme až když to nevyjde. Že my jsme dali doporučení a ono to nefunguje, ale já bych nikdy takové dítě tomu žadateli nedoporučila, nikdy bych s tím nesouhlasila.

A myslíte, že je to problém Prahy, že se na tom podílí moc lidí? Nebo v čem si myslíte, že je ten problém?

No, že v podstatě se na ty posudky nikdo moc nedívá. Ono je to různý. My jsme psychologické pracoviště, takže to můžeme dělat skutečně psychologicky, zatímco v ostatních krajích je ten psycholog zaměstnán na krajském úřadě takže má nad sebou úředníci, náš ředitel je psycholog. Takže oni tam mají zas jiný tlaky, ale třeba je to tam smysluplnější v tom, že tu přípravu na poradní sbor dělá sociální pracovnice, psycholožka, pracují na jednom místě, patrně jsou v kontaktu i s kojeneckým ústavem. Ale zas třeba mají jiné tlaky, psychologické doporučení nemusí být vždycky tak úředně jednoznačné a šéfová, která není psycholožka to těžko pochopí, když ona řekne, no tady mám pochybnost v tom a tom... Ten psychologický aspekt nezná. To pro mě bylo velkým překvapením, že tady nefunguje tým. Já když jsem nastoupila, tak jsem měla představu, že to je tým, že z městské části, kde znají tu biologickou rodinu, že se můžem sejít s tou sociální pracovnící, že se udělá taková případová konference, když je to potřeba. Dá se to udělat, ale třeba magistrátu se to vůbec nelíbí. Tam je to o té moci, mají pocit, že tomu rozumí, dělají to 30 let, tak vědí, jak na to. a ty poradní věci, ty nové věci, psychologické aspekty... Já mám subjektivní pocit, že z té zprávy, co my píšeme, se využívá jen ten poslední odstaveček z té dvoustránkové zprávy – jakože „doporučuji“ nebo „nedoporučuji“. Takže ta vědomost, kterou my získáváme v celém tom procesu, se ztrácí. v praxi mám pocit, že to takhle dopadá. a to je i odpověď na to, proč to třeba nevyjde. Že se ty informace nezohlední, přestože tam třeba jsou a pak to nemůže vyjít.

Ted', aby jsme to teda shrnuli, podle vás největší problém v tom fungování je ta nefunkčnost týmu?

On je vlastně ten systém dobře postavený, že je multidisciplinární. Takže když se na to podíváte zvenku, tak máte pocit, to je výborné. Sociální pracovnice na městském úřadě má kompetenci ověřit všechny údaje, pak to přichází k nám a my tomu dáváme psychologické hledisko, pak to přichází lékařce, která tam dá své hledisko. Ale nějak se děje to, že se ten tým neschází a ta spolupráce tam chybí. Jakoby se to rodičovství, to lidské, zúží na ten odstaveček. Takže ten tým je na papíře, ale obsahově nefunguje tak, jak by měl podle mě fungovat ve smyslu toho, že ty vědomosti všechny se zúročí.

A napadají vás ještě nějaké další dílčí problémy?

No já si myslím, že ten systém, že to není špatně vymyšleno, že kdyby se z té formy došlo k tomu obsahu a ti lidi začali tu týmovou spolupráci, tak si myslím, že by to mohlo docela dobře fungovat. i vlastně ten poradní sbor vypadá jako takový kontrolní orgán. Takže ten systém je dobrý, jen vlastně tady jeden odborník není zvyklý brát druhého. Aby se skutečně ty vědomosti z jednotlivých oborů setkávaly a došlo se ke kompromisu, aby to dávalo co nejplastičtější obraz.

Když jste se po škole dostala k téhle práci, musela jste se nějak dovzdělávat? Jsou nějaké speciální kurzy?

My jsme absolvovali speciální kurzy, ale nejsou povinné, takže je to tady dost problém. Ale pro mě to problém nebyl vůbec žádný, já jsem začínala v pedagogicko-psychologické poradně a tam jsem měla na starosti dětské domovy a tam jsem pracovala 6 roků, takže šest let jsem

kromě jiné poradenské práce navštěvovala ty dětské domovy, takže jsem měla zkušenost a povědomost, jaké ty děti jsou. Pak jsem začala dělat ve speciálně-pedagogickém centru, kde jsme byli v týmu já psycholožka, lékařka a speciální pedagožka a dělali jsme s rodinami a s dětmi, které měly jakýkoli problém, buď mentální nebo psychický nebo se jim rozváděli rodiče, nerozdělovalo se to na děti z náhradních rodin a z vlastních. Pak jsem pracovala ve stacionáři pro děti s postižením a s jejich rodinami. Takže pořád ta rodina, pořád ta výchova adoptovaných nebo biologických rodin. Takže mám bohatou praxi terénní, tu předchozí, takže pro mě tohle vůbec nebylo náročné (mimo téma). Takže zhodnotit, přistoupit k lidem, udělat rozhovor, říct jim, jak to asi vypadá, to pro mě problém není. Ale je fakt, že ti lidi, kteří třeba nastoupí rovnou na ten úřad, tak tohleto nemají a to si myslím, že tam je to taky cítit a možná, že tím, že ty pracovnice na magistrátu na to vůbec nejsou zvyklé, na tenhle praktický pohled, tak možná je to pro ně nepřehledné, ten náš relativizující pohled.

My jsme se nechali vyškolit, dělá to v Brně Triada a Trialog a i Natama pražská, ale ti jsou hodně sami pro sebe, takže jsme absolvovali školení lektorů a o náhradní péči. Pravidelně jsou jednou ročně konference a jezdili jsme na pravidelné supervizní setkávání. Takže kdo chce, tak může. Pro mě bylo překvapením, že ty jednotlivá pracoviště jsou rivalitní. Když jsem nastoupila, tak jsem měla pocit, že se všema budeme dobře spolupracovat, že to půjde, že si budem předávat ty informace, ale vlastně to nejde. Je to asi o penězích. Já si myslím, že my na našem pracovišti jsme jako otevření, ale v podstatě kdekoli jsme začali spolupracovat, tak to dopadlo tak, že jako nechtějí, aby my jsme do toho viděli. Při přípravách dáváme kontakty na všechna pracoviště, nejvíc spolupracujeme s Rozum a cit. Usiluje se o akreditaci toho vzdělávání. Mě přišly ty brněnské (kurzy) kvalitní. Teď jsme byli ale na ministerstvu a ti mají pocit, že to neexistuje. Ale existuje a možná, kdyby jim umožnili akreditaci, protože si myslím, že to dělají dost kvalitně, že tam je zkušenost

Jaké vlastnosti a schopnosti by podle Vás měl mít psycholog pracující v NRP?

Já myslím, že jako každý jiný psycholog, skutečně si ale myslím, že by měl mít praktickou zkušenost, že jít rovnou třeba se zaměstnat na ten krajský úřad a teď rozhodovat, že to je těžké. Protože to máte diagnostiku dospělých, ale zároveň s ohledem na to, jak funguje to dítě. Mě se velmi hodila ta moje zkušenost, že jsem pracovala s dětmi s rodinami, takže tam zákonitě byla i ta psychologie dospělých. Pan doktor Gabriel napsal knihu o posuzování žadatelů a říká, že se to nepodobá klinice, ale spíše manželskému poradenství, my vlastně při tom posuzování neposuzujeme patologii osobnosti, ta se většinou pozná už na začátku a ani se sem nedostanou, ale spíše se posuzuje kvalita toho vztahu, vztah k rodině. Takže myslím, že tam nejsou potřeba specifické dovednosti, ale spíše zohledňovat všechno. Když tam přijde někdo bez zkušeností, tak je pak závislý na těch testech a ty mají svoje limity, takže je tam potřeba ten kontext. Já si myslím, že každý psycholog, který tu psychologii umí, má otevřený pohled k lidem, vnímavost, schopnost vidět celý kontext té situace, to může dělat.

Jsou tedy nějaké požadavky na nově přijímaného psychologa, aby ty zkušenosti měl nebo je to jen výhoda? Tady u vás...

Tady u nás pracuje v kolektivu psychologů, takže má i možnost supervize, takže tady je to

trošku jiné. Takže i kdyby nám sem přišel začátečník, tak začne dělat ambulanci a tu zkušenost si postupně získá. Ale když dělá jen to posuzování, třeba na tom krajském úřadě, tak potom jenom testuje a dělá jenom s těmi dospělými. Hodně se teď mluví o tom, že náhradní rodinná péče by měla být samostatný obor, že by na to mělo být postgraduální studium nebo akreditované studium.

Teď, když jsme si řekli o problémech i úspěších, mohla byste mi zkusit popsat, jak si představujete ideální proces svěřeni dítěte do nové rodiny?

Museli by všichni, všechna pracoviště, která se toho zúčastňují, spolupracovat. Rozvíjet ten tým. To znamená, v dětském centru nebo v ústavech aby byla spolupráce nejen zdravotní, ale i psychologická. u nás to někde je, někde není. Děti by třeba měly být připravovány, hlavně starší děti, že jdou do adopce, mělo by tam být ošetřena adaptační doba, takové ty psychologické aspekty, traumata, která si nese z rodiny, ty jeho zážitky, to si myslím, že vůbec není ošetřeno, že se to tak bere – jsou tady, pak jdou pryč. To by bylo v těch ústavech. Co se týká nás, tam jsem to říkala, tam bych viděla ten tým, abychom věděli, jací rodiče k jakému dítěti, abychom mohli využít ten poradní hlas. na té městské části jsou sociální pracovníce, které znají tu biologickou rodinu, ty jsou u toho, když to dítě jde do toho ústavu, ty o té rodině ví hodně, nejspíš pracovaly s tou rodinou, aby to dítě tam nemuselo jít, mají velké informace z hlediska toho, co to dítě má za sebou. Tyhle informace, bych já jako psycholožka, když připravuju rodinu na to, že si tohle dítě vezme a to dítě bych připravovala do té rodiny, tak tyhle informace vím, co mělo za sebou. a z hlediska toho vybírám i tu rodinu. a tyhle praktické psychologické věci tam nefungují. To dítě jde s nějakým papírem do toho ústavu, tam zůstane ten papír, pak jde dokumentace na magistrát, pak ty sociální pracovníce, které nejsou psycholožky, se podívají na dítě a vidí tam jiné aspekty, než vidím já, logicky ze svého oboru, ale z významní pouze ten svůj pohled a ty naše už nepotřebujou. a pak tam mají od nás nějakou zprávu, téměř nic neříkající, protože ji píšeme k imaginárnímu dítěti.

Zajímaly by mě Vaše názory na některá aktuální témata, která se často diskutují a nejsou ještě příliš rozpracována v literatuře. Hodně se mluví o tom, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho čekat, kde je ta hranice, kdy ještě pracovat s původní rodinou a kdy hledat novou rodinu. Dala by se ta hranice nějak popsat?

Diagnostická metoda na to určitě není, zase je to o týmu, musí se zhodnotit potenciál těch rodičů, jestli mají na to kapacitu splňovat. Dělají se i případové konference, ale není to tak časté, záleží to na těch lidech, co mají tu výkonnou moc, jestli ji chtějí svolat.

Jak u nás funguje sanace rodiny?

U nás to dělá třeba Střep, myslím, že se to u nás umí, ale nevyužívá se to.

Dokázala byste říct, u jakých rodin ta sanace nemá smysl?

Nevím, já se tím nezabývám, nemám v tom zkušenost, já se většinou dostanu k tomu případu až z hlediska dítěte, nebo post.

Co si myslíte o anonymitě biologických rodičů, kteří dávají dítě k osvojení, mají se účastnit dalšího života dětí?

Pěstounská péče – není adopce s příspěvkem (mimo téma), u pěstounské péče je potřeba stano-

vit hranice pravomocí biologické rodině.

Jak je to s přímou adopcí? u nás vlastně oficiálně není možná, co si o tom myslíte?

Když jsem začala pracovat v náhradní rodinné péči, tak to bylo tak, že zákon nezná termín přímá adopce, ale nezakazuje tento způsob. a Fond ohrožených dětí je jediná organizace, která - aspoň pokud já vím - se tím zabývá. a když jsem nastoupila, tak záměr ministerstva byl, aby se to kontrolovalo, aby v tom nebyly nějaké kšefty nebo podvody. Takže by žadatelé po tom posouzení, jak jsme o něm mluvili, tak by ti, kteří mají zájem o tu přímou adopci na ni přes tuto organizaci šli. a my jsme jim tu možnost v rámci příprav dali, někde jsou ostře proti, my jsme se snažili zprostředkovat objektivní informace, jaké jsou výhody, nevýhody, co to obnáší. Takže to bylo tak, že oni si tady všechno prošli a až byli zařazeni do té evidence a dostali papír a šli na Fond a tam jim řekli, jsou k dispozici takové a takové děti. Potom nastala situace, že magistrát řekl jasně ne, distancovali se od toho. a tohle možná funguje pořád stejně, my nadále je o tom informujeme, protože když to tady v té české realitě existuje, tak my když děláme přípravy, tak to tam musíme osvětlit. Takže se o tom bavíme, o těch plusech, mínusech a říkáme, jediná organizace, která s tím má nějakou zkušenost je Fond ohrožených dětí. Dříve to bylo, aby se neděly ty nelegální věci, tak existovala ta tzv. přímá adopce, ale takto koordinovaně, ne nějakým neprověřeným lidem, ale prověřeným a přes ty organizace a teď je to pořád tak, že když jsou vyškoleni tady, tak si můžou zajít na FOD a požádat o to. a jinak to psychologické hledisko je jasné, čím dříve je dítě v náručí, tím lépe, takže dva měsíce do kojeňáku, to je proti tomu, takže ta tzv. přímá adopce má mnoho kladu psychologických, zas má jiné zápory, třeba legislativní, že vlastně ti náhradní rodiče už si zvykají na dítě a ta maminka po šestinedělí řekne, já to dítě chci, no tak oni ho musí dát a podobně, ale zachrání zas to dítě od toho kojeňáku.

4.2 Rozhovor s psycholožkou ze dne 26.4.2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Pátým rokem.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Podílíme se na přípravách, děláme zážitkové kurzy, posuzování těch žadatelů a pak doprovázení rodin s přijatým dítětem.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, co je pro vás nejsmysluplnější?

Pro mě asi to doprovázení těch rodin a ty přípravy.

Dá se říct, co je nejtěžší?

No mě je asi nejméně blízké to posuzování té vhodnosti.

Proč?

Není mi to blízké, protože jsem spíš terapeuticky orientovaná, takže ta diagnostika mi zas až tolik nevyhovuje.

Mohla byste přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým oblastem: práce s klienty v procesu zprostředkování NRP, práce s nově vzniklou rodinou, administrativní činnosti, vzdělávání – dalo by se to takto rozdělit?

Tak nejvíc věnujeme těm přípravám a posuzování žadatelů, to je asi největší část. Pak asi to doprovázení u těch rodin s přijatým dítětem. No a administrativa, musíme psát ty doporučující nebo nedoporučující zprávy, takže to je taky velká část. Protože o každých těch žadatelích musíme vlastně napsat psychologické sdělení. a vzdělávání, něco jsme absolvovali a průběžně se vzděláváme.

Napadá Vás, kde by se ještě mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? Co by mohlo nebo mělo být v jeho kompetenci?

Ani nevím...

Myslíte, že takhle je to v pořádku?

Ano.

Když jste nastoupila tady do práce, připadala jste si dostatečně připravená na to, co vás tady čekalo? Měla jste dostatek znalostí a dovedností ze školy?

Vzhledem k tomu, že jsem absolvovala rodinou terapii a rogeriánskou psychoterapii, tak samozřejmě tohle byla zase problematika trochu jiná, ale pracovala jsem patnáct let jako psycholožka s dětmi a s rodinami, kde se narodilo dítě s postižením, no takže pak jsem přešla k téhle problematice a samozřejmě jsme se vzdělávali konkrétně tady v té oblasti.

A jste schopná říct, jaké schopnosti nebo vlastnosti jsou pro tuhle práci důležité?

Tak určitě ti žadatelé potřebují podporu a porozumění té jejich situaci a podporu v tom rodičovství, aby ho přijali za své. Takže asi podporu, pomoc, pochopení, toleranci.

Takže takové obecné schopnosti, co by měl psycholog mít.

Ano.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?

No máme trochu problémy s tou týmovou spoluprací. Přáli jsme si dělat schůzky všech odbor-

níků, kteří se podílí na těch přípravách a na tom vytipování vhodné rodiny pro dítě, z časových a jiných důvodů se to zatím moc nedaří nebo jen nepravidelně.

Mohla byste mi zkusit popsat ideální proces svěření dítěte do nové rodiny? Jak by mohl vypadat?

Tak ono to docela probíhá bez nějakých závažnějších problémů. Jsme rádi, když pak dostaneme zpětnou vazbu, že se daří dětičkám v rodině, nějaké zásadní problémy nemáme. Je hodně té administrativy, toho psaní.

Dalo by se to nějak upravit, abyste měla více času na to podle Vás důležité?

No dalo, třeba tím týmovým setkáváním nebo lépe zorganizovanou týmovou spoluprací si myslíme, že by se dala odbourat i nějaká ta administrativa a spíš by se scházeli odborníci, ti kteří se zajímají o náhradní rodinnou péči a ty konkrétní rodiny s dětmi.

Dnes hodně diskutovanou otázkou je, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho tu rodinu podporovat a kdy raději odebrat a hledat rodinu novou?

Jako když to v té rodině nefunguje, myslíte? To je velice individuální, některou rodinu můžete podporovat delší dobu a jde to k lepšímu a některou rodinu prostě podpořit ani nelze. Tam se určitě musí dívat individuálně na zájem toho dítěte, pokud to dítě je tam opravdu velice zatěžováno, nechci říct týráno, tak potom samozřejmě ta podpora by měla být zkrácena. To je hrozně individuální.

Rozumím. a z Vaší zkušenosti, kdy pracujete s rodinami, kdy už podle Vás je to jasné, že by to dítě mělo být odebráno?

To spíš asi řeší sociální pracovníci, my do té problematiky odebírání dětí z rodiny moc nehovoříme.

A co se týče sanace rodiny?

Tam je právě ta otázka, jak dlouho sanovat tu rodinu, to je hodně individuální. v některém případě to může být třeba dobré, ale musí být vidět, že prostě ten výsledek jde k lepšímu nebo že ta rodina se snaží, spolupracuje, a že tu podporu přijímá, ale pokud to nejde, tak si myslím, že i půl roku je dlouhá doba, aby o to dítě v té rodině nebylo dobře pečováno.

A kdo by tu sanaci měl provádět, kdo by určoval tu dobu, kdy už nemá smysl a měla by se hledat nová rodina?

Tak určitě by se o tom mělo rozhodovat týmově, měli by všichni odborníci, kteří tu rodinu znají a nějak se jí snaží pomoci, tak by se měli sejít a nějakým způsobem se dohodnout.

Co si myslíte o profesionální pěstounské péči? Ten model je přebraný ze západních zemí, myslíte si, že to může v našich podmínkách fungovat?

Je to tady v začátku u nás v Čechách, někde v zahraničí to i funguje, ale nejsou zkušenosti... Někdy ta profesionální péče nějakou dobu probíhá a potom se pro to děťátko nenajde rodina a jde zpátky do ústavu, tím zas je to takové problematictější. Tady je to prostě v plenkách, ta profesionální pěstounská péče. Nevím o tom z praxe, jak to funguje...

A obecně pěstounská péče?

Teď maličko přibylo těch žadatelů, ale jinak v minulých letech bylo – dalo by se to spočítat na prstech jedné ruky. Teď teda začátkem roku byly tak tři, čtyři rodiny si vybavuju v Praze.

Jinak je málo pěstounských rodin.

A napadá Vás, čím to může být způsobeno?

Pěstounská péče je to, že nahrazují pouze nefunkční rodinné prostředí, no a tím pádem většina zájemců o nějaké děťátko potřebuje to dítě jako mít a mít ho rádo, prostě jako běžná rodina, takže nemají až tak altruistické sklony. Těch lidí s altruistickými sklony zatím je méně. Ještě je na ně kladen ten nárok, že musí spolupracovat s tou biologickou rodinou dítěte, takže se toho i obávají...

Je to náročné...

Tak.

Co si myslíte o přímé adopci? u nás vlastně oficiálně neexistuje...

Neexistuje, no. Dokud to nebude nějak ošetřeno, jako právnicky, tak asi je to problematické.

Co se týče romských dětí, napadá Vás způsob, jak je více umístit do rodin?

Romské děti jsou hodně žádané v zahraničí, takže probíhá spíš ta mezinárodní adopce romských dětí do Švédska, Finska a tam. Co my máme tady v Praze přípravy žadatelů, tak ta tolerance k tomu etniku je trošku větší, takže vždycky jeden, dva, tři páry jsou i ochotny nebo cítí se na přijetí romského dítěte.

Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

No pořád máme dostatek rodin, které si přejou přijmout děti a jsou to rodiny heterosexuální.

A když jsme mluvily o tom nedostatku pěstounů?

No tak tam samozřejmě v individuálních případech by ta možnost asi měla být.

4.3 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 26.4. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovníce v oblasti náhradní rodinné péče?

Dva a půl roku, předtím jsem nepracovala, nastoupila jsem přímo ze školy.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Náplní mé práce je příprava přípravných kurzů, spolupráce s psychology a administrativní práce, objednávání, telefonování atd.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, za nejsmysluplnější, aby to dobře fungovalo?

Nejsmysluplnější pro mě je spíše práce přímo s těmi lidmi. To papírování mě moc nebaví, ale je potřeba to udělat.

Mohla byste přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým oblastem, té přímé práci s klienty, dejme tomu práci v terénu, administrativní práci?

Do terénu já nechodím. Většina té práce je administrativní, bohužel, té práce s klienty je méně. a já se vzdělávám tak, že ještě dokončuji školu, ale na nějaké kurzy zatím nechodím, pro sociální pracovníce přímo kurzy nejsou, spíše je to na bázi setkávání odborníků NRP.

Jak při své práci spolupracujete s psychologem?

S kolegyněmi spolupracuji hodně, já jim vlastně i připravuji takové výpisy ze zpráv, aby se v tom rychleji zorientovaly, radíme se o případech, konzultujeme a doplňujeme se v rámci svých profesí.

Máte pocit, že se někde Vaše kompetence s psychologem překrývají? Že není dobře vyjasněné, kdo by měl mít určité rozhodnutí na starost?

To myslím máme dobře rozdělené. Myslím, že se spíš doplňujeme, vzájemně si pomáháme.

Jaké vlastnosti a schopnosti by měl mít podle vás psycholog pracující v NRP?

Myslím, že stejné jako každý psycholog. Měl by umět člověka „přečíst“, odhadnout ho, samozřejmě být profesně kompetentní (studium, vzdělávání, atd.).

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?

No, určitě není ideální pěstounská péče. Nevyužívá se dostatečně, je nedostatek pěstounů, jsou málo finančně ohodnoceni, měli by být vybíráni přísněji. u nás je to spíš podobné adopci, nespolupracuje se s biologickou rodinou, nepracuje se na navrácení do původní rodiny. v ústavech zůstává pořád mnoho dětí, nefunguje raná pěstounská péče.

Co už teď funguje dobře? s čím můžeme být spokojeni?

Tak na všem se dá asi najít nějaká chybička, co můžeme zlepšovat, ale myslím, že třeba adopce u nás funguje docela dobře, tam nevidím problém.

Teď když jsme si řekli o problémech i úspěších, mohla byste mi zkusit popsat, jak si představujete ideální proces svěření dítěte do nové rodiny?

To hodně záleží, co má to dítě za sebou, co mají ti rodiče za sebou... Dítě by mělo přijít co nejdříve do rodiny, víc by se mělo pracovat na tom, aby si „sedli“, u těch miminek je to snazší, asi žádné není ošklivé, ale přesto... Je potřeba, aby budoucí rodiče byli dostatečně informováni a měli možnost případné konzultace, pokud si nejsou jistí či váhají s přijetím dítěte do rodiny.

Dnes hodně diskutovanou otázkou je, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho

4.3 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 26.4. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovníce v oblasti náhradní rodinné péče?

Dva a půl roku, předtím jsem nepracovala, nastoupila jsem přímo ze školy.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Náplní mé práce je příprava přípravných kurzů, spolupráce s psychology a administrativní práce, objednávání, telefonování atd.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, za nejsmysluplnější, aby to dobře fungovalo?

Nejsmysluplnější pro mě je spíše práce přímo s těmi lidmi. To papírování mě moc nebaví, ale je potřeba to udělat.

Mohla byste přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým oblastem, té přímé práci s klienty, dejme tomu práci v terénu, administrativní práci?

Do terénu já nechodím. Většina té práce je administrativní, bohužel, té práce s klienty je méně. a já se vzdělávám tak, že ještě dokončuji školu, ale na nějaké kurzy zatím nechodím, pro sociální pracovníce přímo kurzy nejsou, spíše je to na bázi setkávání odborníků NRP.

Jak při své práci spolupracujete s psychologem?

S kolegyněmi spolupracuji hodně, já jim vlastně i připravuji takové výpisy ze zpráv, aby se v tom rychleji zorientovaly, radíme se o případech, konzultujeme a doplňujeme se v rámci svých profesí.

Máte pocit, že se někde Vaše kompetence s psychologem překrývají? Že není dobře vyjasněné, kdo by měl mít určité rozhodnutí na starost?

To myslím máme dobře rozdělené. Myslím, že se spíš doplňujeme, vzájemně si pomáháme.

Jaké vlastnosti a schopnosti by měl mít podle vás psycholog pracující v NRP?

Myslím, že stejné jako každý psycholog. Měl by umět člověka „přečíst“, odhadnout ho, samozřejmě být profesně kompetentní (studium, vzdělávání, atd.).

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?

No, určitě není ideální pěstounská péče. Nevyužívá se dostatečně, je nedostatek pěstounů, jsou málo finančně ohodnoceni, měli by být vybíráni přísněji. u nás je to spíš podobné adopci, nespolupracuje se s biologickou rodinou, nepracuje se na navrácení do původní rodiny. v ústavech zůstává pořád mnoho dětí, nefunguje raná pěstounská péče.

Co už teď funguje dobře? s čím můžeme být spokojeni?

Tak na všem se dá asi najít nějaká chybička, co můžeme zlepšovat, ale myslím, že třeba adopce u nás funguje docela dobře, tam nevidím problém.

Ted' když jsme si řekli o problémech i úspěších, mohla byste mi zkusit popsat, jak si představujete ideální proces svěření dítěte do nové rodiny?

To hodně záleží, co má to dítě za sebou, co mají ti rodiče za sebou... Dítě by mělo přijít co nejdříve do rodiny, víc by se mělo pracovat na tom, aby si „sedli“, u těch miminek je to snazší, asi žádné není ošklivé, ale přesto... Je potřeba, aby budoucí rodiče byli dostatečně informováni a měli možnost případné konzultace, pokud si nejsou jistí či váhají s přijetím dítěte do rodiny.

Dnes hodně diskutovanou otázkou je, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho

čekat, než ho z rodiny odebereme a začneme hledat novou rodinu. Dá se podle Vás určit nějaká hranice?

Pokud na tom dítěti dochází k týrání nebo zneužívání, tak odebrat. Zanedbávání není tak jasné, tam myslím je potřeba zjistit příčinu a pokud je důvodem, že se ti rodiče neumějí starat, tak by se jim mělo pomoci. Hodně záleží na vztahu, jestli je vytvořený a jaký je. Ale jinak bych spíš s tou rodinou pracovala a hned neodebírala, většinou potřebují spíš podporu.

Takže spíše rodinu sanovat?

Ano, přesně tak, ale to se u nás moc nedělá. Nebo dělá na špatných místech.

A kdo by to podle Vás měl dělat?

Tak sociální pracovnice, určitě by tam měl být i psycholog...

Co si myslíte o anonymitě biologických rodičů, kteří dávají dítě do osvojení? Je dobře, že se s nimi dítě nestýká? Že dostane informace až po 18. roce?

Pokud se jedná o osvojení, tak ano. Jedna klientka to vystihla hrozně pěkně – že „biologická máma je ta, která jí porodila dítě“ a myslím, že je dobře, že k tomu mají přístup až v těch 18, to už jsou stabilní... Pokud dítě vyrůstá s vědomím, že je osvojeno, je to takto v pořádku.

Setkáváte se se ženami, které otěhotněly nechtěně a rozhodnou se dítě donosit a dát k adopci?

Vůbec ne, to u nás není časté.

Myslíte, že by měly být podporovány, aby se takhle rozhodly?

No, pokud to dítě vyloženě nechce, tak si myslím, že je lepší interrupce, i pro tu ženu, než aby devět měsíců měla u sebe dítě které nechce... Nedokážu si představit, co by to s tím dítětem mohlo udělat.

A nemohla by to být cesta, jak získat více dětí vhodných do adopce? Přeci jen ta poptávka po malých dětech, které jsou zdravé, „bílé“, je velká...

Jde o to, jak tu náhradní rodinou péči berete. NRP tady není pro žadatele, je tady pro děti, kterým hledáme vhodnou rodinu, ne naopak. Ti „rodiče“ poskytují pomoc, „službu“ dětem, ne děti jim. Podle mého, pokud ta žena váhá, tak by jí měl někdo podpořit, ukázat jí jiné varianty... Myslím, že jsou bezradné, tímhle se ale u nás nikdo nezabývá...

Existují různé azylové domy, některé neziskovky se na to soustředí..

To ano, ale nedovedu si představit, že by taková žena, která neví, co má dělat, vyhledala azylový dům. Potřebuje dostat informace, jistotu a podporu. Tyto ženy většinou nevědí, co dělat. Nenapadne je sednout si k počítači a hledat informace. Měl by se zapojit zejména gynekolog a informovat, jaké možnosti žena má.

Kdo by jí tedy měl zachytit, informovat?

No asi gynekolog, ti na to ale nejsou školení. Ale ten by měl poznat, jestli dítě chce nebo ne...

Co si myslíte o profesionální pěstounské péči? Jak by podle Vás měl tento model vypadat v českých podmínkách?

Jak by měla vypadat si moc nejsem jistá. V pěstounské péči by se mělo něco pořádného začít od jejího právního zakotvení, až po praktické využití. Sociální pracovnice moc nedodržují hlavní principy.

Velká část dětí v ústavěch je romských, myslíte si, že by jim mohla profesionální pp pomoci?

Obávám se, že na to není česká veřejnost připravená, romské děti jsou prostě jiné, než naše české, jsou živější, mají v sobě ten temperament. Tady bych spíš zkusila motivovat spíš romské rodiny...

Jací by profesionální pěstouni měli být?

Určitě by už měli mít uspokojenou svou rodičovskou potřebu, aby měli nadhled, dokázali zvládat i problémovější děti. Měli by mít zkušenost s výchovou dětí. Být dostatečně proškoleni a průběžně vzdělávání.

Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním pářům?

O tom v poslední době hodně přemýšlím, ale mám takovou neuspokojivou odpověď – já nevím. Měli jsme tu teď jedny žadatele, registrované partnery, kteří žádali o pěstounskou péči. na jednu stranu jsou to většinou velmi kvalitní lidi, můžou dětem předat jiný náhled na svět, řekla bych, že jsou tolerantnější, chápající rozdílnost... na druhou stranu ta genetická a biologická danost, že prostě pár je muž a žena, že by to dítě mělo mít oba. i když jsou tam třeba prarodiče, tak to není stejné. Ale myslím, že naše společnost není na akceptaci těchto pářů ještě připravena.

4.4 Rozhovor s psycholožkou ze dne 27.4. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Od roku 2006 (5 let), v rámci této organizace.

A předtím jste měla zkušenost s prací psychologa ještě jinde?

Předtím jsem pracovala v diagnostickém ústavu a ještě předtím ve státní správě.

Mohla byste mi popsat, jak tady vypadá práce psychologa?

Psychodiagnostika dítěte – vstupní, výstupní, psychoterapeutická práce v případě, že je indikovaná, spolupráce s personálem, který pečuje o děti a dalším odborným personálem, spolupráce s kolegyní psycholožkou a s odbornými institucemi – ped.-psych. poradna, spolupráce se školami dětí kam dochází. Spolupráce s rodinou, s OSPODem...

Dostáváte se do styku i s náhradními rodinami?

Ano, dostáváme.

Dokázala byste říct, co považujete ve své práci za nejdůležitější, nejsmysluplnější?

Aby se ty děti cítily dobře, protože přijdou z nějakého prostředí, to prostředí nebylo pro ně úplně v pořádku, tak aby teda tady se cítily líp. a nejsmysluplnější je, když se třeba povede to dítě vrátit zpátky, když ta rodina potom začne fungovat a nebo když se teda najde nějaká nová, když se prostě podaří to dítě umístit.

A dá se říct, co je nejtěžší?

Tak teď zrovna aktuálně pro mě nejtěžší je spolupráce s personálem, který není úplně odborně vzdělán. Obhajovat sama sebe, své postupy, jakoby zbytečná práce navíc pro mě.

Dá se Vaše pracovní doba nějak rozdělit – přibližně jak dlouhou dobu věnujete jednotlivým činnostem?

Nedá, protože já si to můžu rozvrhnout, odpoledne mám třeba děti objednané, které mi chodí pravidelně, jenže mám třeba objednané rodiče, rodiče nepřijdou, takže pak ten čas se využívá na něco jiného. Nebo mám třeba že budu dělat psychodiagnostiku celé dopoledne, jenže pak se tady stane nějaký problém a já ho musím jít řešit a řeším ho třeba tři dny. Takže pak prostě musím se aktuálně přizpůsobovat těm potřebám zařízení, které jsou.

A když se zamyslíte nad uplynulým měsícem, tak procentuelně ta doba, kterou jste strávila přímo s dětmi, administrativní prací, prací s kolegy... Dá se to takto rozčlenit?

Určitě dá, ale nejde to nějak paušalizovat...

A největší část té práce je tedy s tím dítětem?

To bych řekla že je tak 30%

A s původními rodinami?

To zahrnuju do toho. Pak tak 30% je ta práce s těma tetama a ostatní je to různé telefonování, zařizování, psaní.

A co třeba vzdělávání? Máte nějaký vyhrazený čas?

Tady v práci ne, v rámci volna. Ale ono se to prolíná, sice říkám že ne, ale stejně potřebuju něco, tak si to musím najít, zase podle aktuální potřeby.

Napadá Vás nějaký způsob, jak byste mohla docílit toho, že byste mohla tomu, co považuje-

jete za klíčové, věnovat více času?

No napadá, ale není to úplně publikovatelné. No je to v tom výběru zaměstnanců, v nedostatečně průpravě, přípravě... (nechce o tom mluvit, citlivé téma).

A napadá Vás ještě nějaká jiná oblast, kde by se ještě mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? Kde vlastně to teď nemá ve své kompetenci a měl by mít?

Tak určitě následná pomoc těm rodinám. My to nemáme zakoncipované přímo v nějakých regulích. Ale vždycky se to tak snažíme dělat. Že když to dítě opustí naše zařízení, tak my stejně se snažíme spolupracovat dál s tou rodinou, kam to dítě šlo, ať je to biologická nebo náhradní. Ale mělo by to být nějak zakotvené, aby to bylo jasně zřejmé, zarámované i pro ty lidi, protože si myslím, že ani ti rodiče nemají informace a nevědí, co všechno můžou chtít.

Takže by se jim to mělo víc nabízet?

Určitě a i třeba co mám zkušenost teď aktuální s jednou pěstounkou, která mi říkala, že tu pomoc měla nabídnutou ze všech stran, ode všech institucí, které se tím zabývají, ale když potom došlo na lámání chleba a tu pomoc potřebovala, tak ji nikdo nevzal. a o nás nevěděla, že může přijít sem. Takže aby to bylo zprůchodněné, aby ty informace byly přenosné. Pak se předpokládá, že je převezme jiná nezisková organizace nebo státní instituce a bude pokračovat, ale nic takového není.

Když se zamyslíte nad dobou, kdy jste nastoupila sem do práce nebo do tohoto typu práce, připadala jste si připravená ze školy, ze vzdělávání předtím na to, co Vás čekalo? Překvapilo Vás něco? Musela jste se dovzdělávat? Bylo to těžké?

Tak těžké je to vždycky, když přijdete do nové práce, protože je to jiný typ práce, ale protože jsem předtím dělala v diagnostice, tak to pro mě bylo poměrně snadné se začlenit, protože jsem věděla, jak ty věci fungují a ty informace jsem měla, když jsem sem přicházela.

A dalo by se říct, co by psycholog pracující v náhradní rodinné péči měl umět, jaké by měl mít schopnosti, jaký by měl být, aby tu práci dobře zvládal?

To se nedá moc paušalizovat, protože každému člověku sedí jiný typ psychologa, každý si najde svůj přístup, který může fungovat, někdo je takový hodnější, někdo spíš ráznější a všechno to může fungovat.

A v rámci těch dovedností?

Asi obecně empatický. Nebo myslíte třeba výcvik v rodinné terapii?

Třeba, možná nějaké speciální kurzy...

No to jde trochu mimo nás, ty jsou spíš pro sociální pracovníky... (informuji ji o možnostech v Brně). Určitě by to bylo přínosné, kdyby něco takového fungovalo. Plus si myslím, že přenos informací – já třeba vůbec nevím, kde jsou psychologové na kraji, kdo tam je, co se týká náhradní rodinné péče.

Možná organizovat nějaká setkávání?

Určitě, protože si myslím, že i pro ně by bylo dobré, kdyby měli informace od nás.

A pokoušíte se o to?

Přiznám se, že mě to napadlo, ale protože té práce mám fakt hodně, tak na to nemám čas a prostor. Ale říkám si, že bych měla, ale ani nevím, kam bych měla zavolat, protože je to tak pro

mě nepřehledné (Informuji ji o pracovištích, které jsou podle mých zkušeností z předchozích rozhovorů otevřené ke spolupráci).

Ted' bychom se mohli zamyslet nad tím, co podle Vás v oblasti NRP nefunguje správně. Co vnímáte ve své každodenní praxi, že by mělo fungovat jinak?

Mě teda nic nenapadá, obecně řečeno... Protože ty věci, které já vnímám, že nefungují, se netýkají toho systému.

Takže s tím nastavením, jak to u nás funguje, jste spokojená?

Když pomínu, že to všechno strašně dlouho trvá, soudy se vlečou a takové věci, které já stejně neovlivním...

A z psychologického hlediska?

Bylo by fajn nějaké vzdělávání nebo to setkávání, to určitě. Nemusí to být jenom o tom, že někdo bude někoho školit, ale prostě si ty informace předávat navzájem by bylo strašně příjemné. Dělat nějaké semináře nad kazuistikama nebo něco takového, to by bylo strašně fajn. Tak to nefunguje, ale není to, že by nefungoval systém, ale spíš to nikdo nezavedl.

A třeba v rámci práce s biologickou rodinou, myslíte že to u nás funguje dobře?

Určitě je dost těch neziskových organizací, které se tomu věnují, té sanaci biologické rodiny, ale samozřejmě to nefunguje tak, jak by to fungovat mělo nebo tak, jak my bysme si představovali, že by to fungovat mělo. Jenže otázka je, jestli by to někdy takhle fungovat mohlo, třeba to tak má být- Ted' zase mluvím o konkrétním případě – prostě snažíme se, ve všem matku podporujeme a ona stejně selhala. Ale systém jí to umožnil, měla podpůrné záležitosti ze všech možných stran a stejně pak k tomu selhání dojde a to už pak nikdo neovlivní, to už je pak o tom člověku, který to prostě neustál.

A dá se říct, jak by vypadal nějaký ideální stav, třeba když se k vám dostane nějaké dítě, tak jak by to mělo běžet, aby to bylo ideální?

Jako časově? Nebo v rámci spolupráce?

Taky třeba.

Tak určitě by to mělo být rychlejší, než to je. Ta průměrná délka pobytu není vysoká, to je pravda, ale je to prostě statistika. Sociální pracovníce toho mají hodně, takže nemůžou se té rodině věnovat tak, jak my bysme si tady představovali, takže pak tu práci OSPODu do jisté míry saturujeme... Jenže to taky neovlivníme, aby se snížil počet dětí na jednu sociální pracovníci... a to s tou psychologickou péčí ani moc nesouvisí...

Napadá Vás, proč k nějakým změnám už nedošlo, v rámci toho zrychlení služeb, například?

Tak asi peníze. Platy jdou dolů ve státní správě, to tam taky bude hrát velkou roli. Mladí a draví půjdou radši dělat něco jiného. a ty místa tam stejně nejsou.

Ted' by mě zajímaly Vaše názory na několik aktuálních témat. To je pro Vás možná docela častý problém – otázka, co považovat za zájem rodičů a jak dlouho je podporovat v tom snažení se o vrácení dítěte a kdy už začít hledat náhradní rodinu? Jestli máte pro sebe nějaké hledisko, kdy už si říkáte, ted' už bychom to měli zastavit a zkusit něco jiného...

Úplně to taky zobecnit neumím, je to hodně individuální v tom, že musím vidět, jak se ten rodič

snaží. Někdy sem ten rodič strašně dlouho nepřijde, pak se najednou ukáže a jako se zmátoží a začne fungovat a přitom by se mohlo říct – uplynulo půl roku, měli bychom se snažit to dítě někam umístit. a nebo furt chodí, ale vlastně jim to strašně vyhovuje, protože oni tady mají to dítě umístěné a je kompletně zaopatřené a oni jenom si s ním chodí pohrát. Pak musíme rozlišit, co je pro to dítě lepší, jestli je dobré, aby tady bylo dva, čtyři, pět let, protože ten rodič se ne-
vzpamatuje, ale chodí za ním, mají se rádi, všechno funguje, akorát se o to dítě staráme my. Někdy se stává, že třeba po těch třech měsících, co takhle docházejí, tak pak se vzpamatují. Nebo se stává, že ze začátku to vypadá všechno strašně perfektně, oni docházejí, pak se tam něco zlomí, oni zjistí, že tady mají děti v pohodě a přestanou chodit. Takže říct to takhle neumím. Já to mám osobně pro sebe tak, že až vyčerpám všechny věci, které mě k tomu napadnou, co by se dalo udělat a všechno nedopadne dobře, tak pak se o tom začne přemýšlet.

A máte nějaké jasné případy, kdy byste byla pro odebrání, protože to už přesáhlo nějakou hranici? Většinou se uvádí třeba zneužívání...

No jasně, to je jasné... (odmlka) Jenže to je taky takové těžké. Není úplně snadné proniknout do toho rodinného systému a zjistit, jak ono to vlastně bylo a kdo byl tím agresorem. a pokud třeba jeden z těch rodičů by ty děti chtěl a třeba má nového partnera a my víme, že tam něco bylo a že ty děti byly týrané – ale jestli teda potom nezvážit, že když je tam nový partner, tak ten systém se změní samozřejmě. a jestli teda pod dohledem sociální pracovníce by to nemohlo fungovat. Takže není to úplně jednoznačné.

Máte představu, jak by měla probíhat sanace rodiny? Kdo by ji měl provádět, jak dlouho by měla trvat?

Dokud je potřeba. Někdy je to doživotní dohled podle mě.

A myslíte, že je to možné?

No v rámci neziskového sektoru určitě, mělo by to tak být. Protože některé ty rodiny jsou schopné fungovat, ale za předpokladu, že někdo tam bude docházet a bude je podporovat.

A kdo by to měl provádět – z hlediska odbornosti?

Sociální pracovníce určitě, psycholog by tam měl samozřejmě taky figurovat, nějaký terapeut...

Co si myslíte o anonymitě biologických rodičů, kteří dávají dítě k osvojení? Je v pořádku, že mají k té informaci přístup až v 18 letech?

To nevím, o tom jsem nikdy moc nepřemýšlela.

A Váš názor na profesionální pěstounskou péči? Jelikož se ten model k nám převádí ze západních zemí, myslíte, že to u nás může v té podobě fungovat?

Ne v té podobě jako je to teď. Co jsem četla tu připravovanou novelu, tak je to posun k lepšímu, ale pořád to nestačí.

A v čem?

Přidat peníze, přidat odborné přípravy a zpřísnit výběr těch pěstounů, aby nedocházelo k selhávání. Myslím si, že ten finanční přínos je tam hodně podstatný, protože to namotivuje lidi, kteří jsou schopní. Např. vysokoškoláci, kteří si vydělávají slušné peníze ve svém oboru, tak ty pěstouny dělat nepůjdou, protože nechtějí snižovat standart svým dětem, sobě... a přitom by to byli kvalitní lidi.

A dokážete si představit, pro jakou skupinu dětí by to mohlo být přínosné?

Tak podle toho, co se zamýšlí, tak by se měly časem ústavy úplně zrušit, měla by existovat jenom ta profesionální pěstounská péče. Tak s touhle myšlenkou pak na vaši otázku nedokážu odpovědět, protože to má být pro všechny děti. Není dítě, které by tam nebylo vhodné. Za současného stavu, jsou nejvhodnější děti starší, děti s nějakým handicapem, které jsou obtížně umístitelné do adopce.

Co si myslíte o přímé adopci? u nás zatím oficiálně neexistuje, v čem vidíte výhody a v čem nevýhody?

No že to dítě nemusí nikde být, že jde rovnou do rodiny, nemusí ležet někde v kojeňáku a do rodiny přijít až jako roční. Je strašně škoda toho drahocenného času, který by už to dítě mohlo být u svých rodičů.

A nějaké nevýhody?

Kdyby to bylo pořádně legislativně ošetřené, tak tam pak žádné nevýhody nevidím. Muselo by to být ošetřené, aby se dítě neodebralo třeba nezletilé matce, která se ještě nestačila rozkoukat a za půl roku bude strašně brečet. Taky znám takový případ, že matka přesvědčila svou šestnáctiletou dceru, ať dá dítě do kojeňáku a dcera se potom zhroutila a byla na antidepresivech, od matky utekla a šla do toho kojeňáku za tím svým dítětem. a ještě neuběhlo těch šest týdnů, takže kluka má u sebe a fungují.

A kdo by měl podle Vás o tom rozhodovat, zda dítě odebrat hned po porodu nebo čekat?

To je těžký. Tak musela by to být nějaká spolupráce více odborníků, neměl by to být jeden člověk, který o tom bude rozhodovat. Myslím, že je to strašně komplexní záležitost.

Napadá Vás způsob, jak získat více pěstounů?

Já myslím, že lidi o tom nic nevědí. Myslím, že běžný člověk nemá šanci o tom nějaké informace zjistit. Takže musí jít na ten úřad, tam bude nějaká protivná úřednice, která o tom taky nic moc neví... Takže nějak to zprůhlednit. Vím, že jeden čas běžela reklama jedné pražské neziskovky, ale z toho se taky nedalo nic moc vyčíst, bylo to takové vágní. i na těch webových stránkách ty informace nejsou moc jasné, já si pod tím umím něco představit, ale člověk, který o tom nic neví – těch informací je strašně málo. Takže to pořádně rozpracovat, vydat nějaké brožury, které by byly na úřadech, na OSPODech, v jiných zařízeních.

V zahraničí se dávají i inzeráty do časopisů, myslíte, že by to u nás taky mohlo fungovat?

Já myslím, že určitě, nějaká Betyňka, Maminka, asi ne do Blesku, ale zase je nejčtenější (smích).

Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálnímu páru?

Je mi to úplně jedno. Nevidím na tom nic divného.

I v případě osvojení i pěstounské péče?

Ano, s tím nemám problém.

A napadá Vás i nějaké úskalí, co by to mohlo přinést?

Samozřejmě to dítě je stigmatizované tím, že žije v takové rodině, ta společnost je prostě neinformovaná. To je jediné úskalí, které já v tom vidím. Já bych se toho nebála, klidně bych to povolila. Já myslím, že by to byla velká výhoda, protože takových lidí, co by dítě chtěli je hodně, těch pěstounů, co by najednou bylo.

Myslíte, že by byli adepti na pěstounskou péči? Neměli by zájem spíš o ty miminka?

No jasně, ale zase bych to brala, že když opravdu by to dítě chtěli... mají to i lidi, co jsou žadatelé o adopci, že když po pěti letech zjistí, že dítě je v nedohlednu a modrooké blondřaté mimino opravdu mít nebudou, tak přistoupí na pěstounskou péči a vezmou si desetileté romské a jsou za něj rádi.

Myslíte, že je u nás časté, aby žena donosila své nechtěné dítě a dala ho k adopci?

Ne. Samozřejmě vím o pár, ale rozhodně to není časté.

A myslíte, že je dostatečná informovanost? Kdo by to měl dělat?

No asi gynekolog, ten pozná, jestli je dítě chtěné nebo nechtěné.

Máte zkušenost s umístováním romských dětí?

Moc ne.

4.5 Rozhovor s psycholožkou ze dne 27.4. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Tady v zařízení jsem od února, takže už to budou 3 měsíce a jinak jsem absolvent po škole.

Mohla byste mi popsat, co je tady náplní Vaší práce ?

Náplní mojí práce je komunikace s pečujícím personálem, s dětma, poradenská práce, trochu psychoterapie, diagnostická činnost, komunikace s rodiči a práce s rodinou, když to jde.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, za klíčové pro to, aby to tady fungovalo?

Klíčová je podle mě práce s pečujícím personálem, protože oni se o ty děti starají a oni jim vytvářejí ten svět, který tady mají.

A v čem to spočívá? ... v podpoře...?

Taky. Jak pracují s těma dětma, co od nich očekávají, co od nich můžou očekávat, jak řeší konkrétní situace...

A dokážete říct, co je pro Vás nejtěžší?

No právě tahle práce s personálem, ta je náročná.

Dá se nějak rozdělit, jaké množství času věnujete jednotlivým oblastem: práci s personálem, práci s dětma... Dá se přibližně procentuálně říct, čím strávíte nejvíce času?

Tak já teď nejvíce času strávím s tím personálem, protože od toho se pak odvíjí i ta práce s dítětem. Takže bych to řekla tak, že 50% je práce s personálem, 30% s dětmi a 20% ty jiné věci, administrativní, telefonování...

A vzdělávání? Vyhrazujete si na to nějaký čas?

Momentálně si kurzy nehledám, ale když jsou tady v nabídce, tak chodím.

A když jste nastoupila po škole, připadala jste si dostatečně připravená?

Ne, vůbec. Když jsem vyšla ze školy, tak jsem šla na absolventskou praxi, původně jsem měla být asistent psychologa, ale dělala jsem normálně psychologa a tam jsem zjistila, co všechno ještě neumím.

A dá se říct, co Vám chybělo v tom vzdělání?

Teď momentálně například zjišťuju, že mi chybí hodně poznatků ze speciální pedagogiky a konkrétní praktické věci.

A napadá Vás, co by se třeba mělo přidat v rámci toho vzdělání na magisterském studiu psychologie, aby studenti byli lépe připravení?

Určitě víc praxe. Ideálně, kdyby to poskytovalo nějaké pracoviště, kam by studenti chodili od prvního ročníku, ale to je asi nereálné. Tak víc tlačit na ty studenty, aby se zvyšovaly hodiny povinné praxe.

A pro práci v náhradní rodinné péči byste tu praxi doporučila na jakých místech?

Měl by vědět, jak fungují sociální pracovníci, protože s nimi bude neustále v kontaktu, takže seznámit se i s tou prací sociálního pracovníka, kam až sahají jeho kompetence, co může a nemůže. Taky znalosti v rámci legislativy, bez toho to taky nejde. Jak to funguje v dětských domovech, jaké tam jsou podmínky, jak se tam žije, kojenecký, diagnostický ústav, všechny ty azylové domy a tak.

Myslíte si, že by mělo smysl nějaké postgraduální studium zaměřené na tenhle typ práce?

Myslím, že toho tolik není, spíš bych to brala jako nějaký kurz, jeden semestr...

Co by měl psycholog pracující v náhradní rodinné péči vědět především?

Tady je víc než kde jinde potřeba znát tu legislativu, protože na ní to začíná a vázne. Vědět, jak pracuje soud, protože pak se strašně dlouho čeká a zjistí se, že tam třeba chybí nějaké podklady. a pak je to práce jako každého jiného psychologa.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?

Že spolu nespolupracují všechny složky, že je komunikace pomalá nebo vůbec žádná, že některé informace se nedostanou na správná místa a pak jsou průtahy v soudech a tak.

Ještě něco Vás napadá?

Výběr pěstounů. Jak říkala kolegyně, tím že je to slabě ohodnocené, tak se tam hlásí lidé, kteří na to nemají, ale protože je pěstounů málo, tak je vezmou.

A je něco, co už teď funguje dobře? s čím můžeme být spokojení?

Teď nevím.

Teď tady mám některá aktuální témata, na které by mě zajímal Váš názor. Co si myslíte, že by se mělo považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho čekat, než začneme hledat rodinu náhradní? Máte pro sebe nějaké měřítko?

Když je vidět snaha ze strany rodičů, tak ji určitě podpořím, když tam jsou i ty vztahy, že děti mají vztah k těm rodičům, tak taky, když to zanedbání nebo pochybení ze strany rodiny není tak závažné a je tam nějaká možnost korekce, ideální to nebude nikdy, ale když dokážu jejich chování zkorrigovat tak, aby to dítě se vrátilo aspoň do – bojím se říct slovo „normální“ - ale přijatelné rodiny, tak bych určitě podporovala.

A co považujete za závažné, co už byste nepodporovala?

Když je tam týrání, sexuální zneužívání... i když taky, když se to stane jen jednou za nějakých specifických okolností, tak dá se s tím pracovat, ale když je to systematické, když tam ty vztahy fakt jsou narušené, dítě se těch rodičů bojí, nechce se vrátit...

Jak by podle Vás měla vypadat sanace rodiny? Kdo by ji měl provádět?

Určitě by to měli být odborníci. Určitě sociální pracovník, který chodí do té rodiny, zjišťuje ty podmínky, konkrétně vidí ty problémy rodiny. Taky by tam měl být psycholog, aby viděl ty psychologické věci výchovy, co ty děti potřebují, protože to si myslím, že absentuje u těch rodičů, nějaký ten reálný pohled na to dítě.

Jaký je Váš názor na přímou adopci? Dokázala byste najít nějaká pozitiva a negativa, která by to mohlo nést?

Momentálně ani ne.

Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Já bych byla pro. Ale podle mě by to mělo být starší dítě, které ví, do čeho jde, které by bylo připraveno na to, jak se k němu zachová to okolí, jak budou reagovat vrstevníci. a když to dítě i po těch informacích to chce, tak pak bych to udělala.

4.6 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 27.4. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete v oblasti náhradní rodinné péče?

Rok.

A předtím jste pracovala v jiné oblasti?

Předtím jsem dělala běžnou terénní sociální pracovníci.

A mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce na tomto pracovišti?

Náplní mé práce je přijímat žádosti žadatelů o adopci a pěstounskou péči, případně hostitelskou péči, to znamená všechno co to obnáší, kromě administrativy děláním anamnestických pohovorů, to odesílám na magistrát, tam se to vede v evidenci a dělám běžná šetření – tak to je jedna oblast, že přijímám tyhle žádosti. Potom je mým úkolem i správní řízení, když se svěřuje děťátko do adopce a je z našeho obvodu. a pak taková největší část je, že se starám o pěstounské rodiny. Těch je v mém obvodu přes 50, takže v nich dělám šetření a pracuju s nima, když je to potřeba.

Dá se říct, co považujete ve své práci za nejdůležitější, za nejsmyslnější?

Já bych řekla, že úplně nejdůležitější je ta starost o pěstouny. Protože ty žádosti a adopce, to je jen administrativa, kdežto s těma rodinama, to je opravdu sociální práce.

A dá se říct, co je nejtěžší?

Co je nejtěžší? ... (odmlka) Nejtěžší pro mě je unést frustraci, když magistrát rozhodne jinak, než já si představuju, když nejsou respektovány moje připomínky a názory. a pak taky činnost soudů, když potřebujeme nějaké dítě dostat do rodiny a ty soudy fungují tak pomalu. To je taková frustrace, jinak ona jako ta práce s pěstounama leckdy je náročná, ne všichni klienti jsou bez problémů, ale to pořád člověk ví, že může zvládnout vlastníma silama. Ale když se pak setkáte s těma bariérama buď ze strany soudu nebo z těch nadřízených orgánů, to je vlastně nejhorší.

Zkuste přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým oblastem: přímá práce s klientem, práce v terénu, administrativní práce...

No, kdybych to měla říct procenty, tak asi 80% je práce s těma pěstounama. Tam ale počítám i tu administrativu, to se moc nedá oddělit a je jí hodně. Potom přijímání těch žádostí o adopci je 10%, pak asi 5% je když se svěřuje dítě v rámci správního řízení, těch 5% jsou věci, které nevím, kam bych zařadila.

Máte třeba nějaký vyhrazený čas na vzdělávání?

To nemám, ale můžeme se přihlásit třeba na školení, většinou nám to zaměstnavatel proplatí, takže mám prostor, to určitě jo. Je to podporované, abychom se vzdělávali.

A těch kurzů je dostatek, pro tu Vaši práci?

Tak některé věci chybí, ale docela jsem spokojená...

Spolupracujete při své práci nějak s psychologem?

Ano.

A jakým způsobem? v jaké oblasti?

Nejvíce je to při té starosti o pěstouny, někdy jsou to rodiny, které mají adoptované dítě, které se dostane do určitého věku a začne se chovat problémově. Velká skupina jsou děti, které při-

cházejí do puberty a hledají svou identitu a začnou si uvědomovat, že mají jinou rodinu a cítí velký handicap, protože nemají tátu a mámu – takže v tom spolupracujeme s psychologama. Ale posílám tam už i malinké děti, které třeba vlivem toho, že jsou děti matek, které třeba berou drogy, tak mají problémy neurologické, s nástupem do školy mají třeba dysfunkce učební nebo neprospívají ve škole, jak by měly. Nebo děti, o které se starají babičky, které jsou starší a nezvládají to... Takže i ty malé často posílám k psychologovi.

A to vlastně zjistíte během toho šetření v té rodině?

Ano.

A máte nějakého stálého psychologa, s kterým spolupracujete?

Nemám, ale co se týče těch pubertálních dětí, tak spolupracuju s Natamou, protože ti jsou bezvadní. Ty malé posílám často do pedagogicko-psychologické poradny nebo taky hodně do Drop-inu, který je zaměřený na prevenci u dětí závislých rodičů.

A jak hodnotíte tu spolupráci s psychology? Máte pocit, že kompetence mezi váma jsou vyjasněné? Nebo si třeba zasahujete do nějakých rozhodnutí kolem těch dětí?

Ne, to ne, to bych řekla, že máme vyjasněné. To se mi nikdy nestalo s psychologem, ani v minulé práci, že by nějak zasahovali do mé kompetence nebo já jim...

Napadá Vás, co je v práci psychologa s dětmi, které jsou i Vašimi klienty, důležité? Jaký by ten psycholog měl být, jaké by měl mít vlastnosti, schopnosti? Je to něčím specifické pro tuhle oblast?

Já bych řekla, že ano, protože ty děti jsou vcelku dost jiné, oproti „normálním“ dětem, mají specifické problémy, specifickou minulost a myslím si, že v současné době v našem státě je málo psychologů, kteří by byli opravdu vyškolení pro práci v náhradní rodinné péči. Jsou to často děti, které si prošly týráním, jsou deprivované, zkrátka mají poruchu vazby na jednoho člověka. Takže ty děti mají samozřejmě specifické problémy a musí se s nimi specificky zacházet. Těch psychologů, co to dělají, je jak šafránu. Já vím de facto jenom o té Natamě. a vždycky se narazí na to, že když se s těma lidma pracuje klasickýma metodama, tak to nefunguje.

Takže to vidíte v tom vzdělání? Že by měli mít speciální přípravu na tuhle práci?

Hm (souhlas).

A jen teoreticky, myslíte třeba v rámci postgraduálu nebo nějakých kurzů...?

Já myslím, že v rámci kurzů, školení, výcviků. v rámci školy si dovedu představit mít třeba semestr, dva, o náhradní rodinné péči, mít z toho zkoušku, ale stejně si myslím, že v té škole se toho člověk moc nenaučí, že to chce nějaký výcvik. Nemám na mysli pětiletý, ale třeba pět setkání, zážitkovou formou...

Takže spíš na předání těch vědomostí?

Nejen předávání zkušeností, ale třeba i zažít modelové situace s nějakou skupinou a mít tam lidi, kteří pracují s těma dětma, aby se ti lidi dokázali trochu vžít do toho, jak moc je to jiné.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy ve své každodenní praxi?

Já bych řekla, že hlavní, co nefunguje dobře je činnost soudů. Je to strašně zdlouhavé. Když chceme, aby ty děti nebyly v ústavu a i jsou právně volné, tak jsou tam třeba o rok dýl. To mě

teda nejvíc trápí. Pak bych řekla, že ze strany magistrátu je nedostatečná příprava těch žadatelů, ty kurzy by chtěly pojmout trošičku jinak, nevím, jestli jsou ti lidi úplně seznamováni s tím, co ta deprivace je, co to dítě může zažívat, jak se to může projevit, jak s tím zacházet. Protože když jim to pak tady říkám já, když sem přijdou, tak je to pro ně úplně nová informace, že můžou nastat nějaké problémy.

A kdo vám dělá přípravy?

No magistrát. Oni jiné kurzy ani neuznávají pro adopci, pro pěstounství uznávají přípravu na pěstounství u Natamy... Musím říct, že někteří žadatelé si mi i stěžují na tu přípravu, jak je vedená, někdo říká i takové jako pádné věci, že na to zírám... a já bych hlavně řekla, že ačkoliv jsme v Praze, kde je těch služeb hodně - sociálních, tak myslím si, že je těch organizací málo pro ty pěstouny, že jsou vytižené. Třeba pro pěstounské péče příbuzenské to dělá vlastně jen Rozum a cit nebo se na to zaměřuje a opravdu chtělo by to i víc.

Je jich hodně?

Je jich hodně těch babiček, co se takhle starají, u mě jsou to vlastně dvě třetiny...

A v těch problémech je to hodně specifické?

Je. Je to úplně jiné, než když si vezme dítě cizí rodina, to si většinou i sami vyhledají pomoc, že se i sami navážou na nějakou neziskovku a stýkají se s ostatními pěstounama, ale ty babičky jsou na to samy. Nevím proč to tak je, to je prostě neštěstí, že ty jejich děti, jako dcery a synové se nedokážou postarat a táhnou si to sami. a nenapadne je to vůbec si vyhledat nějakou pomoc.

A když jim to potom nabízíte, tak jsou ochotní chodit?

Jo, někteří jo, ale je jich strašně málo... a ti by potřebovali velkou podporu.

A dá se třeba říct, co už teď funguje dobře? s čím můžeme být spokojení?

Funguje dobře ta Natama (smích).

A celkově ten systém toho svěřování dětí, s tím jste spokojená?

Já bych řekla takhle, že funguje docela dobře ten magistrát, když už je to dítě právně volné, tak že jde rychle do rodiny. Že se opravdu snaží, že ten poradní sbor zasedá i dvakrát do měsíce, že tam se snaží, aby to bylo rychlé, že vyhledávají i z jiných krajů děti, že to dělají za ministerstvo, že už to předjímají, když nemůžou najít. Takže bych řekla, že ten magistrát je pružný, nepružné jsou ty soudy. Ale co dobře funguje? Já bych řekla, že ty neziskovky dobře fungují, ale je jich málo.

A když se zamyslíte nad ideálním stavem, jak by ten proces svěřování dítěte do nové rodiny vypadal?

V ideálním případě by to mělo vypadat tak, že to dítě nestráví ani jeden den v ústavu. Hodně mě trápí pěstounská péče na přechodnou dobu, která v poslední době nefunguje a je strašně potřeba. Takže ideální případ je, aby dítě nešlo do ústavu, ale hned do nějaké náhradní rodiny, kde by mělo vazbu na ty lidi, rozvíjelo by se, než by se rozhodlo, kde bude. a to je vlastně odpověď i na otázku, co tady nefunguje – ta pěstounská péče na přechodnou dobu.

A dokážete říct, proč nefunguje?

To vidím ve dvou věcech. Lidi se bojí do toho jít, protože mají strach, že se nedokážou od toho dítěte odpoutat. Lidí, kteří to jsou schopní dělat, je strašně málo a musí být speciálně připravení,

aby tohle zvládli a málokdo si to troufne. Druhá věc je taková ta právní, že nejsou vlastně dneska vytvořené podmínky, aby lidi mohli takhle přijmout dítě na pár měsíců a pak se zase vrátit do zaměstnání. To by těžko zaměstnavatel toleroval. Takže tihle lidi by podle mě potřebovali být zajištěni po celou dobu, aby mohli ty děti kdykoli přijmout, kdykoli vrátit a nemít strach, že budou bez peněz. a ona se chystá novela, že by to tak mělo být, že by dostávali 20 000 i po dobu, co nemají děti. Takže to je určitě dobře, je otázka, aby to nezneužívali.

A máte představu, jak by se to třeba mohlo rozšířit mezi lidmi, že se hledají tihle pěstouni na přechodnou dobu?

No určitě skrz televizi, zprávy, reklamy... Ta televize je účinná.

Dnes hodně diskutovanou otázkou je, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat v té jejich péči a kdy začít hledat rodinu novou. Máte na to svůj názor, svoje hledisko, podle kterého se řídíte?

Nemám, to je prostě všechno individuální. Já vím, že se někdy říká, že ty sanace trvají příliš dlouho, ale podle mě by se to nevyřešilo, kdyby se řeklo – rok a konec nebo dva roky... To nejde stanovit. Takže určitě ne časové, ale spíš jako průběžné vyhodnocování situace té rodiny a když se dělá individuální plán dítěte, tak ho napsat tak, aby tam byly úplně jasné kritéria a když se během nějaké doby třeba splní dvě kritéria ze tří – jo, nějak to takhle odstupňovat, tabulkově, že budou jasné požadavky, co se má změnit, jaký je cíl, stanovit nějakou dobu podle situace té rodiny. Ale stejně je to systém, který je neohlídatelný, protože každý člověk, který by pracoval s tou rodinou, to cítí trochu jinak, kdy by to mělo být ta změna, co člověk, to názor, že jo. Takže to podle mě nejde vůbec zvenku posuzovat.

A z Vaší zkušenosti, myslíte, že je spíš lepší pracovat dýl s tou původní rodinou nebo se snažit spíš odebrat?

(Odmilka)

Jinými slovy – jestli se ta sanace daří?

(Delší odmlka)... To je právě problém, že ono se to moc nedaří. Protože ... no zkuste změnit dospělého člověka, nastavit ho, aby se choval jinak... Spíš se to nedaří (tiše a smutně). Ale zase myslím si, že to má smysl, taky pro to dítě je lepší, když zůstane v té původní rodině, když se to dá nějak napravit a dá se to dohromady, vždycky je to lepší. Vždycky má to dítě trauma, když přijde o svou vlastní rodinu. Takže myslím si, že smysl to má velký... To je hrozně těžký...

Ještě možná nevíme jak na to...

Co si myslíte o přímé adopci? Mohlo by to mít nějaké výhody?

Jako když jde dítě rovnou konkrétním lidem? Že ho matka porodí a předá? No ono to zní hezky, ale v podstatě jak to probíhá dneska, ony jsou takové případy, ale strašně se obávám, že je to obchod. Že ty maminky jsou zaplacené, že někomu odnáší dítě a moc se mi to nelíbí...

Legislativně to není upravené?

Právě že není. Má to i strašně rizika, protože ti rodiče, kteří si takhle vezmou to dítě, tak můžou být i vydírání tou matkou, zkrátka má to své úskalí i právní. Stává se třeba, že matka porodí dítě a nějaký pán, který si to zaplatí se prohlásí za otce a jeho manželka pak požádá o svěření do péče. Takže to jsou takové kličky... Ale co když ten otec třeba v tom období zemře a to dítě

najednou zůstane té biologické matce, která ho nechce... a manželka toho „otce“ už nemá jakýkoli nárok na to dítě.

Napadá Vás způsob, jak získat více pěstounů?

Mě napadají různé věci, já jsem si třeba říkala, že když se chystal ten návrh novely pěstounské péče na přechodnou dobu, jak mě to trápilo, tak jsem si říkala, že by to v současné době mohli dělat klidně OSVČ, lidi, co mají své podnikání a můžou si tu pracovní dobu přizpůsobit. Tak mě napadlo udělat tady kampaň na živnostenském odboru (smích), tak mě pan vedoucí trochu usadil...No myslím si, že přes ty média, že by o tom měli lidi hodně vědět, takže propagaci v médiích. Víc třeba i pořadů o pěstounských rodinách, nějaké zprávy v televizních novinách – to sleduje hodně lidí.

Romské děti se do rodin neumisťují snadno, napadá Vás nějaký způsob, jak situaci zlepšit?

Víte co, to je úplně beznadějně. Já třeba se setkávám s tím, že romské děti si bez problémů vezmou cizinci, mají úplně jiný postoj k téhle národnosti, než my. To české povědomí o Romech a názor na ně, to je tak strašně hluboké ty obavy, předsudky, averze, hlavně ty obavy z těch genů... Ti cizinci ty obavy nemají, takže u dětí romských je jediná cesta osvojení do ciziny.

A jak dlouho to trvá, než se k tomuhle přistoupí, k mezinárodnímu osvojení?

Dle zákona by to mělo trvat dlouho, protože tam je lhůta, mám pocit, 6 měsíců na magistrátu, další 3 měsíce na ministerstvu a pak teprve jdou do té mezinárodní. Ale teď jsem tu měla chlapečka a uspišilo se to a šel hned. Že magistrát vyšel vstříc a na poradním sboru se to projednávalo, že by se měly ty lhůty přeskočit, takže v podstatě během dvou měsíců už byl v Brně v registru. Takže když je vůle lidí, tak to jde.

A ti žadatelé v tom zahraničí zatím jsou?

Jsou, docela jo. Já si myslím, že to se u nás nedá nijak změnit, buď je člověk nastavený hodnotama, že to romské dítě přijme a u lidí co mají ty obavy a předsudky, já si myslím, že se to hned tak nezmění. Ale je u nás i dost lidí „bílých“, kteří si to romské dítě vezmou, to jsou právě ti pěstouni, kteří mají altruistický motivy.

A třeba s romskou rodinou jako s žadateli, setkala jste se s tím tady?

Já myslím, že nejsou. Většinou jenom příbuzenské, babička, teta...

A poslední otázka, jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Já jsem za, tak to řeknu.

A třeba jen v rámci pěstounské péče nebo i adopce?

Klidně i u adopce, mě to vůbec nevadí nebo nevím, co by na tom mělo vadit, to jsou jen předsudky. Myslím si, že kolikrát je to stabilnější rodina, než někteří muž a žena, když spolu žijou.

4.7 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 11.5. 2011, Středočeský kraj

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovník tady v zařízení?

Tady v zařízení pracuju už 20 let.

A předtím jste pracovala v podobném zařízení?

Ne, předtím jsem pracovala na úřadě, pak jako kurátorka pro mládež, na tom úřadě jsem měla na starosti sociální politiku.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

V první řadě je to administrativní činnost, my jsme málokdy zvaní a aktivní účastníci nějakého řízení, i když o ty děti pečujeme i dva, tři roky. Vždycky jsme oslovováni jen jaksi pasivně písemnou formou. Stalo se mi za tu dobu, že jsem třeba třikrát byla na soudním stání ve věci nezájmu rodičů, kde si nás pozvali – rodiče jen tak formálně navštěvovali děti, většinou tam, kde jsme dávali podnět na nezájem. Pak to jsou jiné záležitosti jako třeba poručnictví, to je ale trochu jiná záležitost, to strašně nerada dělám, to je individuální, většinou to dělá orgán péče o dítě, ale v určitých věcech, hlavně kde je předpoklad, že dítě půjde do osvojení a rodiče jsou zbaveni právní odpovědnosti a je tam potřeba poručníka, tak v tomhle tom případě to poručnictví přebírám, aby nebylo nějaké právní prodlužování toho případu.

A co přímá práce s dětma?

V přímé práci jsem byla dost často, vlastně jsem byla braná i do směn, ale naši politici nám slibovali, že se administrativní práce sníží a já už cítím, že je pravý opak pravdou, že se všechno jenom zvyšuje a v podstatě na všechno musíme mít písemné záznamy, všechno musí být zaevidováno, čiže já jsem zahlcená administrativou. Kromě toho tady sociální pracovník na tu kapacitu – my máme kapacitu 35 míst, tak je vlastně na půl úvazek a mě jsou ještě přiděleny jiné práce, jako je personální agenda, popřípadě hospodářská agenda. My jsme malá organizace a abychom na tyhle práce přijímali jiného zaměstnance, tak mi to bylo přiděleno, mám s tím zkušenosti z předchozí práce ...

A co považujete ve své práci za nejdůležitější, za takové nejsmysluplnější?

Jo, to je dost těžká otázka, protože samozřejmě my se snažíme pomáhat dětem a naše názory, naše snahy jsou brány v úvahu, ale my můžeme strašně málo... Teď momentálně děláme už u dvou dětí ne protizákonné, ale jiné kroky dávání dětí do jiné rodiny. a je správné nebýt v biologické rodině? Je lepší ta náhradní rodinná péče? Já mám lepší kontakt s tou cizí rodinou, než s vlastní rodinou, takže já si myslím, že dělám dobře pro to dítě, že mu dávám větší šanci.

Takže v těch jednotlivých případech nacházíte ten smysl?

Jo, protože někde to jde mimo nás, my o dítě pečujeme, ale z právního hlediska můžeme strašně málo. Když ale uvidíte naši skladbu dětí, to není jen o zdravých dětech, to jsou i děti s těžkým postižením a tam je pro mě strašně složité pracovat s rodinou, která nepřijímá těžce postižené dítě, ale musíme s nima pracovat.

A jak s nimi pracujete?

Převážně telefonicky, tam kde někdo nechce, nemůžete pracovat na sbližování. My tady máme

děti i starší tří let, které nelze umístit v ústavech sociální péče kvůli tomu těžkému zdravotnímu stavu, náročné ošetrovatelské péči...(mimo téma).

Vy jste to v podstatě řekla, ale mohla byste zkusit rozdělit tu svoji pracovní dobu časově na tu administrativní práci, přímou práci s rodinami, s dětmi...

Je to individuální, můj režim není takový, že teď do 10hod budu dělat administrativní práci, pak půjdu na vycházku s dětmi atd.

A když se zamyslíte nad uplynulým měsícem?

Já se věnuju dítěti při přijetí, jak se adaptuje, že si ho sleduju, případně přijímám informace od personálu - a také musím vybírat, co je pravda a co není... To je práce i psychologa, ale tím, že psycholog je tady jednou za týden a moc se to nedaří, tak já se občas musím podívat, jak to dítě funguje v kolektivu, co má rádo, co nemá rádo... (mimo téma).

A jak tedy spolupracujete při své práci s psychologem?

Myslím si, že dobře. My jsme, mám štěstí, takový kolektiv, že si řekneme všechno. Nic nezatajujeme. Já nemám ráda, když třeba dělám se sociálníma pracovnícema z obvodu, které každé tři měsíce navštěvují dítě, pokud je tam nařízená ústavní výchova, nemám ráda nějaké zatajování a nějaké předstírání. Určitě to není ve prospěch dítěte. Vždycky jim řeknu, to co já si myslím, že by bylo nejvhodnější ...

... Dědičné věci jsou dědičné, ta širší rodina je přece jen lepší než úplně cizí rodina, ta náhradní rodina není všeobjímající, jak já říkám. i když jsme se setkávali s pěstouny a osvojiteli, oni ještě po roce vám řeknou, že to dítě jim není vděčné, že si ho vzali do péče, mají potom pocit, že nejsou na prvním místě.

A když se ještě vrátíme k tomu psychologovi, tak vlastně vaše spolupráce spočívá v tom, že si předáváte poznatky o těch dětech?

Víceméně my toho psychologa potřebujeme k tomu, aby nám indikoval, kam to dítě bude patřit, protože naše zařízení vlastně slouží k diagnostice, zda dítě půjde do dětského domova školního typu nebo do ústavu sociální péče...

A zároveň se pro něj hledá rodina, pokud je tam ta možnost?

To je prvořadé. Ale pokud jde o tyhle záležitosti, tak náš psycholog je diagnostik. Ještě je důležitá v tom, aby nám řešila vztahy zaměstnanců a dětí, komu jde líp práce s těmi dětmi, komu s jinými, protože my máme jednak zdravé děti, jednak mentálně postižené a jednak těžce postižené. Takže je to strašně široká problematika.

Myslíte, že se psycholog dokáže do té situace vžít, přestože je tady tak málo? Zná prostředí, dokáže se zorientovat v těch vztazích mezi zaměstnancem a dítětem?

Určitě ano, ona taky už dělá řadu let, o něco dýl než já, v našem zařízení, takže to zná. a pokud si není jistá s nějakou zaměstnankyní, tak se nás ptá.

A dokázala byste říct, jaké schopnosti nebo vlastnosti by psycholog pracující v takovém zařízení měl mít? Je to něčím specifické – co by měl umět, jaký by měl být?

(Odmlka) Komunikace, to je základ. a hlavně, aby mu v té komunikaci rozuměli všichni zaměstnanci, nejen ředitel nebo vrchní sestra. Někdy i u těch klientů náročná práce je v tom, že se musíte dostat na tu jejich úroveň myšlení. Jsou tady i uklízečky, kuchařky, prádelské a jak

jsme malí, tak jsme taková rodina a i tu, co přijde s prádlem a zalíbí se jí nějaké dítě a vezme si ho do náruče, tak ona (psycholožka) ji zachytí, kdo to je, jakou má rodinu, že se zajímá i o zaměstnance, o jejich osobní život, o toho člověka samotného.

Ted' bychom se zkusili zaměřit na to, co podle Vás nefunguje dobře, myslím třeba z Vaší zkušenosti, z každodenní práce, co třeba vnímáte, že nefunguje úplně správně?

No určitě se nemůžeme srovnávat s Fondem ohrožených dětí, tam jsem byla (vyznívá, že FOD je lepší). Byla jsem v SOS vesničkách, tam ten systém péče o ty děti – může si každý povídat co chce, ale je to ústavní také. Jenže je tam jedna velká výhoda, že tam vidí vždycky jednoho stejného člověka, poměrně dost dlouhou dobu, u FOD se to mění myslím jednou za čtrnáct dní, že je to víc jakoby rodinného typu, jsou tam určité osobní věci toho dítěte, kde si je může dávat, to mají i v dětských domovech školních. u nás tohleto chybí, takovéto soukromí toho dítěte a my, i když máme starší děti, tak se musí podřídít tomuhle chodu, který je u nás. Protože u dětí do tří let si to hlídá ta „maminka“. Takže i když jsme rodinného typu, tak tady je ta rodina těch dvaceti třiceti dětí, je to všechno tak nějak dohromady a nelze to rozdělit, pokoušeli jsme se, dělali jsme rekonstrukci, ale v podstatě moc velký rozdíl nevidím ... (na jednu sestru připadají čtyři děti, mimo téma).

Takže ta intimita těch dětí tady není úplně dodržena – a třeba máte nějaké návrhy, jak by se to dalo zlepšit?

Probírali jsme to, nejde to. Určitě by to šlo stavebními úpravami. My jsme udělali určitou stavební úpravu, ale i tak to nejde, nemůžeme si dovolit nechat třeba mentálně postižené dítě se specifickými nároky samo v pokoji...

Co dál by se ještě dalo zmínit, co nefunguje dobře?

U zdravých dětí bych zkrátila pobyt v ústavním zařízení ve věkové kategorii od 0 do 3 - 6 let věku, minimálně na 6 měsíců, prostě urychlit ty soudní stání. Protože to je absolutně nevhodné, aby v takovémhle zařízení ústavním bylo delší dobu.

Připadá Vám to zbytečné, aby tady tak dlouho byli?

Jo. Oni se drží toho právního, těch lhůt, ale je to zbytečně dlouhá doba. Jako zahajovat řízení od podání podnětu do tří měsíců, pak čekat, než se rozhodne, pak odvolání, další tři měsíce, pak vystavení rozsudku tři měsíce ... Opravdu to dítě nám pak zůstane dva roky a to je dle mého názoru nesmírně drsné, utíká mu čas. Tam se příliš mluví o sanaci rodiny a já si myslím, že ti sociální pracovníci jsou natolik zkušení, aby řekli, že ta rodina půjde dopředu, že teď momentálně selhala, nechat jí určitý čas, tři, čtyři měsíce, když vidíte tu snahu... Šlo to, měli jsme i takové případy, že opravdu i ten soud rychle zahájil řízení, pak ho trochu prodlužoval, protože už tam byly náznaky zlepšení se té rodiny, i té nápravy v rodině, takže ten soud si počkal, zjistil, že matka se chodila ambulantně léčit, takže už viděl nějakou snahu – matka se zaměstnala, táta začal chodit do práce a do půl roku se dítě vrátilo zpátky do rodiny...

A kdo má tu moc, tu odpovědnost říct – ještě budeme pracovat s tou rodinou a nebo dáme návrh na ústavní výchovu?

Sociální pracovníci z obvodu... (mimo téma, kazuistika). Chybí rodinní terapeuti, kteří by docházeli přímo do rodiny a pracovali s ní. To by mohli dělat i sociální pracovníci s kurzy a zamě-

řením na rodinnou terapii (mimo téma). Psychologové – tam možná cítím ten nedostatek – aby se zaměřili třeba na určitou záležitost, rozebrali ji a konkrétně jim řekli, co udělat. Někdy jsou takoví opatrní, takové odpovědi do ztracena a ti lidi potom nemají potřebu jít za odborníkem nebo neumějí pracovat s tím, na co je ten odborník navádí.

Myslíte, že mu nerozumí?

Nerozumí. Proto povídám, že je důležité, aby všichni rozuměli, co jim vlastně chce povědět nebo co on od nich očekává. a to je nejdůležitější...

A dokážete třeba říct, co by měl student psychologie absolvovat, aby byl dobrým psychologem v náhradní rodinné péči?

Určitě rodinnou terapii (mimo téma, obecná problematika výchovy).

Když se ještě vrátíme k náhradní rodinné péči, teď nově vzniká tzv. profesionální pěstounská péče, máte s tím nějakou zkušenost? Jaký je na to Váš názor?

Zkušenost nemám, ani nevím, jestli už jsou nějakí profesionální pěstouni, nevím, zda se neočekává něco víc, než je možné... Když jsem zběžně četla ten návrh, tak mi bylo ouvej, protože nevím, zda si někdo uvědomuje, že když dostanete děti třeba s fetálním alkoholovým syndromem, budete je mít 24 hodin denně – jak dlouho to ti pěstouni vydrží? Já nejsem zastáncem ústavní výchovy u zdravých dětí, absolutně ne. na co nejkratší dobu, protože dítě by se mělo zindikovat tak trochu na neutrální půdě a pak se hodí do určité rodiny – třeba do temperamentní, která chce živé dítě, nevadí jí hyperaktivní dítě – já si například neumím představit vychovávat hyperaktivní dítě, já bych na to nebyla.

Takže pro umístění zdravých dětí si myslíte, že je to vhodné.

To bez diskuze. Jenže do jakých rodin? ... Od těch profesionálů se chce, ještě aby pracovali s biologickou rodinou a to teda vůbec nevím, zda někoho najdou. To je dle mého názoru trochu scestná záležitost, sice teoreticky ideální, ale v praxi?

Ono je to vlastně převedeno ze západních zemí, tam to nějakým způsobem funguje a předpokládá se, že to bude fungovat i u nás...

Nejsme jako lidi, společnost, na to připravená, protože pěstounská péče – pravda, to je nám vytýkáno – že pěstounská péče u nás byla chápána jako osvojení, to si pamatuju, že do pp šly děti, když rodiče byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, aby neměli právo se s dítětem setkávat, aby nenabourali práci, kterou ti pěstouni dělali, aby náhodou si dítě nevzali.

A dneska?

Dneska nejsou zbaveni odpovědnosti, můžou zasahovat a účastní se toho, proto těch pěstounských rodin není tolik, protože se bojí toho kontaktu s biologickou rodinou. Já je přesvědčuju, že to tak dramatické není, jen je potřeba si dát hned už v tom návrhu určité podmínky a pravidla. Pokud nejsou pravidla, tak to pak může dopadnout špatně. Ale buď budou navštěvovat dítě, umožní jedenkrát do měsíce, dvakrát, podle toho, jak byla u nás návštěva, na neutrální půdě – ta rodina nemá co dělat v rodině pěstounů, oni mají právo taky na osobní život... Dát si tyhle podmínky... Já jsem za celou dobu nezažila, že by dítě, které bylo dáno do pěstounské péče se vrátilo zpátky do biologické rodiny. Právě naopak, když jsem se setkala s pěstouny, kteří spolupracovali s rodinou, umožňovali setkání s dětma, tak ti rodiče jakoby ztratili zájem, berou

to tak, že o dítě je postaráno, takže ustoupí do pozadí. Dokonce jsem znala i jednu rodinu, která vyzvala biologické rodiče, aby přišli na biřmování dítěte a rodiče nepřišli, takže takhle spolupracovali... Mělo by to jít takovou jako přirozenou formou, nejste schopní vychovávat svoje děti, dobře, my vám je dáme do pěstounské péče, pěstouny upozorníme na spolupráci s rodinou, tam se časem vytvoří určité vztahy a nebo nevytvoří, pokud se vytvoří, tak to nechat. Prostě sociální pracovník by měl zasahovat jen v případě nějakého konfliktu, ono se to usměrní.. Většinou je to tak, že teď momentálně je nějaký problém, tak do toho mluví každý, akorát se udělá zmatek, nenávisť mezi všema a samozřejmě ty děti to vnímají.

Máte třeba nějaký návrh, jak by se dalo získat více pěstounů? v čem to je, že je jich tak málo?

No bojí se té spolupráce s tou rodinou...

Takže by pomohlo je o tom víc informovat?

My jsme spolupracovali s Kolpingovou rodinou ve Smečně, která dělala tuhle přípravu, že vlastně tihle žadatelé chodili na návštěvu do zařízení a byli velice překvapení, jaká je skladba dětí. Protože jak slyší z médií, že dětské domovy jsou plné zdravých dětí, tak to se týká školských domovů, ale kojenecké – o ty děti je největší zájem – ne všechny děti jsou zdravé. Pak když vidí, o jaké děti se jedná, tak jsou překvapeni, někteří to přijímají, někteří dokonce řeknou „proč nás vodí a posílají do děčáku, kde jsou jenom postižené děti, my chceme vidět jenom zdravé děti“. Tak si můžete udělat názor, jsou tihleti lidé vhodní pro přijetí dítěte? Já s tímhle vystupováním už bych je vyřadila z pořadníku.

A když se zamyslíte, jak by to mělo fungovat ideálně...

Ideál není (smích) Co jsem slyšela o Francii, tam se mi to zdálo pro nás, naši společnost, asi nejlepší. Protože tam se na určitou dobu dítě umístí do zařízení a je dostatek odborníků, kteří pracují s rodinou. Pokud to jde, tak se jim dítě vrací, pokud to nejde, nařídí se pěstounská péče. Dítě může komunikovat nebo setkávat se s biologickou rodinou na neutrální půdě za účasti odborníka. Pěstoun vůbec neví, kde rodič je, a rodiče nevědí, kde je pěstoun. Kdyby stát trochu zakrýval ty pěstouny, tak si myslím, že by těch pěstounských rodin bylo podstatně víc. Ale zapojovat pěstouny do sanace biologické rodiny? Nemůžu si pomoci, to ne. Představte si, že pečujete pět let o nějaké dítě, děláte i určitou nápravu v těch výchovných nedostatcích, které měla ta biologická rodina, dáváte ze sebe strašně moc tomu dítěti, musíte dávat ze sebe strašně moc, aby ta rodina fungovala a pak ho dáte pryč? Je to normální? v tom je to profesionální, že člověk má být jako odosobněný, jako by měli být zaměstnanci dětského domova, jenže to je trochu něco jiného, oni nejsou 24 hodin s tím dítětem, oni je mají rádi, ale někdy si i vydechnou ... a teď si vezte, zda ti pěstouni budou oba dva profesionální nebo jenom jeden? a co ten, který nebude profesionál, jak to přijme? Jak jejich děti přijmou tyhle děti? Samozřejmě každá zaměstnankyně tady prochází určitou krizí, když nastoupí do zaměstnání – prošli jsme si to každý, i pan ředitel, každý jsme našel nějaké dítě, které bysme si chtěli vzít domů (kazuistika osobní špatná zkušenost), ale nejde to... pak jsem se už trochu odosobnila od těch dětí. Máme k nim vztah, chceme jim pomoci, ale zjistíme, že to není tak jednoduché ... (mimo téma).

Ještě se vrátíme k té náhradní rodinné péči – jakou máte zkušenost s umíst'ováním rom-

ských dětí?

No je to horší, určitě je to horší, my jsme ale neměli moc romských dětí, nejsme oblast, kde je romská populace. Ale měli jsme romské děti a umístili jsme je. Bylo to složitější, ale podařilo se nám umístit. My jsme v těch 90. letech dělali takové kousky, že jsme je nabízeli přes televizi, byl program Co je to doma, v tom období se to ještě dalo a opravdu všechny děti šly takhle do rodiny. Teď dýl čekají a pokud čekají, je ještě i ta možnost, my jsme otevření, přijdou k nám návštěvy a já řeknu, které dítě je volné a ukážu jim ho. a oni jsou už prověřeni jako žadatelé, tak pak, když si padnou do oka a jde to, někdy to nejde, tak oslovujeme sociální pracovníce z místa trvalého bydliště, z místa kde mají rodiče trvalý pobyt, strašně se jim to nelíbí, těmhle úředníkům, ale ony už o dítěti vědí, i když my jsme zákonem vázáni, že nesmíme umožňovat kontakt – ale proč pro dítě, které je v registru a čeká půl roku, rok, a přijde rodina, která je prověřená, vyškolená – proč ne? Ani se nestalo, že by nás někdo obvinil, že jsme umožnili kontakt, jsou výhrady, nemají to rády. a stává se že nám řeknou: „oni už mají čtyři děti, tak my jim nechceme dát další“. Tak se ptáme: „proč jste si je dali do pořadníku? Proč jste jim to neřekli?“ Je to ve prospěch dítěte, děti mají být v rodině, zdravé děti určitě. Romské děti mají velký problém – když jsem se ptala osvojitelů, proč nechtějí romské dítě, tak hlavně se bojí toho, že sklouznou do komunity, většinou všude se objevují nějací Romové a že z toho důvodu – což mají pravdu.

Poslední otázka, co si myslíte o svěřeni dítěte homosexuálnímu páru?

Chybí vzor, buď matky nebo otce.

Takže byste byla proti.

(Souhlas).

4.8 Rozhovor s psycholožkou ze dne 13.5. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Devátý rok.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Já jsem vlastně odborný garant, tzn. že zodpovídám za odbornou činnost všech pracovníků, ať už psychologů nebo rodinných konzultantů a za celkovou úroveň kvality odborné práce v organizaci. Tak to je jedna taková náplň práce. Druhá, která s tím souvisí, protože jsem tu organizaci založila s určitým cílem využít znalosti a zkušenosti ze zahraničí v České republice, tak my přenášíme znalosti a zkušenosti a odbornost ze zahraničí, tak to je taky taková moje velká práce, jsem takovým mediátorem a učitelem. a potom vlastně moje přímá práce s dětmi a s rodinami, to je zhruba 25 hodin týdně a tam se to rozděluje na takové tři nebo čtyři sféry, jedna je vyhodnocování vyšetření dětí i náhradních rodičů, které si přijímáme do péče, kde začínáme diagnostikou a vyhodnocením, potom jsem hlavní lektor takových sebezkušenostních výcviků, které jsme vytvořili a potom pracuju s dětmi a s rodinami v rámci dyadické terapie jako terapeut a s dospělými, tam používám Pesso-Boyden Psychomotor terapii. Takže dospělí, rodiny, vyučování.

Takže dá se říct, že pracujete už s vytvořenými náhradními rodinami?

Ne, máme oboje. Máme jedno oddělení, které pracuje s žadateli, kteří začnou o tom uvažovat, máme tady několika stupňový program, kterým můžou projít, než my zjistíme, že je tam problém nebo je kvalifikujeme.

Takže i posuzujete ty žadatele?

Hm (souhlas). Nebo pracujeme potom s rodinami, které přijdou do poradny, ty přijdou řešit problém a my začínáme tu práci s trochu jiného konce.

Dá se říct, co ve své práci považujete za nejdůležitější nebo takové nejsmysluplnější?

Postupně, jak člověk tu praxi dělá v té šíři a dlouhodobě, tak se mi vynořuje jako nejdůležitější pro NRP duševní zdraví těch náhradních rodičů, to je úplně jako klíčové. Od chvíle kdy žádají, po chvíli kdy to dítě přijmou a pak ho doprovázejí do dospělosti, tak jejich duševní zdraví ovlivňuje to náhradní rodičovství, které je zásadně jiné než to biologické. To je klíčová část té možnosti, že to uspěje.

A s tím nějak pracujete, aby se to naučili?

No, je to dost komplikované, na to husté síto těch prvních zájemců, kteří si zatelefonují a ptají se, tak je potřeba mít takovou jako kaskádu různých věcí, které je zároveň vzdělávají a zároveň můžete vyhodnocovat, jestli tam ta kapacita vůbec je, jestli tam je dostatečná duševní stabilita . a v okamžiku, kdy nějak usoudíme že ano, tak pak při přijetí toho dítěte se odvíjejí další věci, které se předem nedají vyhodnotit, takže se s tím pracuje pořád dál. Pro úspěšnou péči je to klíčový faktor.

A co je pro Vás nejtěžší v té práci?

Ty osudy těch dětí. Ty jsou v naší zemi opravdu strašné. Všude na světě jsou strašné, protože když máte bezmocné dítě a narodí se do problémové rodiny, tak je to vždycky strašné. u nás

nad tím potom ještě je ta nadstavba, jak se chová ten systém k tomu problému. Takže prakticky není asi dítě, které bychom vyhodnocovali, ať už ho my umístíme nebo už přijdou rodiče s tím dítětem, když už je u nich doma, kde by nebyly zoufalé procedurální chyby a úplně zbytečné následky, které to dítě si nese. To je na tom nejtěžší. a druhé nejtěžší je, když shledáte, že v náhradní rodině ti náhradní rodiče to dítě už mají umístěné a je tam závažný problém na jejich straně, tak vážný, že je v podstatě někdy neodstranitelný. i když se všichni snaží a vždycky se budem snažit. Tak nějakým způsobem vidíte, že to dítě mělo těžký osud a ono to dál pokračuje a je až nemožné s tím pohnout. To bude tak stejně náročné.

Čím to je podle Vás?

Ono se to stává často, protože ten státní systém ty lidi neumí prověřit ani připravit, takže to jejich síto je tak zbytečné, že tam prostě projdou nevhodní lidé, velmi snadno. a když se tam ty děti umístí, tak oni přijdou často s katastrofou, která je v podstatě v nich a je to hodně obtížná situace a bohužel stává se to často. Já bych se nebála říct, že u těch státních náhradních rodičů, ať už osvojitelů nebo pěstounů, to může být klidně třeba 50%.

Až takhle je to snadné projít?

No prostě 50% těch lidí jsou na hraně toho, že vůbec je možnost, aby to dobře dopadlo. Bych tak odhadovala. To je dost drastické to říct, ale my přijímáme ty případy a každý případ nese tyhle znaky, tak to je hodně závažné.

Napadá Vás ještě jiná oblast, ve které by se mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? Co by mohlo nebo mělo být v jeho kompetenci?

Zmiňovali jsme diagnostiku, zmiňovali jsme pedopsychologickou výuku těch lidí a terapii. Já myslím, že by se dobře uplatnil ještě psycholog, který by byl koncentrovaný na výzkum, což bych do budoucna ráda dělala, protože ta práce je tak komplexní a obtížná, že je potřeba mít vestavěný jakýsi sebereflektující systém. My vlastně pravidelně děláme - jak jsem vyučená ze zahraničí - tak jako neustále revidujeme ty případy a když se stane problém, tak jdeme do zadu a revidujeme všechny naše rozhodnutí a hledáme, kde jsme byli slepí a tak. a naopak, když máme úspěšné případy, tak revidujeme, abychom si sbírali nějak kvalifikovaně zkušenosti, co funguje a co ne, i když je to individuální, tak to má nějakou strukturu. Tak si myslím, že by bylo velmi zajímavé uplatnění v takových organizacích jako jsme my anebo i zvenku si někoho najmout, bych si najala psychologa, který by byl zaměřený na výzkum a mohli bychom společně udělat určitý praktický nástroj, jak tyhle informace zpracovávat líp, nějak systematicky. To by bylo velmi užitečné a bylo by to časem užitečné i pro ten stát, protože to ten stát vůbec neumí. Teď se blíží nějaké reformy a neustále se na něco vyptává pěstounů a nekvalifikovaných lidí a myslí si, že se něco dozví. Skutečně je amatérsky dělaný ten výzkum. Takže tady by se uplatnili, myslím psychologové zaměřený na výzkum. na kvalitu života těch dětí, jak se mění a tak.

A když se zamyslíte, když jste nastoupila do téhle práce, připadala jste si dostatečně připravená tím vzděláním, kterým jste prošla?

No já jsem studovala v Irsku a ve Velké Británii. z českého školství jsem nebyla připravená vůbec.

A dá se říct, co tam bylo, na co jste nebyla připravená, co Vás překvapilo?

Obor, který je vlastně pro tu NRP klíčový, jsou těžce traumatizované děti, vývojové trauma, práce se ztrátou, se strašně vážnými následky toho období prvních tří až pěti let, to u nás neexistuje. Já jsem viděla opravdu hromady absolventů psychologie, úplně čisté tabula rasa, neslyšeli o attachmentu, přečetli tu stránku o tom v učebnici, že o tom se píše a to se hrozně od toho zahraničí liší. ve Spojených státech, v Kanadě, ve Francii, v Británii, tam ten obor je známý, je tam literatura, dá se tam studovat ta specializace, to znamená ti lidi jsou připravení do tohohle oboru a vědí, že se to točí kolem určitého problému dětského duševního zdraví. Tady se to neví, tady na to všichni jenom koukají a je to všechno takové hrozně amatérské a já jako nevím, kdy tohle skončí..

U nás je asi bližší ten koncept psychické deprivace...

No právě! To je ale překonané a Matějček je hrozná ikona a v těch šedesátých letech ty jejich výzkumy s Langmeierem byly kvalitní, do značné míry opakovali ten dvacet let starý výzkum Bowlbyho, ale ty výstupy byly nějak modifikované, interpretované tou komunistickou zemí, tam začala ta deprivace a že některé děti nejsou vhodné pro rodinu... Současná vývojová psychologie je o mozku a neurobiologii... a Matějček to tady tak nějak obsadil, on psal česky, nikdo jiný nic nepsal, nic není přeložené, všichni si s Matějčkem vystačí, protože na tom vyrostli. Ale ono je to pasé. Kromě některých těch zajímavých výzkumů, kde došel k tomu k čemu ale tisíc jiných lidí taky, tak ta aplikace na NRP je pasé. a ten nedostatek dlí v tom, že to ti lidi studují. Jako by se tady studovalo, že je Země placatá.

Dokázala byste říct, jaké vlastnosti a schopnosti by měl mít psycholog pracující v náhradní rodinné péči? Je to něčím jiné než psycholog v jiných oblastech?

Myslím, že jo, protože když pracuju se staršími kolegy nebo externisty, tak tam shledávám, že pokud oni nepřijmou tu specializaci, tak to trochu naráží, a to v té diagnostické i v té terapeutické části. Takže ta specializace na ten raný vývoj a na ty následky poruch raného vývoje – na deprivaci zapomeneme – když jí psycholog nemá, tak bude používat nějakou jinou mytologii pro ty problémy. Oni to interpretují nějak, ty naše děti mají ty emocionální následky strašně markantní a oni vypadají jako ADHD, takže podle testů ho diagnostikují jako ADHD, ale to dítě nemá ADHD a na neurologii vědí, že nemá, ale oni si s ním nevědí rady... Takže ti psychologové s tradičním zdejším školením, i když jsou dobří, tak se netrefují do toho problému a potom ani ta pomoc se netrefuje. Ale to není jejich vina, to je prostě o tom, že si nemohli najít tu specializaci, takže by to bylo ve všech oborech.

A podle Vašeho doporučení by byly potřeba třeba nějaké specializované výcviky... ?

Já si myslím, že by se na psychologii měla pomalu vyvinout větev, kterou by si po tom bakaforeátu mohli lidi zvolit, tak jak to v zahraničí je. Kombinace neurobiologie a psychologie, vývojové neurobiologie a psychologie a specializace na léčení vývojového traumatu, aby se tam orientovali lidi, kteří se chtějí doživotně zabývat trýzněným dětma. To si myslím, že by pomohlo velmi. a výcviky nad to, to je spíš nadstavba, protože není ve světě moc metod, které jsou efektivní pro práci s touhle populací a není jich tolik, aby si člověk pak nevybral. To už není tak složité. Ale tady chybí ta základní znalost té věci.

Ted' se chci dostat k těm problémům, my o tom v podstatě mluvíme, takže jestli to může-

me malinko shrnout, v čem vidíte ty hlavní problémy...

V podstatě hlavní problém je, že v Česku sem nepronikla odbornost, která v tom zahraničí opravdu masivně existuje, tzn. ti lidi, co se do tohohle oboru dostávají, využívají to, co se naučili a ono to nestačí. Všechno ostatní už je jenom následek. Já to vždycky přirovnávám třeba k diabetologii. Kdyby tady byli lékaři dobří a nevěděli by nic nebo velice málo o diabetu, tak by se hrozně snažili uplatnit všechno, co umí a furt by byli vedle. Chybí tady balík běžně už absorbovaných znalostí, chybí tu česká škola, vlastní škola, která by to dělala, české výzkumy, česká literatura – to je na národní obrození pomalu (smích). Tam je myslím klíč. Pak už od těch odborníků to pěkně padá dolů, ta sociální práce...

Takže špatná vzdělanost odborníků...

Nedostatečná vzdělanost odborníků v tom specifickém, specializovaném oboru. To zní, že se nad ně povyšuju a já vím, že za to nemůžou, jednoduše to tady chybí, problém je, že to nikdo neučí, ne že oni by nechtěli.

A v rámci toho systému jak je nastavený, jak se dostávají děti do rodiny, s tím jste spokojená?

Ne, to je příšerné... Když jste se mě ptala na ty největší bolesti, tak jsem říkala, že ty případy těch dětí – jedna část je, že měli špatné rodiny, druhá část je, že je nikdo po té cestě neuměl pochopit, co je za problém, diagnostikovat je správně a najít jim pomoc. Já když čtu ty posudky - „...asi jsou to projevy rané deprivace...“, pořád čtete ty floskule, které vlastně k ničemu nejsou. To je ono, nemáte ty děti správně diagnostikované.

Pak jsme říkali ty žadatele, že procházejí snadno...

No... Takže oni se pak sejdou a je to otázka náhody... Taky moje oblíbené přirovnání s transplantací – je tam určitá naděje, že bychom se trefili, ale mnohem lepší je vás i toho člověka vyšetřit, abychom měli určitou míru jistoty. Dělá se to hrozně nahodile, nikdo neví nic o dítěti, nikdo neví nic o rodičích, jen malinko, tak je nějak spojí a pak už „děj se vůle boží“.

A v rámci spolupráce těch jednotlivých organizací? Mezi státem a neziskovkami?

My jsme si postupně vybudovali relativně efektivní spolupráci se státem. My jsme prostě začali dělat ty věci našim způsobem, který je hodně důsledný a myslím, že oni nějak rozpoznají, že ta práce je dělaná dobře a nemáme teď v podstatě žádný problém se státem. Co se týče dětí, tak my děláme takový fakt velký assessment a oni nám na to musí dát povolení, že můžeme a to velmi ochotně dávají, my píšeme ty zprávy. Co se týče žadatelů, tak oni mají takový nadstavbový systém, ale mnohé úřady to uznají, když tím projdou u nás. Nebo je tam sice někam pošlou, ale počítají to. a velmi mohutně nám posílají případy do poradny. Já si myslím, že ten stát a to je velmi zajímavé a pozitivní, si nakonec ty lidi v tom poli umí poznat, že když nám pošlou případ, tak ho dostanou zpátky jako poctivě odpracovaný. To trvalo dlouho, ale mám z toho dobrý pocit. Pak je tady pár starších kolegů, kteří jsou žárliví a kteří se nenaučili anglicky a jsou hrozně nervózní z toho, že někdo říká něco jiného než Matějček, a ti prostě pomlouvají a nekomunikují. a ti mě prostě nějak nezajímají a bývají to starší generace. a ty nestátní organizace jsou podobné v tom, že jsou do značné míry spíš organizace podpůrné, oni dělají tábory pro ty děti, víkendy a tam pozvou arteterapeuta a kreslí si, to je fajn, ale nemá to nic společného s tou

odborností, prakticky nic. a jestli je dítě v ústavu nebo v klobáčku, to mě nezajímá, mě zajímá to konkrétní dítě, co se s ním stane... Takže my jsme okoukli ty organizace hned ze začátku a bylo srozumitelné, že je to trochu jinde a vznikali i nějaké akce, snaha je přesvědčit, že jsou tu i nové směry a že bychom se mohli připojit, ale prostě nefungovalo to. Ti lidi se prostě budou držet své práce. Nanejvýš vám píšou, když potřebují partnera do projektu...

A není to právě profilování těch škol?

Já myslím, že jo, je to tak všude a já, jak jsem vyrostla v tom zahraničí, tak je pro mě nesrozumitelná ta asi postkomunistická touha všechno sjednocovat. Není to potřeba. Já to tak razím, jsme jiní a klienti si nás najdou, asi to tak musí být a netrápí mě to (mimo téma o organizacích, které se věnují NRP). Tady těch neziskovek, které to v republice dělají opravdu intenzivně, to se dá spočítat na prstech... Ostatní vznikají dost účelově.

Dá se říct, jestli už něco funguje dobře? s čím bychom mohli být spokojeni?

Já se obávám, že to stagnuje, že to chce tu změnu, kterou ministerstvo asi nějak chystá, i když s úzkostí na to hledíme. Nevím, jestli se něco zlepšuje opravdu... Veřejnost je mnohem informovanější. Před těma 10 lety, když sem někdo přišel a teď – to jsou úplně jiní lidi (lepší informovanost přes šoty, filmy, internet, Pošta pro tebe).

Tady je taky ta velká bolest těch tzv. velkých pěstounských rodin, což není dobrá cesta, to tak přetrvává... Já jsem chtěla říct, že je lepší ta podpora pro ty pěstouny, ale mnohé to vede k tomu, že si berou těch dětí hrozně moc a dělají takové malé děčáky a ty děcka pak strádají a končí na psychiatrii a oni si berou další. v tom Moravskoslezském kraji, kde hodně spolupracujeme, tam je toho hodně. Takže ta podpora těch pěstounů musí být posouzena hranicema a kontrolou a nějakou kvalitou. Ne že ti lidi dostanou hromadu peněz a ať si dělají s těma dětma co chtějí. Bohužel jsem to chtěla říct jako pozitivum, ale má to odvrácenou stránku.

A když se zkusíte zamyslet nad ideálním stavem, je pro Vás třeba nějaký ten zahraniční model ideální?

Ono je to všude při práci s lidma stejné. Tu kvalitu nakonec udělají ti konkrétní lidi. Takže to je otázka, jestli ten ideál existuje. Ale myslím si, že jsou v tom zahraničí dál, že neprožili totalitu, to téma opuštěného dítěte je tam tak třicet let známé, rychleji si udělali výzkumy, aby věděli, že kojenecký ústav nemá existovat a dávno neexistuje. Oni prostě tu vědu mnohem rychleji dostali do praxe. Někdy se mi zdá, že umí tu složitou věc lépe manažersky zvládat. Ono je to moc těžké, všude najdete nějaké problémy. Existují ve světě mnohem lepší systémy, jak získávat náhradní rodiče, jak se o ně starat, jak se starat o ty děti, to bezesporu. Ale že bych řekla, že tam ty děti netrpí, tak to ne. Ten západní svět to dělají všichni velmi podobně, ten systém spočívá v tom, že oni legislativně velmi precizně stanovují ty standardy kvality péče o to dítě a na základě toho, co potřebuje to dítě, tak vznikají organizace. a oni pochopili, že není možné to dělat jako tady, nějaký krajský úřad a tak, že ten systém je hodně podobný zdravotnictví. Oni licencují něco jako zdravotní středisko, mají akreditované různé služby - assessment dítěte, assessment rodičů, diagnostika, výcvik rodičů, někdo dělá pěstouny, někdo přechodnou pěstounskou péči. Když si vytvoříte takové středisko, tak si akreditujete ty služby a ta kontrola je hrozně přísná. a pak tam stát ty klienty bez obav může pustit, protože má systém, který ještě

kontroluje, že to všichni dělají dobře. Tím je zaručená jakási odborná kontinuita v péči o toho klienta a odpovědnost vůči tomu státu. Tohle je model, který funguje všude stejně... My máme všechno zdokumentované, sezení od sezení, diagnostiku a kdokoli může přijít, tak si může zjistit, co děláme, proč děláme, jak děláme a budou mít kontrolu. Mnohem lepší, než když se o to dítě stará několik jiných institucí.

A máte nějaký názor na to, kdo by to mohl ovlivnit?

Vláda, to musí být ze zákona. My to můžeme dělat v malém měřítku, jako pilotní projekt, můžeme pomoci určitému množství lidí... (mimo téma).

Ve Spojených státech – do tří přijatých dětí jste pěstounská rodina, cokoli nad to je dětský domov a musíte splnit standardy dětského domova. U adopce musíte zcela respektovat právo dítěte na kontakt s jeho rodinou, to není jako – to je vaše dítě a hotovo. Oni zjistili, že to nejde. Slyšela jste o zařízeních pp? na tom Moravskoslezsku je nezaměstnanost a ti lidi se v určité fázi života rozhodli, že se budou starat o děti, většinou když jim odrostly jejich a hned si to spočítali, že aby oba mohli být bez práce, tak těch dětí musí mít třeba sedm, protože to znamená, že budou zařízení, dostanou dům a auto. a pak jim třeba ještě není šedesát a aby mohli být zařízení a nevzali jim to, tak musí mít pořád těch dětí víc a pak jsou v pasti a stát je taky v pasti, protože to třeba dělají špatně.

Dnes hodně diskutovanou otázkou je, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho čekat, než soud rozhodne o zbavení rodičovských práv. Jaký je na to Váš názor?

To musí být předmětem velmi poctivé práce, to nejde, že by to člověk jen tak odhadl. v Británii dělají něco, co jsme se od nich naučili a to je komplexní vyhodnocení dítěte v obtížné rodinné situaci a vymysleli velmi pěkně formát na to, sledujete vývojový aspekt toho dítěte, celou rodinu, jak funguje, je to přímo diagnostický nástroj. a když se tohle udělá poctivě, tak ono to vypadne. v Americe třeba hodně testují kvalitu attachmentu, protože z tohoto britského nástroje vypadávají hodně sociální aspekty a můžete mít rodinu na hranici chudoby a ty vzájemné vztahy jsou nějakým způsobem kvalitní, tak stojí za to to podpořit a zachovat a můžete mít na oko relativně fungující rodinu a to psychické týrání je opravdu strašlivé a nemá smysl to zachovat. Musí se zkoumat obě ty roviny a je to dost práce, je to náročné a někdy obtížné. Bez toho to nejde určit. Neexistuje žádný názor na to. Já se přímo nezabývám tou prací, která se tady tak komicky nazývá sanací rodiny, někdy to má smysl a někdy nemá, ale to je na tým odborníků, to nemůže dělat sám psycholog, tam jde o sociální aspekty té rodiny a pak o vzájemný vztah toho rodiče a dítěte – psycholog, specializovaný sociální pracovník, OSPOD, aby se mohl historicky podívat, jak ta péče vypadala předtím.

Co si myslíte o přímé adopci?

Když je to dítě, kde je naprosto jasné, že ta matka ho nechce...

A to je kdy?

Když to v praxi děláte – já vím, že je tam ta ochranná lhůta, ale my se hodně setkáváme s matkami, které mají těch dětí po náhradních rodinách třeba osm – takže je určité procento, kde je v podstatě jistota a tam bych byla pro, aby ty lidi byli u porodu, ať si dítě odnesou prostě hned. Ale ta jistota je u malého procenta případů a u těch ostatních, než to zjišťovat, tak je mnohem

bezpečnější, a taky v zahraničí je to jediný způsob, že dítě jde do přechodné pěstounské péče, než se to vyřeší. a pak jde do adopce, protože ta možnost, že to dítě půjde do adopce a pak se vrátí, je příliš nebezpečná. Já myslím, že v tom zahraničí to nedělají, protože se ukázalo, že je to náročné a pak to vede k tomu, co se tady děje velmi často, že se to udělá a potom máte matku, která je samozřejmě mnohem slabší, než – máte třeba bezdětné třicátníky s vilou a domama a já nevím čím a pak máte mámu, která třeba absolvovala vězení, ale chce to dítě a je to její dítě a vy, když ho strčíte do té předadopční péče, tak najednou ten soud začne mít pocit, že pro to dítě by teda byli lepší ti bohatí lidi nebo stačí že jsou sociálně standardizovaní, ale to není pravda, tam to biologické pouto je důležitější. Ten termín přímá adopce se hodně používá pro něco, co se tomuhle blíží, a to, že se prakticky ti budoucí rodiče s tou matkou dohodnou. Myslím, že je to v rámci zákona a že se to i děje a já bych proti tomu nebyla. Dá se to eticky ošetřit, tam je to aspoň úplně jasné.

Když se ještě dotkneme profesionální pěstounské péče, odkud by se podle Vás měli rekrutovat ti pěstouni?

Všude v zahraničí a u nás se to osvědčuje taky, nejlepší pěstouni jsou úplně obyčejní lidi, kteří žijou obyčejným životem a prostě se rozhodnou, že tohle bude součást jejich života. Oni v zahraničí jiní než profesionální pěstouni nejsou, pěstoun je člověk, který se dočasně nebo i dlouhodobě stará o dítě místo ústavu.

Napadá Vás způsob, jak získat více pěstounů?

Musí se změnit zákony a musí se ukázat, že když stát místo do ústavu svěří dítě lidem, tak že jim dá ty peníze, tu odbornost, podporu a taky tu inspekci. Je to specifická lidská činnost, kterou stát organizuje a ty peníze jsou tam naprosto nezbytné. Taky to dává tu možnost je kontrolovat. Pak jich bude relativně dost. Nikde na světě jich není úplně dost, ale bude jich dostatek, aby děti nemusely být v ústavech. Až to uzákoní, tak pak pět šest let to bude hodně zběsilé.

Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Já jsem pro. Pěstounská péče homosexuálů v zahraničí je běžná. Jedná se o to, že opečují dítě, které pak jde třeba zpátky nebo do adopce. Nedávno, je to asi pět let, ve Vídni dělali státní obrovskou kampaň na homosexuální pěstouny a to je katolická, velmi tradiční země. Dokonce by se to považovalo za diskriminaci, kdyby homosexuálové nemohli být pěstouni. Mají to být zdraví lidi s rodičovskými schopnostma, musí být prověřeni skrz naskrz a je furt lepší pro dítě mít dva milující tatínky, které někdo kontroluje, než být v ústavu nebo než být v bláznivé heterosexuální rodině.

A v rámci adopce?

To je trošku jiné, tam je to přijetí za vlastní. v pěstounské péči dítě žije prakticky vždycky v plném vědomí toho, že se někomu narodilo a někdo se o něj stará, tak to je takové čisté. Kdežto u té adopce zvláště těch malých miminek, to je takové – že se dítě narodí dvěma tatínkům... To je trochu složitější. a taky proto, že si adopcí ti lidi většinou řeší rodičovské potřeby a chtějí miminka. Ale nejsem asi fundamentální odpůrce. a hodně se teď dělá, Elton John a další – je povoleno to odnošení plodu za úplatu... Ženy to neřeší vůbec, to je hrozně nespravedlivé, ty si ty děti prostě pořídí jakýmkoli způsobem. a u těch mužů se to hodně v zahraničí dělá, že si někoho

najmou a dokonce je to jejich dítě ze zklamavky a mají prostě dítě, no. My tady máme jeden takový případ, naši žadatelé homosexuální muži, když zjistili, že je to tady neprůchodné a protože jsou zámožní, tak mají miminko z Ameriky. a my jsme s nima dlouho pracovali, jsou to hodní rodiče a tak jsme se nad tím jednou tak eticky zamýšleli a já jsem si říkala – s čím to dítě bude žít? Já kdybych byla na místě těch rodičů, tak bych řekla: „Hele, přišlo jsi na svět trochu prapodivně, ale bylo to prostě proto, že jsme tě hrozně chtěli a jsi náš.“ Tak jsem si říkala, že by to nebyl zas tak špatný start do života. Takže jsem zjistila, že nejsem nějak proti tomu, asi bych to musela ještě promýšlet víc. To, že ty děti někdo hrozně chce, je mnohem důležitější než ty nuance... Tam je ta otázka, která se nad tím vznáší a je problematická – jedná-li se o zdravé dítě do dvou tří let, tak to je hrozně nedostatkové zboží a na tyhle děti, které potřebují být adoptovány, tak jsou fronty heterosexuálních veselých lidí s domama, se psama a je otázka, proč by se měl volit homosexuální pár. Když se sem hrnou ty davy těch lidí, tak se vždycky ptám, když chcete tak strašně pomoci nějakému dítěti, proč nemůžete pomoci romskému, desetiletému klukovi, proč bysme mermomocí pomáhali malé blondáte holčičce, o kterou by se všichni poprali. To je samozřejmě úskalí velké. Ale právě třeba v Británii adoptovat dítě do čtyř let je takřka nemožné, oni tak ochraňují práva těch biologických rodičů, tak tam se to mnohem víc vede tím směrem, že je rozdíl, jestli jen pěstuju, starám se o to dítě a pak ho vrátím nebo je to moje dítě, to je to závažné rozhodnutí. Ale oni adoptují třeba třináctileté děti. Oni se skutečně dají a není to o tom, že teda budu mít mimino. Je to mnohem zdravější, dospělejší přístup.

4.9 Rozhovor s psycholožkou ze dne 17.5. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Sedm let.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Náplň práce tady je diagnostika dětí od narození do zhruba pěti let, plus terapeutická práce s vybranými dětmi. Ale těžiště práce je diagnostika.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, takové nejsmysluplnější?

Terapeutickou práci.

A co je nejtěžší?

Nejtěžší jsou tady mezilidské vztahy. Mezi personálem.

A dá se ta Vaše práce nějak rozdělit, jakou část své pracovní doby věnujete jednotlivým činnostem? Přímé práci s dětma...

Já bych řekla tak půlku času s dětma a půlku ty věci okolo. Ať už je to dohadování s personálem nebo něco s rodinou, psaní vyšetření, vytváření nejrůznějších zpráv, závěrů.

Takže se setkáváte i s biologickými rodinami dětí?

Ano někdy, když sem dochází za dětma na návštěvu a pak se setkáváme s náhradními rodičema, s rodičema dětí, co jdou do adopce nebo pěstounské péče.

A děláte taky posudky na děti?

Určitě, když jdou děti do adopce, tak děláme výstupní vyšetření, jak se to dítě vyvíjí a jaký je jeho psychomotorický vývoj a někdy, když jsme o to žádání, tak dáváme k soudu posudky.

A vzdělávání? Máte v rámci pracovní doby vyhrazený čas?

Nemám, bohužel.

Takže ani kurzy – jsou vůbec nějaké kurzy zaměřené na tuhle problematiku?

Samozřejmě ty aktivity by se daly najít, určitě jsou, neříkám, že je jich nějak moc, ale jsou. Je pravda, že máme možnost a to je hodně cenné, chodit na supervize a to tady probíhá, chodíme jednou za 14 dní. za to jsme rádi, to je důležité.

Napadá Vás způsob, jak docílit toho, abyste mohla věnovat více času tomu, co považujete ve své práci za klíčové?

Já myslím, že to není o tom, že já bych něco pro to mohla udělat, je to personálním složením je tady psychologů strašně málo a je tady zásadní nedostatek, jsme tady ještě s jednou kolegyní na částečný úvazek a to je prostě málo. Kdyby tu bylo o tři lidi víc, tak by se to těžiště té práce mohlo posunout směrem k terapii. To by bylo žádoucí pro ty děti.

Napadá Vás, kde by se ještě mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? na co není prostor a co by mohlo nebo mělo být v jeho kompetenci?

Měly by tu neustále probíhat supervize pro personál, ale psychologem zvnějšku. Aktuálně na to nejsou peníze, ale myslím si, že pro personál by bylo velice záhodno, kdyby to probíhalo. Měli by absolvovat nejrůznější psychologické semináře ohledně vyhoření, stresu atd. Ale to je práce pro psychologa, který nepracuje tady.

Když jste po škole nastoupila do práce, připadala jste si dostatečně připravená na tu prá-

ci?

Já si nemyslím, že škola je o tom, že Vás na takovou specifickou práci připraví, to naše školství není takhle koncipované, aby Vás připravilo na nějakou konkrétní specifickou práci. Je potřeba se to potom prostě naučit. Ta škola prostě poskytne nějaký obecný základ, ale že by vás to připravilo, to ne.

A dá se říct, co Vás nejvíc překvapilo? Co bylo nejtěžší?

Já bych řekla vyrovnat se s těma mezilidskýma vztahama, že je to až takhle, to jsem si nemyslela. Je to opravdu ošklivé.

Co by měl psycholog pracující v náhradní rodinné péči umět? Je to něčím specifické?

Já si nemyslím, že by práce psychologa v téhle oblasti vyžadovala něco extra. Pořád platí ty stejné zásady, tzn. určitá ochrana psychologa proti vyhoření, práce na sobě, je fajn supervize, jistě terapeutický výcvik, pořád nějaká sebereflexe. To platí pro psychologa v každé pozici.

A dokázala byste třeba doporučit nějaký terapeutický výcvik, který by se hodil k téhle práci?

Myslím, že není výcvik, který by byl vázaný přímo k téhle specifické činnosti a myslím, že by si měl každý vybrat podle toho, jaký je jeho naturel, to je základ. Někomu sedne analýza, jinému KBT, Rogers atd., ale to je o osobnosti toho člověka, co mu sedí. Nejlepší je nejdřív absolvovat nějaké workshopy, semináře a vybrat si na základě toho a pak se pořád vzdělávat.

A třeba rodinná terapie?

Já sama jsem absolvovala psychoanalytický výcvik v rodinné terapii a i normální psychoanalytický výcvik – jo, určitě je to fajn, neřekla bych, že je to nezbytně nutné. Tady je to opravdu hodně o těch mezilidských vztazích, je to takový boj.

Takže byste nebyla proto, aby bylo třeba ještě nějaké postgraduální vzdělávání pro psychology, kteří pracují v NRP, s dětma?

Já si myslím že jo, nějaké semináře, vzdělávání v oblasti péče o děti, v moderních přístupech v péči o děti, podporovala bych účast na různých konferencích, abychom nežili v nějakých stereotypech... Ale psycholog na jakékoli pozici by se měl vzdělávat, pořád. Že udělá školu, to je takový začátek.

Zatím to není vyžadované...

Není to vyžadované a není to ani hrazené, takže je finančně nezvladatelné se toho účastnit.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, můžete třeba začít u toho, co nefunguje tady a pak šířeji nebo naopak...

Samozřejmě je velký problém, co se týče právního uvolňování dětí, práce soudů je – jde to pomalu, řekla bych, že by v téhle oblasti měla být větší pružnost, na druhou stranu je třeba přihlídnout k tomu, že je to hodně složité v některých případech prošetřit celou tu situaci v těch rodinách. Možná bych řekla, že ten terén úplně dobře nepracuje, nechci generalizovat, to určitě ne, ale někdy vnímám, že ta práce toho terénu je nedostatečná – to šetření v těch rodinách, různé zvláštní odeberání dětí a zvláštní navrácení s ne úplně jasným důvodem nebo jedno dítě se odebere, druhé tam zůstane – proč? Nebo někdy se dá dítě zpátky do rodiny, která na to ještě není připravená.

A existuje třeba nějaká metodika? Dá se sledovat, proč se rozhodli takhle?

To je nevysledovatelné, kolikrát nevíte, proč ten soud rozhodl takhle. Samozřejmě nějaké pravidla určitě jsou, ale taky je otázka, jak si to kdo vyloží. Hodně odpovědnosti je na tom sociálním pracovníkovi, na OPD celkově. Tam ty pravomoci a kompetence jsou a to taky nevnímám jako úplně optimální. Protože já jsem tady vlastně za to dítě, dívám se na to z hlediska toho dítěte a nemyslím si, že vždycky je to z hlediska toho dítěte optimální.

A připadáte si, že v tomhle máte slovo? Že Vás berou?

Určitě jo, je k tomu přihlídnuto.

Vidíte ještě jinde nějaké nedostatky, třeba konkrétně tady na pracovišti?

Určitě nefunguje ten personál tak, jak já bych si představovala...

A dá se říct, v čem to je?

Částečně je to v přístupu k dětem a pak možná celkové naladění – řekla bych, že je tady mnoho lidí, kteří jsou tady hrozně dlouho a nic proti těm lidem nemám, ale na té práci je to prostě vidět. Ta práce je hodně náročná, když se má člověk starat o děti, které mají kombinované postižení atd. Je to náročné, a když tady někdo dělá 35 let, tak je to problém. a nikdy nikde nebyl jinde, jenom tady. To sebou prostě nese určité rysy a určité problémy, ať ten člověk je dobrý nebo ne, každého tohle poznamená. Já myslím, že by tady měla fungovat určitá fluktuace, že by měli chodit i na jiné oddělení nebo být někde jinde a třeba se sem pak vrátit. Ten syndrom vyhoření je tady aktuální.

A v rámci odbornosti nebo vzdělanosti personálu?

To si nemyslím, že je problém, co se týče vzdělání, to je naprosto v pořádku, je tlak na to, aby byli čím dál více vzdělaní, což nic proti, ale my tady potřebujeme hlavně ten lidský faktor k těm dětem a to vzděláním nedoženete. a pro mě je tady cennější empatická oška než sice proškolená, ale neempatická sestra.

S tím systémem svěřování dětí do náhradních rodin jste spokojená?

No – (odmlka). Ale tak ten základní trend jde dobře. Určitě nejsem zastáncem takových radikálních postojů, jak že každá rodina je lepší než ústav, protože už jsem toho dost viděla a někdy je to pro ty děti opravdu osvobození. To týrání a kruté zacházení je strašné. a taky nejsem zastáncem toho, že by děti měly cestovat po různých pěstounských rodinách. Co není v pořádku je, že ty procesy dlouho trvají, měla by to být na tom soudu prioritní a ne, že to tam někde leží půl roku a je jim to jedno. a čím je tady to dítě dýl, tím je to problematičtější. Pro ten okamžik té krize je to v pořádku. v některých případech by určitě šlo zkrátit tu dobu pobytu dítěte tady a dát ho dřív do adopce, než je tomu teď. Ta sanace rodiny je velká otázka, jak dlouho sanovat rodinu, má to ještě cenu nebo už odebrat a na to ty názory jsou různé. Já si myslím, že sanovat za každou cenu ne. Samozřejmě každý se může dostat do náročné životní situace a myslím, že je správné, když existuje někdo, kdo nám tu pomocnou ruku nabídne. Ten trend, který i my tady prosazujeme je, že nejprve se pokusíme ho umístit zpátky do biologické rodiny a pak teprve nabídnout dítě do adopce. To si myslím je všeobecně správný trend.

A máte pro sebe nějaké hledisko, jak dlouho s tou rodinou ještě pracovat?

Je to individuální, ale pokud se rodina sanuje v řádu let, tak už to není správné, je to i kon-

traproduktivní pro to dítě. Je třeba stanovit nějaká pravidla a říct, jsme ochotní jít až sem, ale do nekonečna? To je otázka, jestli to má význam.

A dá se říct, co už funguje dobře?

Já myslím, že ty adoptivní rodiny, kam ty děti odcházejí, že to funguje. Máme zpětnou vazbu, děláme různé akce pro náhradní rodiče, děti se sem vrací a vidíte, že to opravdu sedne a máte z toho radost.

Poskytujete nějakou následnou péči těm rodinám?

Dokud probíhá řízení o svěřeni dítěte do osvojení 1. stupně, tak je ještě naším pacientem, takže sem pak adoptivní rodiče přijdou na kontrolní vyšetření a pak odcházejí. s pěstouny je to stejné.

Dá se říct, jak by měl vypadat ideální proces svěřeni dítěte do nové rodiny? Máte třeba nějaký vzor v zahraničí?

V zahraničí nemám vzor, tam se mi ne úplně líbí, že některé větší děti podle některých studií (konference v Mnichově) projdou třeba 15 pěstounskými rodinami. a neukazuje se to jako optimální. Není v ústavu, to je pravda. Ale teď je otázka, co je lepší, jestli když je dítě rok, dva v ústavu, než se situace vyřeší a pak jde do rodiny, než aby takhle cestovalo. Ukazuje se, že tyhle děti mají řadu problémů, přes deprese, anorexii, trestnou činnost, prostituci apod. Byl tam příspěvek o tom, jak někteří pěstouni děti sexuálně zneužívají... Optimální stav samozřejmě je posílení primární prevence, to se nám pak nejvíc vrací. Edukace na školách o rodině, jak to funguje, včasný záchyt sociálně slabých jedinců a posílení odpovědnosti za sebe, za svůj život, aby se předešlo tomu, že si např. pořídím dítě v 16. To už samo o sobě je rizikový faktor (kazuistika). Takže edukace, vedení k zodpovědnosti. Tady polovina dětí, které tu jsou, je drogově závislých matek, druhá polovina jsou sociální důvody. To by byl pro mě ideální stav, kdybychom mohli pracovat spíš v té primární prevenci.

Když jsme u toho, myslíte, že už je u nás časté, aby žena donosila své nechtěné dítě a dala ho k adopci?

Máme tady takové případy, samozřejmě, děti z babyboxů, matky, které porodí a dají ho následně k adopci, ano. Ale nevím, jak je to časté.

A myslíte, že je pro tenhle přístup dostatečná propagace? Když to dám třeba do protikladu s interrupcí?

Tak propagace je, ale samozřejmě tomu není dán takový prostor. Že můžete jít na potrat, to je všeobecně známé a je to pro ty ženy daleko jednodušší. Ne že budou absolvovat celé těhotenství a ještě porod a řekněme si to upřímně, dneska se radši dělá všechno jednodušší. Takže mluví se o tom, ale ne tolik. Populární to není.

Co si myslíte o přímé adopci?

Já myslím, že je to hodně rizikové. v tom šestinedělí má ta matka právo si ty věci rozmyslet a bez vysvětlení si to dítě vzít. za těch šest neděl jsou právně volné, takové případy opravdu jsou. Myslím, že je v tomhle lepší dodržovat ty zákony, protože i když jí dáte peníze a ona si to rozmyslí, tak to právo je na její straně.

Takže myslíte, že je to velké riziko?

To riziko je neúměrné. Určitě bych si šest týdnů počkala. Tady se s tím dítětem za šest týdnů

nic nestane. i z hlediska toho dítěte se za 6 týdnů nestane nic. Samozřejmě, není tam ten prvotní kontakt, ale je to legrace proti tomu, co by se mohlo stát

Takže pro tu matku je to rizikové?

Ale i to dítě to samozřejmě vnímá, odtržení sem tam. Pro tu matku je to samozřejmě devastující, ale i to dítě vidí, že je tam nějaká změna. Zní to drsně, ale myslím si, že když to dítě tady pobude nějakou dobu, když už to tak má být, tak si ho pak odnášíte s jistotou, že ho nebudete vracet a to dítě jde do konkrétní rodiny s jistotou, že se nebude nikam přesouvat. Situace je to blbá tak jako tak, když se něco takového stane, teď záleží, co je lepší.

Někteří argumentují tím, že si to ta matka v šestinedělí už nerozmyslí, že možná byl za celou dobu jeden dva případy... s tím souhlasíte?

Přemýšlím, jestli jsme tady měli... Není to časté, samozřejmě, že ne. Ale taky byl případ, že ho tu nechala a pak se vrátila. a taky nevíte, když si to dítě z porodnice berete, jaké dítě si berete- neznáte otce, nevíte, jak proběhlo těhotenství atd., to se zjišťuje až v tom šestinedělí. Jestli nemá žloutenku, je to většinou dítě z nesledované gravidity, zjistíte, že má třeba vrozenou vývojovou vadu, která se projeví za měsíc... vůbec nevíte, do čeho jdete. Ty rizika jsou příliš velké. Když jdete do adopce, tak jdete do nejistoty, jak se to bude vyvíjet, tak aspoň takhle máte nějaké záchytné body.

Co si myslíte o profesionální pěstounské péči? Pro koho by mohla být v našich podmínkách vhodná?

Pro děti, které nejsou umístitelné do rodiny, děti s postižením – nemusí strávit zbytek života v ústavu, je to krásné. Neumístíme třeba děti s Downovým syndromem, to se nám nedaří, takže jdou do ÚSP. Nebylo by lepší, aby někdo z profesionálních pěstounů si vzal takové dítě?

To by bylo asi dlouhodobé...

No kdyby aspoň část, kdyby to dětství nemuselo být v ústavu. Já nejsem proti, je to spíš o kombinaci a hledání řešení pro to dítě. Máme tady děti s různými kombinovanými vadami, které je jasné, že neumístíme a odsud půjdou do ÚSP. Bylo by hezké mít tu možnost dítě předat už třeba v tomhle věku pěstounům a ti by ho měli na starosti.

A když se na to podíváme realisticky, je nedostatek pěstounů klasických, tak z jaké skupiny bychom je měli získávat?

To asi opravdu záleží na každém, jaký život chce vést. Je třeba hodně uvažovat, jak tyhle lidi proškolit, jaké by měli mít vzdělání, znalosti, psychologické vyšetření samozřejmě a taky je to o dozoru státu, aspoň částečném.

Takže myslíte, že by se našli.

Jo, já myslím, že by to nebyl problém. To je otázka, jak by to bylo financované.

Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Myslím, že proč ne. Jestliže to máme uzákoněné, já v tom nevidím problém. Zrovna tu jedny máme. Nemám s tím problém.

I v rámci pp i adopce?

Proč ne? Má zůstat v ústavu?

Tam je spíš otázka, že těch žádaných dětí do adopce je málo..

Nemůžeme někoho diskriminovat, když je to dané zákonem... Já myslím, že je to o tom, že my vždycky vybíráme rodiče k dítěti, tam je priorita to dítě.

A z psychologického hlediska, co je tam největší úskalí pro Vás?

Já myslím, že s tím nemáme zkušenosti, abychom si řekli, máme děti svěřené homosexuálům po dobu šesti let a vidíme, že - ... To bude vždycky specifické prostředí. a pokud jsou to žadatelé, kteří prošli kurzy a jeví se vhodní, tak já jsem pro.

A co se týče romských dětí, daří se vám umisťovat?

My tady nemáme moc romských dětí, ale samozřejmě jsou tady. a co se týče umístění, když se neumístí v rámci ČR, tak je posíláme do mezinárodní adopce a to se docela daří. Nemyslím si, že by romské děti byly specifikum, že by se nedaly umístit. Spíše v kombinaci s postižením je to velká překážka. Stejně tak asiatické děti, není to až tak o rase jako o zdravotním stavu. Romské děti nejsou úplně „téma“, u nás to jsou drogy a pak takové ty sociální důvody.

4.10 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 22.5. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovník v oblasti náhradní rodinné péče?

Asi 32 let. Dříve jsem pracovala v dětském domově pro děti do čtyř let, pak na magistrátu, kde jsem dělala taky pracovníci pro náhradní rodinnou péči, pak chvíli na ministerstvu a teď tady jsem asi sedmým rokem.

To máte bohaté zkušenosti. a mohla byste mi popsat, co je tady náplní Vaší práce?

Vedu program pro náhradní rodiny, jsme poradenské centrum a já odpovídám ve třech online poradnách. z té poradny samozřejmě vzniká klientela, která nám chodí i sem k osobním konzultacím. Podílím se i na výchovném poradenství, obrací se na nás žadatelé, rodiny i rodiče, kteří třeba přivolili k osvojení a teď se třeba mají setkat s dítětem, které je v adopci. Je to hodně rozmanité. Pak samozřejmě poskytujeme poradenství studentům, kteří přicházejí, že dělají téma NRP, pak vedu kluby náhradních rodičů, z celého kraje, sestavuju program, zvu lektory, je to hlavně prostor pro sdílení zkušeností. Pak děláme přípravné kurzy pro budoucí osvojiatele a pěstouny, sestavuju celý ten kurz, zvu lektory a sama tam funguju jako lektorka. Pak co se týká příprav, tak dělám i ten vstupní individuální pohovor a sestavení toho plánu hodně na míru, aby lidi, co to znají, to nemuseli poslouchat a zase naopak směřovali víc do hloubky. a pak dělám vyhodnocení toho všeho, závěrečný pohovor a hodnocení těch klientů pro krajský úřad samozřejmě ve spolupráci s týmem těch lektorů. Ti žadatelé mají přístup i na ty kluby těch náhradních rodičů, to je takové bezva. Pak máme rodiny, které chtějí víc doprovázet, chtějí se účastnit nejen těch klubů, máme rodičovskou skupinu, na to teda máme externistu, ale já zase setavuju, kdo tam bude chodit a jsem s nimi v kontaktu – máme na to rodinnou terapeutku a arteterapeutku. Pro ty, co chtějí být doprovázeni, máme i individuální terapie, na to máme externí psycholožku a zase jí objednávám klienty, předjednáвам o co půjde, co potřebujeme, aby se sledovalo, jsem v komunikaci s klientama a sestavuju individuální plány. Účastním se plavání kojenců, když mi to zdravotní stav dovoluje (smích). Zajišťuju sobotní semináře, zase lektory, prostory, hlídání dětí, dobrovolníky si sami školíme, já dělám vstupní pohovor, zajišťujeme jim supervizi. Ty sobotní semináře jsou zaměřené na podporu partnerství a rodičovství, děláme program pro rodiny s romskými dětmi, zveme lidi z celé republiky, zase zajišťuju všechno. Plus vedu evidenci dotazů, ještě máme infolinku, nejenom ty poradny, aby se zjišťovalo, jaká je potřeba, kam zacílit ten program. Podílím se na publikacích. Chodíme do škol, když mají ty rodiny problémy, protože pedagogové ne vždy znají tu problematiku, chodím na výchovné komise, jako taková intervence ve školách, na úřadech, v nemocnicích, s dětskou psychiatrií hodně spolupracujeme. Pomáháme při vyřizování dávek. Chodíme do rodin samozřejmě, ještě s kolegyní, co je v našich silách. Pak máme další programy pro děti z dětských domovů, tam školím dobrovolníky, kteří tam chodí pomáhat (volnočasové aktivity, doučování). Teď nás čeká program pro dospívající děti z dětských domovů od 16 – do 22 – sestavujeme takový výcvik sociálních a komunikačních dovedností, já dělám pohovory. Já jsem v arteterapeutickém výcviku, tak s nima dělám třeba nějaké techniky. Pracujeme i s těma vychovatelema z dětských domovů. Sestavuju dotazníky, vyhodnocuju.

A když se nad tím zamyslíte z trochu jiného hlediska, tak třeba za poslední měsíc, dá se říct, jakou část své pracovní doby jste strávila např. přímo v interakci s dětma, s rodiči, administrativní práci nebo organizační...

Teď za poslední měsíc to byla tak třetina – té administrativní – to odpovídání zabere hodně času, tohleto poradenství převládá. Třetina práce s rodinami plus ta organizace kolem a třetina s dětma. a ještě jsme metodické centrum, podílím se na tom mimo pracovní dobu (pro sociální pracovníky v nemocnicích, pediatrii, pedagogy...).

A nějaké vlastní vzdělávání stíháte v rámci pracovní doby?

No spíš o víkendech, teď mám arteterapeutický kurz, loni jsem byla na narativní terapii. Plus chodím na semináře.

Když se zamyslíte nad tou prací, dá se říct, co považujete za nejdůležitější, za takové nejsmyslnější?

Konkrétní práci, že vidím výsledky, v konkrétním případě. Předtím jsem dělala ve státní správě a tohle jsem tam trochu postrádala, tam víc převládala administrativa, kdežto tady vidím výsledky a to se mi líbí v neziskovce, že co se mi líbí, to můžu taky zrealizovat.

A dá se říct, co je nejtěžší?

Asi že nestíhám všechno, jak bych chtěla, že nemám víc hodin.

Že den nemá víc hodin...

(smích) No.

Jak při své práci spolupracujete s psychologem?

Velice úzce, já jí předávám ty informace, co ty rodiče tíží, protože je nejlíp známá a ona zase okamžitě dává zpětnou vazbu a dělá si kontrolní vyšetření s tou rodinou. Taková vize moje by byla, kdybychom měli možnost se rozšířit, že bychom vyloženě měli psychologku, s kterou by se dalo chodit do rodin a pravidelně sledovat ten vývoj – za prvé vznik toho pouta a za druhé psychomotorický vývoj dítěte a dělat i z toho výzkumy.

A jak hodnotíte tu spolupráci, máte pocit že se třeba nepřekrývají vaše kompetence?

Ne, ale jak jsem říkala, já bych vítala, kdybychom ji tady měli na celý úvazek a nemyslím si, že by se to překrývalo, spíš by jsme se doplňovaly.

A uměla byste říct, co je pro psychologa, který pracuje v téhle oblasti důležité? Jaké by měl mít schopnosti, vlastnosti, dovednosti?

Zjišťuju, teď třeba na tom výcviku jsou dvě psychologky čerstvě po škole, pracují ve školství a i ony samy přiznávají, že v té škole se učí spíš ty teoretické věci, ale chybí jim ty terapeutické dovednosti. Takže v každém případě by to měl být terapeut, nemusí to být klinický psycholog, umět přistupovat k člověku a pojímat tu rodinu jako celek.

Takže třeba i rodinnou terapii?

Rodinná terapie je optimální.

Dá se říct, co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte nedostatky?

Propojení státní a nestátní sféry, pořád panuje taková nedůvěra. Pak si myslím, že ten neziskový sektor by měl být úplně jinak financovaný, abychom i my na tom mohli nějakou jistotu udržitelnosti, protože když se pustím do nějaké hlubší práce s rodinou, tak potřebuju vědět,

že za rok ji taky budu moct poskytovat dál. Pak si myslím, že chybí síť služeb pro ty rodiny, teď v té NRP je trend - jo to taky, hodně jsem se podílela na připomínkování zákona – tak tam chybí zasíťování a někdy je zbytečná konkurence, aby si ty organizace zajistili živobytí. Aby ty osvědčené organizace mohly dělat tu svou práci trochu v klidu a rozšiřovat. Je trend zavádět profesionální pěstouny, ale jestli nebudou mít opravdu kvalitní, terapeutické služby – a každý pěstoun by měl tak trochu být terapeut, aby pomohl tomu dítěti – tak to bude katastrofa, tak děti půjdou z ruky do ruky, což si myslím, že je horší než ústav, kde je sice neutrální prostředí, ale než špatná rodina... Bude otázka kvalitnosti výběru těch rodičů, to je taky o psychologích. a pak vím, že je trend nedávat těm žadatelům jasné sdělení, když jsou posuzováni, tak jsou vyřazené skutečně psychopatologické osobnosti, ale vím, že jsou zařazováni do evidence žadatelé, o kterých se dopředu ví, že dítě nedostanou. Protože nepatří k těm nejlepším, jsou tam nějaké skryté pohnutky a vím, že ti psychologové to mají problém těm lidem říct, ono to není žádná legrace, ale nejedná se s nimi na rovinu. Tak se k tomu postavit otevřeněji, každý by měl mít své kompetence.

A v rámci toho systému svěřování dítěte do nové rodiny, s tím jste spokojená?

Je to zdlouhavé. Není to aktuální, ty politiky to moc nezajímá. Měly by být posíleny nejen pracovnice na obvodech, ale i na kraji, které posuzují. Pak když nejsem v osobním kontaktu s klientama můžu těžko rozhodovat. i psychologek je málo, měly by mít více prostoru, klid, výcviky.

Dá se říct, jak by se mohlo to, co je problematické změnit? Kdo by to mohl ovlivnit?

Stěžejní vidím tu spolupráci státních a nestátních organizací. Ty neziskovky, to je banda nadšenců, tu práci chtějí dělat a nejsou tak úplně vnímány tím státem, mohli by krásně doplnit tu státní sféru. Vůbec se nebráním tomu, aby je stát kontroloval, ale měla by jim být dána i nějaká důvěra a kompetence. Tím by se to mohlo zlepšit, ale zatím nevidím moc pozitivní posun. Když nebude tohle vyrovnané, tak by to možná pak měla celé dělat státní správa nebo ať se to předá neziskovému sektoru, ale ať je to kontrolované, má to jasné mantinely a dá se na to spolehnout.

A kdyby jste se zamyslela nad ideálním stavem, vím, že neexistuje, ale máte třeba nějaký vzor, kam by to mohlo směřovat – třeba v zahraničí?

Ideální stav neexistuje ani v zahraničí. na Slovensku bych možná řekla, že je lepší spolupráce státu s neziskovým sektorem, to určitě. Tam nemají děti v dd do 3 let, ale zase už se jim objevují děti, které jdou v těch třech letech z těch profesionálních pěstounských rodin do dd, taky si nemyslím, že je to ideální. Jinde ve světě opravdu sama nevím, všude to má – anglický model, tam taky jdou děti s batůžkem z rodiny do rodiny. Teď se to hodně přenáší, myslím, že to není možné, že si vždycky asi musíme vytvořit něco svého a možná v současné chvíli vidím jako problém, že vidím, že jsou lidi, kteří mají zkušenost s NRP, ale už jsou tak trochu za horizontem, přichází nadšení lidi pro NRP, mladší, kteří studovali v cizině, ale nemají zkušenosti, chybí nějaký střední potenciál lidí. a ti mladí nechtějí poslouchat zkušenosti těch starých a berou si zkušenosti zvenku a to je myslím velký problém. v lecčem jsme byli dobří, že jo, pan profesor Matějček a všechno, co za ním stojí, tak teď objevujeme něco zvenku a my tady ty výzkumy dávno máme, máme to trošku jinak nazvané, takže nějak v tom najít nějakou rovnováhu.

Takové aktuální a hodně diskutované téma je, jak dlouho podporovat zájem rodičů o dítě a sanaci a kdy si říct, že je čas hledat rodinu náhradní. Máte po těch letech nějaké měřítko?

Ted' to dělá spousta organizací, které se tím nezabývaly, přijde mi to takové za každou cenu. Myslím, že některé věci by se měly nechat plynout a jak bude nějaká rodina fungovat, když za ní pořád stojí tolik pracovníků a kolik peněz do toho asi teče, ale jakmile ta organizace přestane fungovat, tak ta máma není schopná. Dělání toho za každou cenu mi přijde šílené, ale myslím, že je to opravdu individuální, musí se vyhodnotit ta konkrétní rodina, vidět ty vztahy, jaká je prognóza...

A uměla byste říct, kdo by to měl mít v kompetenci, to rozhodnutí?

Asi by to měl být tým, nějaké případové konference, měly by být vyslyšeny všechny strany.

Jak by měla vypadat ta případná sanace, kdo by ji měl provádět?

Terénní pracovníci, státní nebo neziskovka

Ještě někdo - v rámci těch odborností?

Tak ideální by bylo, rodinný terapeut, to je zrovna na rodinou terapii.

Co si myslíte o profesionální pěstounské péči? o tom, jak je to u nás teď nastavená, pro jaké děti by mohla být vhodná...

My na to máme projekt, v rámci té metodiky – zatím máme ohromné dilema všichni. Dělali jsme takový výzkum – a bylo zajímavé, že z řady těch pěstounů vypadlo, že už vlastně nějakou takovou zkušenost mají, že už ve svém okolí pomáhali nějaké rodině, kde třeba paní musela odjet do lázní atd., že to dítě měli ve své rodině a že žádný problém nebyl, protože tam byly nastavené nějaké mantinely, věděl se zhruba časový horizont, ty jejich děti s tím taky neměly problém, dokonce na to nebyly žádné finanční prostředky. Takže kdyby to mělo takovou nějakou podobu a byly případy, kdy ten rodič se ocitne na nějakou dobu neschopen pečovat o dítě, tak rodina převezme, rodina vrátí, optimální. Pak by to šlo u dětí, myslím, že miminka by se nám opravdu nemusela ocítat v kojeneckém ústavu, vůbec ty děti do tří let, je pravda, že je to strašně citlivé období, bylo by prima, kdybychom měli rodiny – dovedu si představit třeba zdravotní sestřička, která má zkušenost na dětském a ještě chce někomu pomoci, klidně pomalu v důchodovém věku. Pak by to mohly být děti, třeba se stane, že v sedmnácti náhle rodiče zemřeli – když dítě musí jít v tomhle věku do diagnost'áku, to mi přijde šílené. Tady by byla optimální nějaká přechodná péče, dva, tři roky je dotáhnout do té dospělosti, stavím je do života, na vlastní nohy. a kdo by to mohl dělat? To je opravdu otázka... Dovedu si představit, že by to mohli dělat lidi, co mají už odrostlé děti, mají zkušenosti ať se svýma dětma nebo v NRP a mají ještě dostatek sil někomu pomoci – to bych viděla na ty dospívající, ale už nemají odvalu na sebe brát tak vážné pouto, že si budou dítě adoptovat nebo i ta dlouhodobá pp může být krátkodobá. Přesně ještě fakt nevíme.

Myslíte, že bude o to zájem?

My máme výhrady k novele, protože je tam dokonce finanční upřednostnění před pp dlouhodobou, což mi přijde šílené. Ale myslím si, že o to zájem bude, ale právě ti lidi by potřebovali mít nějakou organizaci, která je bude zastřešovat, pomáhat s tím, s čím se budou potýkat, jak

s dětma pracovat.

A ta příprava těhle pěstounů?

Já nevím, jestli na to jde připravit, tam je důležitá ta pomoc. Zkušených rodin, které doprovázejí pěstouny, je v republice asi deset, to je strašně málo. To bude o intenzivním kontaktu. Dětské svépomocné skupiny máme taky v plánu, ale nemáme peníze.

A co se týče romských dětí, vím, že s nimi hodně pracujete – daří se vám umisťovat?

Specifické je to v tom, že okolí na ty romské děti nějak reaguje a reaguje tak i na tu rodinu. Skutečně rodina, která přijímá romské dítě, je poloromská rodina. My se snažíme pracovat na tom, aby přijímali tu kulturu... Já myslím, že ty rodiny s tím nemají problém, jinak by si romské dítě nebraly, ale že se potýkají s nějakou xenofobní společností, takže spíše je to práce na tom, jak tomuhle čelit.

Je jich dost, těhle žadatelů, kteří jsou ochotní si vzít romské dítě?

Já bych řekla, že jich přibývá, vůbec přibývá tolerantních žadatelů. Přibývá osvojitelů, kteří ne-
lpí na anonymitě osvojení, což je taky zajímavé, přibývá pěstounů dlouhodobých, kteří nakonec jdou do toho, že možná to bude krátkodobé. Celkově ten pohled společnosti na NRP se mění k lepšímu.

Dá se říct, čím to je?

Asi se společnost celkově vyvíjí, jsme tolerantnější k postiženým, i ten vliv z ciziny, jsme svobodnější.

Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Tam já problém mám, protože si myslím, že už ty děti mají „naloženo“. To co zažily, mají nějakou minulost, potýkají se často s psychickou deprivací, poruchou attachmentu a přijít do rodiny, kde ještě – ještě pořád ten pohled není úplně dobrý, hlavně u těch starších, ještě to všechno nepřijímáme. Myslím, že si to v tuhle chvíli to dítě nezaslouží, v současnosti bych byla proti. Pro ochranu toho dítěte, jinak bych jim to samozřejmě přála.

4.11 Rozhovor s psycholožkou ze dne 22.5. 2011, Praha

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Jé, hned taková šilená otázka! (smích) Já jsem sem nastoupila rok po skončení vysoké školy, byla jsem tady dva roky do roku 85, kdy jsem odešla na mateřskou, řekla jsem, že už se nevrátím zpátky a v roce 90 mě ukecala tehdejší ředitelka, abych se vrátila zpátky, tak jsem tady a zřejmě mě odsud vynesou v rakvi... (smích).

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Důležité je si říci, že většina našich dětí sem jde na soudní rozhodnutí, tzn. předběžné opatření nebo ústavní výchovu a pak máme určitou část kapacity ze zákona vyhrazenou na tzv. dobrovolné pobyty, musí s tím souhlasit rodiče, ale může jim to doporučit škola, péče, Středisko výchovné péče, ped.-psych. poradna, psychiatr, jakákoli jiná ambulantní péče. No a psycholog v podstatě když to dítě přijde, tak jeho prvním úkolem je ho seznámit ze situací, do které se dostal, zmírnit stres z umístění a uvést ho do toho, co ho v těch dvou měsících čeká. Případně uvést i do té širší situace – předběžné opatření, ústavní výchova, kde bude, na čem to záleží... To je vstupní pohovor. Pak jsou tu děti dva měsíce a psycholog musí provést celkovou diagnostiku, seznámit se s osobností a tou problematikou dítěte a jeho rodiny. Pracujeme i s rodiči, říká se tomu rodinná terapie (ironicky), ale ne vždycky to má všechny klasické parametry. Jsou rodiče, kteří sem nepřijdou vůbec. „Tady ho pacholka máte a dělejte si s ním co chcete.“ Pak jsou rodiče, kteří občas přijdou, ale víceméně mají stejný postoj jako ta první skupina, ale ještě mají nějaké sociální zábrany. Pak jsou rodiče, kteří chodí, spolupracují, jsou indikováni a tam to běží a pak je taky skupina rodičů, kteří nemají mentální a osobnostní předpoklady k nějaké práci, terapii, tam je to spíš o poradenství, osvětě, vedení, někdy seznamování se základními principy fungování. s těmi dobrovolnými pobyty sepisujeme na začátku smlouvu, kde se rodiče zavazují, že sem budou pravidelně minimálně jednou za týden docházet a že budou spolupracovat, protože v zásadě jinak to s těmi dětmi nemá smysl. Ještě když už to jsou čtrnácti, patnáctileté děti a jsou bez nějakých větších problémů a jsou přiměřeně zralí a ti rodiče stojí „za zdravas“, tam už se můžou postavit na vlastní nohy za pomoci nějaké instituce a už je vedu spíš k náhledu na ty rodiče, aby se na ně neupínali. Každý týden máme poradnu, kde se o každém dítěti jednou za čtrnáct dní mluví. Takže psycholog tam řekne k vyšetření důležité věci, plus co je s rodinou. a je myslím výhodou psychologa pracujícího tady, že to dítě má tady dva měsíce 24 hodin denně. To je výhoda. ve škole vám řeknou jaký je, na internátě, máme srovnání. Spolupracujeme se všema těma institucema okolo, s OSPODem, kurátory, psychiatry, policií...

Liší se něčím ty děti, které přicházejí dobrovolně a ty z donucení?

Nejsou to zas až tak markantní rozdíly. Ty, které jdou dobrovolně, tak tam většinou jsou to rodiny, které ještě jakžtakž fungují, stane se něco náhlého, dělají výchovnou chybu...

Plus psycholog je tu i k tomu, že učitelé a vychovatelé s ním konzultují, vzájemně se domlouváme. a na závěr psycholog připravuje dítě na odjezd – přechod do ústavu, aby měly všechny informace. Pak se píše závěrečná zpráva, do které psycholog píše anamnézu a vyšetření, to se posílá do dalšího zařízení. Každého půl roku pak jezdíme do těch zařízení, která pod

nás spadají za téma dětma a oni nám říkají, jak v té naší diagnostice pokračují, co se změnilo, je to taková zpětná vazba. Pak dohadujeme rediagnostiku starších dětí, zvažujeme jiné řešení.

Dá se ta Vaše práce nějak rozdělit, když se zamyslíte třeba nad uplynulým měsícem, jakou část své pracovní doby jste strávila třeba s téma dětma?

Výrazně více. Jednak s nima dělám vyšetření a jednak si je беру průběžně na takové terapeutické sezení, v pátek s nima připravuju víkend, který budou trávit v rodině, v pondělí se jich ptám, jak to proběhlo a v úterý to konfrontuju s výpovědí rodičů. Takže ta přímá práce s dětma může být klidně 80% času, pak je telefonování, studium dokumentace, atd.

Máte vyhrazený čas pro své vzdělávání?

Jo, s tím není problém, jakékoli akce nebo semináře, to nás ředitel podporuje.

Dokázala byste říct, co je v té Vaší práci nejdůležitější, takové nejsmyslnější?

Někdy mám pocit, že vůbec nic. Já jsem si to postavila tak, že víc než 90% dětí za sebou mají šílené zkušenosti s dospělými. Takže myslím, že když se jim ukáže, že existují dospělí a místo, kde se třeba i za malého, do kterého se dostali, k sobě můžou chovat jako lidi... Chvíli mi to trvalo, ale pochopila jsem, že to, co jim říkáme, nemá třeba hned odezvu, ale někdy se to může zúročit. a pak měla jsem takové velice krátké intermezzo v ped.-psych. poradně, kde mi to šlo tak strašně na nervy... tady mám pocit, že ty děti jsou v opravdových průšvících a má to smysl. i když někdy si říkám, mám to zapotřebí?

To jste mi asi i odpovídala na to, co je nejtěžší...

No, ta emoční zátěž, ta je strašná, některé ty osudy jsou šílené... a pak to, co se odehrává ve společnosti, takové to tažení proti ústavům, které není vždycky úplně objektivní. Je to nepříjemné, znám ty lidi, kteří vystupují v těch médiích a jak pracují... Nebo když vidíte, že ti rodiče nemají k tomu dítěti vztah a třeba je to zrovna hrozně přímá dítě. Tak to mi vadí, ale vždycky si říkám, až mi to přestane vadit, tak musím jít od toho.

A když si vzpomenete, když jste nastoupila po škole, připadala jste si připravená tím vzděláním?

Ne (smích). Naprosto ne. Já teda ani zralostí, byla jsem zvyklá na velkou rodinu, všichni jsme se měli rádi... Přišla jsem sem, měla jsem vlasy do pasu, asi třetí den jsem chytila vši (smích). z té školy, věděla jsem, jaké jsou testy, jak se s nima zachází, ale... my jsme té praxe měli minimálně. Vždycky je to podle mě o kolezích, kteří Vám pomohou. Ten přístup k tomu klientovi a tohle – jednak si myslím, že to v sobě člověk nějak musí mít, a jednak to chce praxi a okoukat to. Pak jsem dělala spoustu výcviků, o kterých si myslím, že jsou minimálně stejně důležité jako škola.

A dá se říct, co by psycholog pracující v téhle oblasti měl umět především, jaký by měl být?

Myslím si, že by měl mít reálný pohled na svět a na lidi... Myslím, že spousta psychologů je vedena, že všechno musí pochopit a akceptovat bezmezně a to si myslím, že není dobře. Umět rozlišit, kde mám být psycholog a uchopit to a kde ti klienti nejsou motivovaní a musím s nimi pracovat víc direktivně.

Když se zamyslíme nad tím, co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, dalo by se říct,

kde vidíte největší úskali?

Z kterého konce začít. Teď je podle mě takové mezidobí a je v tom s odpuštěním bordel. Všichni všechno vědí, všichni se do toho hrnou... Já jsem optimistická, někam se to utřepe, ale teď je blbé období (mimo téma o historii). Teď se to otočilo, ústavy jsou hrozné, všechny je zrušíme a těm rodinám a dětem to tou láskou a tím pochopením řekneme a oni začnou fungovat. s tímhle několik organizací vyrazilo do našich obvyklých problémových míst a velice rychle vystřízlivěli. Pak si myslím, že tato oblast je na okraji společenského i politického zájmu, spadá pod hodně resortů a myslím, že od začátku se jim hodilo, že se toho chopily ty neziskovky. Ale já si myslím, že ten základ by měl vždycky zůstat na státu. Dobře fungují ty neziskovky, které si vzaly malý výsek té problematiky a tomu se věnují. Pak je spousta těch, co jsou pořád v televizi a nedělají nic. Já myslím, že neziskovky by měly dělat to, kam už stát nedosáhne. Ta státní politika nemá žádnou kontinuitu, po každých volbách přijde někdo jiný, udělá v tom binec a jde od toho.

Pak je to „zrušíme ústavy“ a není alternativa. Po revoluci jsme navázali družbu s amsterdamským děcákem a když nám ukázali ten systém péče, je tam ve větší míře ta pěstounská péče, ale při zachování děcáků a výchovných ústavů, protože ten sortiment téhle nabídky je podle mě nutný. u nás se 20 let o pp mluví, ale ti pěstouni prostě nejsou... Já mám zkušenost s neúspěšným pp, které končí u nás, kterých není úplně málo. Tam je to vždycky úplně špatný výběr, aby k sobě pasovali. a ne každé dítě je vhodné do rodiny. a pak dostane se do rodiny a je vyřešeno – to je blbost. Pokud se tam dostane dva dny po porodu, tak je velká šance, ale jinak – to dítě má za sebou většinou velmi stigmatizující anamnézu a přestože přijdou do rodiny, která je chce, tak můžou mít problémy. a většinou ty pěstounské rodiny jsou tomu nechány napospas a spousta odborníků, kteří jsou v ambulancích, nejsou specializovaní na tuhle problematiku a ona opravdu je jiná. Takže většinou jim neporadí. a pak nechápu, proč se ty pěstouny – podle mě by měli být hlavně profesionální – proč se je nedaří získat. To nejsem schopná říct...Opravdu si myslím, že dokud to stát nebude mít v ruce, nebude mít koncepci, specializované pracoviště, že to jen velmi obtížně půjde (mimo téma). Severočeský kraj má aktuálně velké potíže s pěstounama, protože tam není práce a všichni jdou dělat pěstouny kvůli penězům.

A máte nějakou vizi, jak by to mohlo fungovat líp? Nějaký ideál? Inspiraci ze zahraničí?

My jsme v tom Holandsku byly v 90. letech a v té době oni říkali, že mají pocit, že je to tak 10 let, co to tam šlape podle jejich představ, ale do té doby, že to bylo něco obdobného jako u nás. Oni mají taková centra, kde se s těma rodinama pracuje, ti lidi jsou odborně schopní posoudit, které dítě je na pp, které je do ústavní péče a kde má ještě smysl nechat ho doma a pracovat s tou rodinou, na což mají lépe vycvičený sociální systém těch terénních sociálních pracovníků, to bych řekla, že u nás taky dost chybí. Ty naše jsou zavalené administrativou i množstvím případů, je to rozhodování od stolu, i přes všechnu vůli. Někdy je to takzvaně přetažené, že to není tak, že by se ta rodina dostala do situační krize, ale že jsou to prostě lemplové a zůstanou takoví a že se pořád čeká na zázrak. Je to o odbornosti, ale taky odvaze. a taky o osvědčení a specializaci soudců, kteří včas řeknou – dost, bude to takhle. Model z Francie – oni to dítě dají do děcáku, s tou rodinou intenzivně pracují, sledují je, jsou tam nácviky, mají vyložene

specializované soudce, vezmou k soudu i ty děti a odborníka z děčáku a rozhodnou. Je tam komplexnost v té péči (kazuistika).

Myslíte, že je to v tom rozhodování toho soudce, že tomu nerozumí?

No jistě! Kurátorka mi řekne - „jé, tahle soudkyně je zásadně proti ústavkám, to neprojde“. EU nebo kdo nám vytýká, že máme moc dětí v ústavu, tak se vydá befele, že nepůjdou do ústavu. Odbornost je většinou až na úplně posledním místě. Když se nad tím zamyslím, tak takhle by to vlastně nemělo být, měla by tu být nějaká koncepce, se kterou je člověk schopný se aspoň v hrubých rysech identifikovat. Ten stav je i odrazem společnosti, jak se o lidi, kteří nejsou úplně schopní sami za sebe fungovat, jak se o ně staráme.

Dnes se hodně diskutuje otázka, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat v té péči a kdy už dítě odebrat. Máte pro sebe nějaké měřítko, podle kterého to posuzujete?

Já bych vždycky odebrala dítě, když je tam nějaké týrání psychické i fyzické. Dočasně, ale odebrala. Musela by být velmi tvrdá práce s tím dospělým, aby se zjistilo, jestli je to psychopatie nebo co se tam odehrává. Pak jsou sociální kauzy a tam si myslím, že je to o délce a opakování té samé chyby. Odborník by měl být schopen poznat, jak je to doopravdy mezi tím rodičem a dítětem, mnohdy je ten vztah dobrý a není to možné, protože ten rodič není schopný každodenní péče. Ale i to se dá, i s tím se pak dá pracovat. Ale myslím si, že jestliže je zřejmé, že ten rodič nechce pracovat, že opakovaně přijde o bydlení, že na dětech jsou dlouhodobě známky zanedbání, není co řešit. Když se dostanou do obtížné situace a řeší to, tak tady je indikované, aby péče nastoupila a pomohla jim (kazuistika opakovaného selhávání rodiny). To jsou takové zjevné případy, kterých ale není málo. a zase vám sociální pracovnice řekne - „oni nám řekli, že když přijde rodina o byt, tak to není důvod pro umístění dítěte“. Ale to platí jen, když je to situační, ne dlouhodobé. Ty děti pak nemají saturované základní potřeby, od toho se velmi často odráží špatná adaptace ve škole, protože se jim všechny děti posmívají, dostávají se do patových vztahů, které řeší mnohdy neadekvátně a je to i počátek poruch chování a trestné činnosti. Pak ty anamnézy jsou jak přes kopírák a oni se nás ptají - co s tím uděláte. Tak jim říkám, „no co s tím udělám, ten už tu měl být před třemi lety, teď je to v pytli“, „když mě ho bylo tak líto..., my máme befele, že neposílat...“ Když to dítě nechodí tři čtvrtě roku do školy... to není přehnané – tak už se asi sám nedokope. Jestliže je z rodiny, která tři čtvrtě roku kouká, jak nechodím do školy, tak mě tam asi nepošlou. Ví o tom i ta sociální pracovnice, možná i soud, pak se to vleče...

Co práce s romskými dětmi?

To má svá specifika. Když to jsou ještě ti nepřizpůsobiví, tak se prostě nepřizpůsobí.

Máte nějakou koncepci práce s nima?

Nemáme. Já osobně si nemyslím, že je dobře, když se dělají nějaké moc specifické přístupy. Žijou tady v téhle společnosti a při respektování jejich kultury a odlišnosti si myslím, že ty základní věci jsou obecně lidské...

Je už spousta těch klubů pro ně, romští kurátoři, jak v té sféře volného času i úřední, je posun znát. Tam je spousta těch odpoledních klubů, do těch 12, 13 let je utáhnou, pár se chytne

na nějaké to tančení, hudbu... Ale nemáme moc romských dětí, za těch komunistů to byla většina. Rozhodně je převaha bílých dětí... u Ukrajinců tam je diagnóza jak přes kopírák: máma si vezme Ukrajince, který pije a bije ji. Ona se dozví, že v Čechách je ráj na zemi, dá dítě kamarádce nebo babičce nebo tetě a odjede do Čech. Tady 2-5 let to nějakým způsobem pytlíkuje, až si řekne, že už sem to dítě může přivést. Přiveze ho sem, ono je první dva měsíce pološílené a pak se podle své nátury někam zařadí, většinou blbě. Máma je tady sama, musí pracovat, aby se uživili, většinou si najde nějakou výraznou životní oporu (ironicky) a oni se tady poflakují, jsou vykořenění, nepřijetí nebo přijetí špatnou partou a konec kariéry – diagnostický ústav.

Co si myslíte o svěřením dítěte homosexuálnímu páru?

No- (hrané zděšení). Jako myslíte do pp?

Do pp i do adopce.

Já bych to asi úplně nevyklučovala, ale já si opravdu myslím, že je úplně jedno, jestli jsou to manželé, sám rodič nebo homosexuálové, ale o osobnosti a motivovanosti toho člověka. Takové to – jediná možnost je heterosexuální pár – to jsem vám teď tady předvedla, jak to může vypadat. Takže já bych je tam úplně jako necpala, ale – Nejsou s tím žádné zkušenosti, ale dokážu si představit - já mám po večerech ještě soukromou praxi - některým bych to dítě dala bez mrknutí oka... Myslím, že jsou stejné pravidla jako u ostatních.

4.12 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 31.5.2011, Praha

Jak dlouho se už zabýváte oblastí náhradní rodinné péče?

Od roku 95, tzn. 15 let se pohybuju v téhle oblasti.

Mohla byste mi popsat, kterým činnostem se věnujete?

Já jsem v oblasti NRP začínala ve výzkumu pro MPSV, kde jsem dělala na několika výzkumech. Které se týkaly úspěšnosti a neúspěšnosti pěstounské péče, pak jsem šla do praxe, pracovala jsem 7 let ve Středisku NRP, takže v terénu, s rodinami a teď jsem pátým rokem tady ve škole, zase mám takový akademický pohled na věc, dělám výzkumy, myslím že to mám v rámci toho systému docela prošlé, ty jednotlivé pohledy. Teď pořádáme vzdělávací akce pro pěstouny.

Dá se říct, co na své práci považujete za nejsmysluplnější, nejdůležitější?

Myslím, že tu podporu pěstounů v jejich úsilí, protože si myslím, že to je jedna z věcí, které fakt chybí. Oni se ocitají dost sami, v okamžiku, kdy dostanou dítě, tak ta podpora jakoby končí a když oni sami aktivně nevyhledávají pomoc nebo nejsou toho schopní nebo ochotní nebo toho mají tolik, že si o to prostě nezvládají říct, tak ta podpora je úplně minimální.

A tu podporu tedy realizujete v rámci toho vzdělávání a setkávání?

Já jsem ještě členkou neziskové organizace, která dělá tyhle věci...

Dá se přibližně odhadnout, jakou část své pracovní doby věnujete těm jednotlivým oblastem, jako právě té podpoře pěstounů, vzdělávání...

To je hrozně těžké, já mám hlavní pracovní poměr tady na fakultě, takže činnost v rámci o.s. dělám mimo a nechce se mi to vyčíslovat.

A co je na Vaší práci nejtěžší?

Já to nevnímám, mě to dost baví pořád ještě (smích). Někdy mám pocit, že ty změny jdou strašně pomalu, tím jak jsem v té oblasti 15 let, tak byly doby, kdy to vypadalo dost bezútěšně. Teď si myslím, že z novelou zákona o sociálně právní ochraně přijdou změny, které budu doufám k lepšímu a nastartují změnu celého toho systému v péči o ohrožené děti. Protože tu pp vidím jako jeden z pilířů, ale jenom jeden. Teď si myslím, že jsem taková optimistická.

Spolupracujete při své práci s psychologem?

Určitě, máme je v týmu v rámci neziskové organizaci. Spolupracujeme spolu v projektu na zařazení dětí z ústavů, aby se mohly vrátit do rodin.

A jak hodnotíte tu spolupráci s psychologem?

Určitě je to moc užitečné, bez nějakého multidisciplinárního přístupu se to nedá, to vidím jako úplný základ. Každý, kdo v tom zůstane sám, to nemůže obsáhnout v celé šíři.

A v rámci nějakého rozdělení kompetencí, myslíte, že to máte vyjasněné?

Myslím, že v tuhle chvíli ano, ale kdyby se ty služby měly rozšiřovat, tak bychom to museli nějak přenastavit. Zatím to ale necítím jako problém.

Dokážete ze své zkušenosti říct, jaký by měl psycholog pracující v téhle oblasti být? Jaké by měl mít dovednosti, vzdělání, je to něčím specifické?

Myslím si, že ano. Protože bohužel když se setkávám s externími psychology, kteří jen ad hoc zpracovávají nějaký posudek nebo udělají nějaké vyšetření, tak tam je úplně vidět, že se nevy-

znají v té oblasti a potom z toho lezou věci, které jsou pro nás nepoužitelné nebo zkreslující nebo až nechci říct škodlivé. Protože tím, že je to takový standardizovaný posudek bez toho kontextu a bez účelu, za kterým se to dělá, tak někdy s tím nemáme úplně dobrou zkušenost.

Takže je to těmi znalostmi...

Psycholog v NRP by určitě potřeboval zaškolení v té oblasti, zorientovat se v tom kontextu a taky ten multidisciplinární přístup – informace od sociálního pracovníka, od pedagoga a pak udělat to co má, ale v tom kontextu.

A co se týče nějakých kurzů, výcviků, myslíte. Že by to bylo potřeba?

Přišlo by mi to báječné, kdyby něco takového bylo.

Přímo specializované na NRP...

Ano. Pro všechny, kdo by šli pracovat do NRP, myslím, že by vůbec neškodil takový úvodní kurz, nevím, semestr by asi stačil, pár nějakých lekcí, aby se zorientovali. To asi platí ale pro psychology, ať jdou do všech oblastí. Myslím, že by to bylo dobré. Ono totiž málo těch organizací si může dovolit vlastního psychologa, takže hodně spolupracujeme s těmi externími a když to jsou lidi, co dělají takovou tu širokou agendu, tak pak jsou ty výstupy nepoužitelné.

A co se týče vlastností a schopností, měl by mít něco specifického?

Já myslím, že to jsou obecně takové ty vlastnosti vhodné pro pomáhající profese.

Když se soustředíme na to, co podle Vás nefunguje v oblasti náhradní rodinné péče, mohla byste mi říct svůj názor?

To jsou takové ty dokola omílané věci, že je roztržitý systém, malá podpora NRP, málo služeb, místně velmi roztržitěné, spíš ve větších městech... Ale doufám, že už to brzy zastará, pokud projde ta novela zákona, snad to bude impuls ke zlepšení.

A přímo z té Vaší práce, s čím se setkáváte, dá se říct něco specifického kromě těchto obecnějších věcí?

Já myslím, že pořád velké rezervy jsou na OSPODech. Ale nemyslím ani tak informačně, ale spíš tak postojově, hodnotově, občas se tam setkám s takovým výrokem, že si říkám, to snad už není možné, aby dneska někdo něco takového řekl. a bohužel se to pak promítá do těch praktických rozhodnutí, co se týká kontaktu s biologickou rodinou dětí v pp a tyhle otázky. Bohužel ten OSPOD má tak klíčovou roli, že pokud tam nebudou ti pracovníci osvícení a vzdělaní, tak to půjde hodně pomalu.

Napadá Vás nějaký návrh, jak to změnit?

Teď je úplně na spadnutí - měl by začít na podzim obrovský vzdělávací projekt pro všechny pracovníky OSPOD v ČR, o kterém se sice ještě neví, kdo ho bude realizovat, ale doufejme, že někdo, kdo to dobře uchopí a ten by měl být zaměřený na tyhle věci kolem náhradní rodinné péče. Je to samozřejmě maličko – 3, 4 dny, kde by se mělo hodně mluvit o těchto věcech etických, postojových. Uvědomuju si, že měnit postoje dospělých lidí prostřednictvím vzdělávání je omezené (smích), ale měly by tam být i nějaké sebezkušenostní prvky, tak uvidíme. Zase nějaká dobrá zpráva.

Dá se říct, co už teď funguje dobře? s čím můžeme být spokojení?

Já si třeba myslím na rozdíl od některých ohlasů, že třeba ten proces prověřování žadatelů by

neměl být o moc rychlejší. Myslím, že prověřování v řádu několika měsíců je úplně na místě, to chce uzrát, to chce čas.

A co se týká těch lhůt toho dítěte, jak dlouho třeba trvá, než se dostane do náhradní rodiny...

To je pravda, to je taky trochu slabé místo, hodně je to regionálně různé. Jsou kraje, které když neumístí dítě, tak ho uvolňují do toho celostátního registru a kraje, kde to jde – pomaleji (smích). a jsou kraje, kde se řada těch dětí do toho registru vůbec nedostanou, protože někdo už na té lokální úrovni posoudí, že stejně nemají šanci. Což je velká škoda, co kdyby se zrovna někdo našel pro tohle dítě, ale když se tam nedostane, tak o něm vůbec neví a ta šance je nulová.

A tu moc tohle rozhodnout mají ti pracovníci OSPODu?

Ano, oni jsou ti zodpovědní – tam samozřejmě jsou zákonné lhůty, kdy oni by to měli udělat.

Takže to můžou obejít?

No, obejít - ještě jsem neslyšela, že by za to byl někdo postižený, že nenahlásil dítě do registru (smích).

A když se zamyslíte, jak by práce s touhle skupinou dětí měla fungovat ideálně, napadá vás nějaká vize ideálního procesu svěření dítěte do náhradní rodiny a té práce kolem toho?

Já si myslím, že by měly být nějaké standardy práce a zase, už se na nich pracuje, i když třeba nebudou ideální, pořád to bude lepší než nic. Aby i ty pracovnice se měly o co opřít, aby znaly svoje práva, povinnosti, i ti pěstouni. Mě je třeba sympatická ta myšlenka obsažená v novele, že by pěstounská péče měla být poskytována na základě dohody, kde bude jasně definováno, co se bude těm pěstounům poskytovat a co se od nich očekává. Třeba další vzdělávání těch lidí taky není zakotveno a myslím, že je důležité, aby se průběžně vzdělávali, aby tam byla zakotvená ta povinnost. a pak centra služeb a nejen pro NRP, ale třeba i pro rodiny, které mají nějaké potíže, umím si to představit třeba na bázi bývalých okresů. Protože ty služby, které jsou většinou ve větších městech a jsou pro řadu těch rodin nedostupné, je tam bariéra, dopravní obslužnost. My teď zkusíme takový experiment v rámci mé práce pro neziskovku, vytvořit takové centrum služeb kolem dětského domova. Je to menší dd, kde jsme začali služby pro biologické rodiny těch dětí z domova a další trs služeb je v počátcích – právě pro pěstouny. Protože si myslíme, že ta síť dětských domovů je opravdu unikátní, je jich 188 nebo kolik po celé ČR, to není ani poraden, ty domovy jsou prostě všude a mají nějaký potenciál, zázemí. a myslím si, že nějaká transformace prostě přijde. To by mohl být ten potenciál dětských domovů, který by se mohl využít tímhle směrem. Takže to zkusíme, s těma rodinama to funguje velmi dobře a ty pěstounské rodiny si postupně musí zvyknout, že tam ta služba je a že se to dá využívat. Tam je hodně důležitá ta blízkost té služby.

A máte třeba nějakou inspiraci ze zahraničí?

No určitě, to jsou všechno modely, které jsou vyzkoušené, nebudeme se tvářit, že jsme to vymysleli (smích).

Jo, takže to jsou modely ze západu...

No, ale některé ty věci dělají v Rumunsku, na Ukrajině. Právě paradoxní je, že některé ty země

nám v tomhle docela utekly, i ty, o kterých si myslíme, že nám nemají co říkat (smích).

Dnes se hodně diskutuje otázka, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat v péči a kdy už dítě odebrat a směřovat to k náhradnímu rodičovství. Máte pro sebe nějaké měřítko, hledisko z praxe, podle kterého se rozhodujete?

Je to hrozně těžké, já bych se sama za sebe bála říct, jestli je to 6 měsíců nebo rok, to strašně záleží na té rodině. Spíš si myslím, že je tam hodně důležitý ten prvek, jestli se s tou rodinou mezitím pracuje nebo nepracuje. Protože spoléhat na to, že ta rodina sama upraví ty poměry bez toho, aby přišla intervence zvenčí, je v řadě těch případů iluzorní. Na druhou stranu řada těch rodin má potenciál, jenom tam stačí je trochu pošťouchnout a trochu jim pomoci. Já to vidím, když pracujeme s těma rodinama dětí v dětském domově, to jsou rodiny, kterým často nikdo tu pomoc nenabídl a třeba z mého pohledu bylo to odebrání skoro zbytečné, nějaké nezvládnuté problémy ve škole... Myslím si, že se to dalo zvládnout ambulantní formou, nějakou prací v té rodině a nebylo vůbec nutné nařizovat ústavní výchovu. Takže posoudit kontext, za kterého k tomu došlo a taky tu vůli a kroky rodičů, když ta rodina se snaží a je vidět, že v tom směru něco dělá, pak je třeba jim dát čas. Pokud nedělá nic a je jasné, že nemá tu vůli, pak to nemá smysl a zase by bylo nefér prodlužovat to, vůči tomu dítěti, když ta šance na návrat do rodiny není. Myslím, že bychom se měli inspirovat v tom dobrém, ale vzít si příklad z toho špatného – ve Spojených státech je úplně do extrému doveden zájem rodičů, takže proto tam ty děti tak často pendlují, pěstounská rodina, rodiče se trochu dají dohromady, tak šup zpátky, zase to nejde, tak se vrací, ale do jiné pěstounské rodiny a takhle se to třeba 10x zopakuje, než se zjistí, že v té rodině to fakt asi nepůjde. To mi přijde že je ten druhý extrém, kterého bychom se měli vyvarovat.

A kdo by podle Vás měl o tom rozhodnout?

Já si myslím, že to v našich podmínkách bude vždycky soud, ale jde o to, jak kvalifikovaný podklad mu k tomu dá sociální pracovnice. Já myslím, že nikdo jiný než OSPOD v tom našem systému tu zodpovědnost mít nebude. Jde o to, jak kvalifikované rozhodnutí bude té sociální pracovnice, o co se bude opírat, jaké bude mít možnosti... Protože já si myslím, že jsou někde na tom ty sociální pracovnice opravdu špatně, chudinky, protože nemají moc možností, co těm lidem nabídnout, služby nejsou, samy jsou přehlcené tou agendou a pak jsou ještě těmi lidmi, kteří dítě odebírají. MPSV teď vydalo průzkum, z kterého vyplývá, že mají 360 případů ročně, tak co s tím jako udělají, že?

A kdybychom se zabývaly tou sanací, tak jak by podle Vás měla vypadat, kdo by ji měl provádět?

Já si myslím, že jsou dva přístupy, které můžeme vidět i v Evropě. Jsou země, kde tyhle služby zajišťují v podstatě období našich OSPODů, třeba na bázi městských služeb, na severu někde. a pak jsou země, kde si ty služby nakupují od externích firem, které jsou nějak licencované. a my si teď v podstatě můžeme vybrat, kterým směrem půjdeme. u nás to spíš bude tak, že ten OSPOD bude koordinátor a měl by ty služby nakupovat, ale fakt by je měl nakupovat – jako že si je objedná a zaplatí tu službu. Dneska to funguje tak, že když to chce ta neziskovka dělat, tak si na to ještě musí sehnat peníze a přemlouvávat OSPOD, aby s nimi spolupracoval. Aby byly

i ty finanční toky, aby ten OSPOD na to měl. Což ale zase je obsažené v té novele, takže dá-li pánbůh -

Co si myslíte o přímé adopci? Mohla by mít nějaké výhody?

No já spíš vidím ty rizika. Já si umím představit, že by to za určitých situací mohlo fungovat, ale to by bylo tak specifické, že by všechny ty strany musely být připravené na to, že to bude osvojení s kontaktem. Což leckde, třeba ve Spojených státech, probíhá, když mluvím o kontaktu, nemusí to být přímý kontakt, ale aspoň zprostředkovaný. Já mám nad tím sama velké otázky. Ono to v podstatě jde, já bych tomu ale asi nějakou větší propagaci nedělala, já bych se bála, že se z toho stane neregulovatelný byznys.

Myslíte si, že je správné, že biologičtí rodiče, kteří dávají dítě k osvojení, jsou anonymní, že už dál nezasahují do života rodiny?

V matrice je záznam, to dítě si je může dohledat. u osvojení bych na to nějak netlačila, na ten kontakt. Pokud by si to přáli osvojitelé, tak by to bylo možné, že by posílali fotografie, dopisy, něco takového, ale u toho osvojení se klade důraz na to navázání úplně základních vazeb. u pp je to jiná věc. v zahraničí to je, ale nikde to není taky úplně běžné.

Dokážete říct pro jaký typ dětí by mohla být vhodná profesionální pěstounská péče – v našich podmínkách, v tuhle chvíli?

Já mám trochu problém s tím samotným názvem profi pp, protože, co to jako je? MPSV deklaruje, že by to mělo vést k profesionalizaci pp, čili výhledově by všichni měli být profesionálové. Pakliže se bavíme o typu pp, která by byla více supervidována, pak se samozřejmě nabízí děti s handicapem, dospívající, romské děti, skupiny, pro které se obecně hůř hledají pěstouni.

A z toho pohledu, že pěstounů je obecně málo, dokážete si představit, odkud by se vzali?

Budou to asi lidi, kteří to budou opravdu brát jako službu. Třeba v Dánsku je 70% pěstounů bývalí učitelé. Takže jsou to třeba lidi, kteří mají tenhle background pomáhajících profesí a vezmou to jako službu. v zemích, kde provedli transformaci ústavních zařízení, tak třeba někteří vychovatelé si vzali dvě, tři děti domů a vlastně se stali profesionálními pěstouny. Zdaleka ne všichni, ale někteří ano.

A podle Vás ta tendence omezovat ústavní výchovu a nahrazovat ji pp je správná nebo jdeme z extrému do extrému?

Já si rozhodně nemyslím, že bychom měli zavřít všechny dětské domovy, protože to není možné v tuhle chvíli a ani by to nebylo dobře, protože by se dávaly děti do nevhodných rodin. Já si myslím, že je tam několik kroků. První je hlídat, aby ty děti do ústavů nechodily zbytečně, to je práce s těma rodinama, která nám hrozně chybí. Když už jsou v tom ústavu, tak bedlivě zvažovat, jestli není šance na návrat a podporovat to, aby to šlo co nejdřív, protože jakmile ty děti jsou v tom ústavu moc dlouho, tak ta rodina se samozřejmě adaptuje na ty nové podmínky a pak to jde mnohem hůř. Tam si myslím, že je zlomová ta doba několika měsíců nebo několika málo let. Jakmile jsou tam dýl, tak ta šance na návrat moc není. Potom u těch dětí, kde to nejde, uvažovat o pěstounské péči. Ale pořád si myslím, že bude skupinka dětí, pro které bude dd, ale ne úplně takové, jako máme my dneska, spíš takové menší skupiny třeba 10 dětí někde v domečku, spíš pro děti s poruchama chování nebo dospívající, kteří už nepotřebují navazo-

vat nějakou vazbu, ale potřebují v bezpečném prostředí dospět a mít zázemí, nějaké hranice, naučit se nějaké praktické dovednosti. Pořád si myslím, že ty naše domovy jsou moc velké, z toho plyne taková nepřírozenost těch věcí. Když máte hodně dětí pohromadě, tak musíte mít paní, která jim zašívá, paní, která uklízí, paní, která vaří... a doma vám taky nikdo neuklidí. Ty domovy jsou různé, některé se víc snaží ty činnosti k dětem dostat, některé se snaží míň. Všechny se dostávají do střetu s předpisama – hygienickýma atd.

Myslíte si, že je u nás časté, aby žena donosila své nechtěné dítě a dala ho k adopci? Myslíte, že je to u nás už častější postup, že se to propaguje?

Třeba teď jsem pracovala s ženou, maminka čekala páté dítě, v opravdu nepříznivé životní situaci a rozhodla se to vyřešit tímhle způsobem. Podle mě to nebyla žádná krkavčí matka, byla to zralá úvaha a z jejího pohledu to nejlepší, co mohla udělat. To byla moje jediná bezprostřední zkušenost.

Poslední věc - Váš názor na svěřením dítěte homosexuálním párům?

Já v tom nevidím problém, fakt jsem se tomu docela věnovala, přečetla jsem řadu studií zahraničních na tohle téma a nenašla jsem žádné, které by dokládaly, že by to mělo na pozdější život dítěte nějaký vliv.

Takže i v rámci osvojení i pp?

Z mého pohledu, jestli bych si měla vybrat, jestli bude dítě v ústavu nebo půjde do rodiny, kde jsou dvě matky nebo dva otcové, tak bych volila tuhle variantu. Ale s ohledem na to dítě bych volila heterosexuální pár, protože se bude muset vyrovnávat s další komplikací navíc, vůči společnosti, vrstevníkům atd. Ale určitě bych tomu nějak nebránila. Myslím, že doba, kdy by stály zástupy na jedno dítě a vybírali jsme, ta je před náma ještě daleko, takže proč nevyužít potenciál lidí, kteří by do toho měli chuť. Já myslím, že by to nebyla žádná masivní záležitost, ale proč nedat tu šanci. Vždyť už jsou rodiny, které jsou v praxi a mají i děti v pp, co si budem říkat. a je nefér vůči tomu dítěti neposkytnout mu tu jistotu právní, když se s tím oficiálním pěstounem něco stane, tak ten druhý rodič nemá vůbec žádný vztah právní, to je hrozně znejistující, pro tu rodinu, její stabilitu.

4.13 Rozhovor s psycholožkou ze dne 3.6.2011, Středočeský kraj

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Teď už v té oblasti nepracuju, ale pracovala jsem od roku 2005, aktivně asi do roku 2010, intenzivně asi 2 roky. a ještě pořád jsem členem správní rady.

Mohla byste mi popsat, jaké činnosti byly náplní Vaší práce ?

Dělala jsem pro soukromý dětský domov, začínala jsem jako vychovatelka s tím, že mě už přijímali jako psychologa, protože chtěli změnit způsob práce a najali mě proto, abych pomohla modernizovat postupy. Byl to dětský domov založený německou nadací, takže to byli Němci, kteří chtěli přinést knowhow z Německa do České republiky, já jsem jezdila hodně do Německa.

Začínala jsem jako vychovatel, abych trochu poznala, jak to tam funguje, pak jsem byla na pozici psychologa a pak jsem byla ve správní radě, projektový manažer.

Takže to byla práce s dětma, s personálem?

Jako psycholog jsem pracovala s dětma, měla jsem individuální terapie, byla snaha abych i pracovala nějak s personálem, na konci jsem pracovala hlavně s ředitelem, na tom jak to změnit, jak to tam chodilo.

Dá se říct, co bylo pro Vás na pozici toho psychologa nejdůležitější, takové nejsmyslnější?

Pro mě bylo nejdůležitější, že jsem vnímala, že nejpodstatnější je přece jen ta dennodenní práce s dětma, ta práce vychovatele a že je nejdůležitější, jak se ten vychovatel vztahuje k tomu dítěti a že jakákoli nadstavba – v tom Německu třeba všechny zařízení měly své terapeuty a psychology a ten terapeut už byl vždycky jen taková nadstavba, aby si ty děti mohly řešit ty traumata, s kterými tam přišly, co se stalo v rodině atd. Kdežto v tom dětském domově jsem vnímala základní nedostatky toho, jak ten personál pracuje s dětma a měla jsem trochu pocit marnosti, že i když pořád budu nabízet nějakou nadstavbu, tak se to trochu míjí účinkem, pokud ta základní péče je z mého pohledu špatná.

A dá se říct v čem byla špatná? Jestli to bylo vzdělání toho personálu...

Zejména. Tady většina toho personálu měla sice střední pedagogickou školu, ale předtím žádnou praxi, takže většinou učitelé, kteří se poprvé setkali s dětma, většinou ještě těžce traumatizovanými, ten dd byl malý, měli tam děti týrané a zneužívané, ale dělali s nima lidi, kteří neměli o té problematice vůbec žádnou představu a neměli žádný cvik a nebyli moc schopní nějaké sebereflexe a nevěděli vůbec, co mají dělat. Tím, že neměli porozumění pro to, co se s těma dětma děje, tak ani nemohli adekvátně reagovat.

A když jste začala pracovat na té pozici psychologa, připadala jste si dostatečně připravená ze školy na to, co Vás tam čekalo? Měla jste dostatečné vědomosti a znalosti pro tu práci?

Já jsem určitě měla pocit, že celkem rozumím tomu, jak vzniká deprivace a s čím ty děti přicházejí. To si myslím, že jsem oproti tomu personálu byla schopná větší empatie vůči těm dětem a nějakému porozumění, proč reagují tak, jak reagují. Je fakt, nešla jsem tam rovnou ze školy, předtím jsem pracoval v dětském krizovém centru s týranými a zneužívanými dětma, takže

jsem věděla, co je trauma a nebyla jsem úplně nepopsaný list. Navíc jsem jezdila do Německa pozorovat, jak se to dělá tam. Každopádně určitě ten základ byl, že jsem zhruba rozuměla tomu, co potřebuje dítě ke svému vývoji, aby jeho potřeby byly naplněné a že tady nejsou.

Dá se říct jaké vlastnosti a dovednosti by měl mít psycholog pracující v NRP? Je to něčím specifické?

Určitě si myslím, že je důležitý výcvik, protože ta sebereflexe je tam zase to nejdůležitější. Ta práce – ať už toho psychologa nebo vychovatele v dětském domově – vyžaduje schopnost rozumět svým vlastním emocím a alespoň si jich být vědoma, protože když mi přijde klient do ambulance, tak ho můžu bezpodmínečně přijímat, protože s ním přicházím do styku jednou za týden. Tady jsem s ním vlastně pořád a ty děti v každém vzbudí velice silné emoce, to co se tam děje, je to dramatické a ten člověk musí být schopný, i když třeba nereaguje hned dobře, tak minimálně vědět, co se s ním děje. Větší práce sám se sebou, než možná v jiných oblastech.

Dá se třeba doporučit nějaký výcvik, který je vhodný pro tu práci?

Nemám pocit, že by na tom až tak záleželo, takže víceméně každý výcvik, který umožní být sám se sebou v kontaktu a s nepříjemnými emocemi, které ke mně přichází, i s tím, že třeba některé děti mám problém přijmout, což si myslím, že ti vychovatelé měli velmi často a nebyli schopní – jak byli nevzdělaní a nevěděli, že je to legitimní – tak to popírali, ačkoli se k nim chovali hrozně. Já mám třeba Rogersovský výcvik, ale nemyslím si, že je nutné mít nějaký konkrétní, spíš si osahat vlastní emoce.

A třeba rodinná terapie?

Úplně si to nemyslím, v tom teď fungují jiné principy, je třeba znát principy skupinové dynamiky a ta rodinná terapie je trochu jiná, tam jsou ty dvě autority rodiče a pak ty děti, ale tady ty děti většinu času tráví spolu a rozvíjí se toho strašně moc mezi nimi. Je to specifické, ty děti mezi sebou nemají pokrevní vazby a ty vztahy nejsou jako v rodině.

Dá se tedy říct co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte největší problém?

Já hlavně znám tu ústavní péči, tu náhradní zas tolik neznám... Ale myslím, že v jakékoli oblasti bude základ vzdělání a rozumět tomu, co se děje (mimo téma).

A dařilo se vám ty děti umisťovat do náhradních rodin?

Nevím o žádném, které by se povedlo umístit. Ale je pravda, že takových 90% mělo rodiče, kteří za nimi i jezdili...

Takže jste pracovali s tou biologickou rodinou?

Vůbec. Byla taková snaha, ale tím jak ti vychovatelé neměli vzdělání, tak se často stávalo, že ty rodiče vnímali jako nepřátele, v tomhle smyslu mluvili i k dětem, takže se ten konflikt neustále eskaloval, bylo velice těžké se z toho dostat. Na druhou stranu v jiném dětském domově, se kterým jsem spolupracovala, který taky vznikl jako soukromý, myslím, že těm se to podařilo líp. Není to úplně tak, jak bych si představovala, ale myslím si, že funguje dobře. A tam s rodinami pracují. Tam ale od začátku byl veliký důraz na výběr zaměstnanců, byli to zkušení lidé s praxí v práci s lidmi a emocemi.

Jaký je Váš názor na to do jaké míry podporovat zájem rodičů o jejich dítě a jak dlouho čekat a rodinu sanovat a kdy říct, že už to nemá cenu a hledat pro dítě rodinu náhradní?

Dokážete po té Vaší zkušenosti říct, jestli to mělo smysl udržovat s těmi rodiči kontakt, když ty děti vlastně nemohly odejít?

Některé děti odešly zpátky domů a myslím, že zrovna u těch dětí, co jsme měli to stálo za to a bylo by to asi rychlejší, kdyby s tou rodinou někdo pracoval. v tomhle směru to byla taková stojatá voda...

A myslíte, že je to správně?

(Smích) Nemyslím si, že je to správně. v případech těch dětí, co jsme měli, stálo za to dělat s tou rodinou, je fakt, že pár jich absurdně šlo zpátky do rodiny tam, kde jsem si nebyla jistá... Tahle oblast taky byla jedna z těch, co nefungovaly. Přemýšlela jsem o tom, jestli by ty děti neměly jít do pěstounských rodin, ale asi ne tolik, protože jsem vnímala, že většina jich vztah k rodičům měla a že by bývalo bylo možné s tím trochu něco dělat.

Takže se víc kloníte k práci s tou původní rodinou?

Já to tak neumím říct. Myslím si, že tam kde ta rodina škodí a ubližuje – já jsem sama za sebe spíš pro pěstounskou péči než ústavní péči, to je celkem jednoznačné. Vnímám jako nejlepší ten model z Německa, kde mají specializované dd jenom pro děti traumatizované, zneužívané, závislé, poskytují jim konkrétní péči, mají intenzivní programy, jak s těma dětma pracovat a mají i plány co s těma dětma dál, není to takové to na dožití. Nemám to položené tak, že by se měly zavřít všechny ústavy a hned, ale nejméně půlka (smích) by se asi zavřít mohla. v tom Německu je to tak, že ta organizace má pod sebou dd a ještě i pěstounské rodiny, mají i společné supervize, je možné, že ty pěstounské rodiny znají to dítě ještě dříve, než k nim přijde.

Tím se dostáváme trochu k profi pp, jaký je na to Váš názor? Bude to v našich podmínkách fungovat?

Já myslím, že jo. Lidí, kteří se tomu budou schopní věnovat, bude asi dost. Myslím, že kdyby stát finančně podpořil nějakou část odborníků, kteří by s nima pracovali, tak by to bylo určitě levnější než dd. To bych neviděla jako takový problém.

Máte nějaký návrh jak zvýšit počet pěstounů? Třeba to nějak propagovat?

Věřím, že to hraje roli, nikdy jsem o tom úplně neuvažovala, ale vím, že třeba v Anglii měli propagační materiály i třeba v autobusech. Zás ta Anglie je dávana jako takový extrémní případ, jak tam pěstouny může dělat kdokoli a dost se tam ty děti v těch rodinách střídají – nevím, nemám s tím úplně zkušenost. Věřím, že kdyby se o tom víc mluvilo, tak se víc zájemců najde. Když jsem dělala v těch děcákách, tak jsem hodně vnímala, jak média prezentují tuhle oblast a dost mě to rozčilovalo, protože to bylo neustále prezentované jako „opuštěné děti, které potřebují vaše dárečky“, mě to vždycky rozčilovalo, protože to podporovalo to, jak to dneska chodí – že ty děti se utápějí v materiálním přebytku, v některých dd mají i tenisové kurty a sauny, ale jinak nic nefunguje a ještě mají zvrácené představy o životě, protože se pak octnou na ulici v té ekonomické třídě, která do sauny už se nepodívá, neřku-li k moři, kam jezdí každý rok, protože jim to někdo zaplatí... Lidi jsou ochotní neustále jenom dávat ty plyšáky, ale na zaměstnance a ten provoz není kde brát.

Pracovali jste nějak s tím odchodem dětí z dd?

(mimo téma) To si myslím, že by byla i práce psychologa, vyrábět to knowhow, jaký je rituál

toho, když dítě přijde, když odchází... Dnes je ten rituál, že se vyrobí knížka s fotkami a každé to dítě tam napíše nějaký vzkaz...

A jaký je Váš názor na umístění dítěte do péče homosexuálnímu páru?

Já bych byla pro. Ale já jsem hodně taková tolerantní. Zvlášť po těch zkušenostech, pokud může být dítě emočně nasycené, tak nějaké role, nerole, kdo je čí tatínek, to už je vedlejší. Samozřejmě pokud někdo vyrůstá v harmonické rodině dvou heterosexuálů, tak je to krása, ale já žádnou takovou neznám (smích). Jestli mu někdo poskytne citové naplnění, tak je jedno, jestli je Mat'án nebo homosexuál.

Dá se říct ještě něco dalšího? Třeba v rámci odborníků, jsou dostatečně připravení – psychologové, soc.pracovníci...

Ani náhodou. na posudky se vždycky díváte podle toho, kdo to napsal. Každý je jiný, nikdo neví, co tam má sledovat. Víceméně to funguje tak, že si vezmete spis, prohrabete se jím a nějaká z těch zpráv je někdy lepší, může to být klidně zpráva sociální pracovnice. Když děláte dlaždičky, tak všude vám udělají stejné, tady jako v Ostravě, jenom v téhle branži si každý dělá, co chce a výsledek je kocourkov. a to je z důvodu jak jsem říkal – nejsou testy, chybí partnerské testy, jednotné postupy, neshodneme se jaké parametry jsou důležité pro zdar NRP, není jednotná praxe.

A co je podle Vás v tom náhradním rodičovství důležité? Co by ti lidé měli splňovat, aby nejen prošli, ale aby byli vhodní pro NRP?

Já bych v tomhle odkázal na tu dizertačku, nebudu to všechno opakovat. Tady je spousta zkreslení, např. lidi mají pocit, že když jsou sociálně úspěšní, tak budou dobří jako rodiče...Bohužel my jsme schopní předvídat ty vztahy maximálně na pár let dopředu a špatně se odhaduje ta stabilita vztahu, co to udělá po příchodu dítěte.

Takže základ vidíte v tom vztahu těch partnerů, než v nějakých specifických dovednostech?

Partneři se k sobě buď hodí nebo nehodí, to se pozná do 2 let soužití. Podle prosté poučky: problémy, které nevyřešili do dvou let, se s nima povlečou pořád. To je třeba zjistit, jak je ten vztah pevný. My vycházíme z toho – teď to dobře funguje ergo mohlo by to fungovat.

A při posuzování samožadatelů?

Samožadatelé jsou problém sám pro sebe. Platí zásada: dítěti hledáme rodiče. Když už teda dáваме samožadatelům dítě, tak bysme jim měli dávat ty nejlepší, nejkrásnější a nejneproblémovější. Proč? Protože když vezmu samožadatelku a dám jí problémové dítě, tak ona se zhroutí. do slabého systému dávám dítě, u kterého předpokládám, že bude bezproblémové. a ta situace je právě opačná, samožadatelkám se dávají ty nejtěžší případy, to je blbost.

A v rámci vzdělávání psychologů, kteří by měli v téhle oblasti pracovat-

Tam žádné není! To je problém ministerstva, že nemáme ani vzdělávání těch žadatelů, natož psychologů. Měla by tady k tomu být literatura, měla by tady být možnost vzdělávání. u psychologů je problém- doktoři mají atestace, sestry pobyty, že musí strávit nějakou dobu v nějakém prostředí – my nemáme nic.

A nějaké výcviky byste doporučil?

Tady žádné nejsou.

Nemyslím specializované, ale třeba rodinná terapie-

Bojím se, že to s tím nemá nic společného... Kdyby byl optimální postup, tak ten člověk by měl dělat normálně rodinné poradenství, což zase by měl být psycholog, který je trošku starší, ne hned po škole. Kolem třicítky, čtyřicítky, zkušenost v rodinné terapii a aby znal ty normální klienty, uměl tuhle oblast a pak se překlopit do té NRP, protože to je o level výš. Já bych tam chtěl praxi tak 5 let v rodinné terapii. Já mám pocit, že naštěstí většina těch psychologů má k tomu praxi ještě vedle.

A je v té oblasti NRP něco, co už teď funguje dobře? s čím můžeme být spokojení?

Vždycky je třeba ten systém stávající zachovat a trochu ho adaptovat. To, že jsou přípravné kurzy, je dobře. To, že jsou tak trochu o ničem a že si ti klienti právem stěžují, že jsou o ničem, to je další krok. To, že se žadatelé posuzují je dobře, že tady jsou organizace neziskové, to je všechno v pořádku, takových dobrých věcí je tady spousta. Ten systém, jak se zavedl docela funguje, to, že by se to mělo sjednotit, to je práce ministerstva. Já doufám, že se to zlepší, vždycky se to o kousek zlepší. Jsou tady ty neumístitelné děti a pak je pořád nedořešené to ministerstvo, protože by samozřejmě mělo být jedno ministerstvo, co to řeší – to jsou asi nejhorší věci. Pak ta příprava je defektní, problém je taky v tom, že v téhle oblasti nejsou chlapi, takže takové ty koncepční věci, vymýšlení plánů, na to je třeba manažerské psychology, kteří nastaví ty pravidla, jako mají doktoři atestace.

Máte nějaký model v zahraničí, který podle Vás funguje?

Já jsem v zahraničí tohle nedělal.

Třeba profesionální pěstounská péče je jedna z věcí, které se přebírají ze zahraničí, myslíte, že to může v našich podmínkách fungovat?

Musí! Nevím, proč by nemohla fungovat. Problém je, máme tady sociální pracovnice, které mají dlouhou setrvačnost. Pak nemáme metodologii od ministerstva, která by nám řekla – připravte tímhle způsobem dva, tři páry, které jsou schopné tohle – každý OSPOD to dělá zvlášť. Je to problém na ministerstvu. Profesionální pěstounská péče jistě, musí tady být. Podle mě se tady produkují tisíce speciálních pedagogů, tisíce sociálních pracovníků, psychologů, kteří jsou k ničemu, takže z téhle bych je rekrutoval.

Dnes se často diskutuje otázka, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat, sanovat tu rodinu a kdy ho odebrat a hledat náhradní rodinu-

Tady je problém v normálních rodinách. Je 50% rozvodovost, z toho si myslím, že tak 10% jsou různí psychopati, prostě lidi, kteří nejsou z různých důvodů schopni partnerského vztahu a my furt nutíme ty děti do styku s těmahle psychopatama. Tady se vůbec nediskutuje o tom, že existuje určité procento, o kterých víme, že budou nepoužitelní.

A těm byste to dítě odebral?

Ne, ale dal bych ho tomu jednomu rodiči, žádná střídavá péče. Musíme si dát nejdřív pozor na ty profesionály, potřebujeme mít nějaké hrubé kritérium – dejme tomu profesionál by měl odebírat děti někde mezi 2% a 5%. Když odebírá pod 2%, je to špatný profesionál, protože týrá děti a nechává je v patologických rodinách, když odebírá nad 5%, tak je příliš krutý. To je takové obecné statistické kritérium, které by nám mělo indikovat, jestli je ten profesionál při zdravém rozumu. Měl by tu být hierarchický postup. Takže ten problém je, že si nejsme jistí tou profesionalitou. Tady by měl být nějaký postup, jak se ta sanovatelnost rodiny testuje. Na tohle není žádný obecný předpis. Spousta rodin je sanovatelných jen za předpokladu, že tam máme videotrénink interakcí, koučing, který probíhá přímo v té rodině. Sanace není poradenství. Poradenství je pro kompetentní lidi, kteří stojí na svých nohách. Tady musí ministerstvo outsourcovat tu službu, že to budou dělat lidi, kteří budou do té rodiny jezdit.

A tyhle metodiky by měl dělat kdo?

No ministerstvo.

A na tom ministerstvu nějaký psycholog?

No někdo a potom diskuze o tom.

Vím, že píšete o ženách, které donosí své nechtěné dítě a dají ho k adopci, ale jste asi jediný, kdo to propaguje, od koho jsem to slyšela. Čím to je, že se o tom nemluví?

Já myslím, že je to z toho, že bylo hrozně dlouhé období, kdy se bojovalo za potraty. Když se jim podařilo tohle prosadit, tak najednou přijde někdo s opačnou myšlenkou. Když jde někdo na potrat nebo když dá dítě do adopce, tak je to velikánské rozhodnutí, které může být buď dobré nebo chybné. v okamžiku, kdy ten život člověka skončí v patu, z jakéhokoli důvodu, ať už neplodnost nebo nemůže najít partnera, tak pak proklíná ten okamžik, ať se rozhodla pro kteroukoli možnost. Obojí ty případy mohou dopadnout špatně. Já si osobně myslím, že je lepší to darování do adopce, z těch šesti důvodů, které uvádím v tom článku. Problém je v tom, že když byste dala dítě do adopce, tak vás kamarádky atd. roznesou v zubech.

Já si totiž myslím, že je větší problém v tom, že se o tom moc neví, že většina těch holek nedostane tu možnost.

Když se podíváte do materiálů o sexuální výchově, tak ani jedna to nezmiňuje. Kdyby to tam zmínili, vyjmenovali výhody a řekli, nevýhoda je, že se na vás lidi budou koukat skrz prsty, řeknu budiž.

Takže už byste to zmiňoval při výchově-

No samozřejmě. Když chcete připravovat lidi na NRP, musíte je připravovat dlouho předtím, než začnou být neplodní.

Takže byste to propagoval v rámci těch příruček, ještě nějaké jiné možnosti Vás napadají?

Musela by to být velká osvěta, celková, filmy... Takže mluvit o tom otevřeně.

Poslední otázka: jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Homosexuálové jsou naprosto uzavřená komunita, kdo tam nežije, neví, co se tam děje. Žijou zvláštní vztahy, jsou neuvěřitelně promiskuitní a je tam neuvěřitelně vysoká incidence sexuálního zneužívání v dětství. Nedokážu si představit, že při dnešní úrovni psychologické diagnostiky v téhle oblasti, je někdo schopen kvalifikovaně odiagnotikovat homosexuální pár. Jakmile tam bude jakýkoli průšvih, automaticky to bude diskriminace. Pak je tady otázka, když mám dva kluky, mám jim tam dát dalšího kluk? Nesmysl. Mám jim tam dát holku? To je padlé na hlavu. Ještě ty lesbické páry, tam budiž, jsou to dvě holky, ne vždycky jsou úplně mimo... Jsem schopný si představit, že bych dal dítě lesbám, ale u těch gayů rozhodně ne, to jsou dva odlišné světy.

Uvádí se, že už takové rodiny stejně jsou...

Ne, já bych to prostě zakázal, s tím, že ono to sem tam vznikne, ale bude toho málo. Nechal bych to zakázané.

4.15 Rozhovor s psycholožkou ze dne 4.6. 2011, Královehradecký kraj

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Je to už dvacet roků.

Můžete mi popsat, co je náplní Vaší práce?

Nejsem psycholog jen pro náhradní rodinnou péči, pracovala jsem v pedagogicko-psychologické poradně a teď jsem v manželské a rodinné poradně. NRP mám jako takovou druhou práci, dalo by se říct zábavnější část. Dříve jsme vybírali žadatele, starali se o ty rodiny, dělali jsme přípravné kurzy, teď už to dělá kraj. Teď bych řekla, že moje práce spočívá v „hašení požárů“. Když je nějaký problém, tak to řeším.

Takže je to spíše poradenská práce nebo terapeutická?

Já bych řekla, že je to tak půl na půl, podle toho, jaká je zakázka.

Dá se říct, co je ve Vaší práci nejdůležitější, co považujete za nejsmysluplnější?

Největší smysl jsem viděla, když se podařilo srovnat ten systém. Tzn. třeba příchod nového dítěte, vyřešit nějaký problém a zharmonizovat tu rodinu, aby to dítě přijali, aby to nějakým způsobem fungovalo. Stalo se i, že to dítě muselo z rodiny odejít, aby se celá nerozpadla. Dříve pod tou okresní záštitou jsem ve spolupráci s kolegyněmi sociálními pracovníci vybírala i to dítě, které by se do té rodiny hodilo, věděla jsem které děti jsou volné. Já už teď nemám možnost těm malérům předcházet, jenom je hasím.

Napadá Vás, kde by se ještě mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? Co by mohlo nebo mělo být v jeho kompetenci?

Já si myslím, že určitě víc při těch přípravách ... Já si myslím, že oni tam mají psychologa a dělají to podobně, jako jsme to dělali my. v krajském městě je centrum pro náhradní rodinnou péči, kde jsou sociální pracovníci a psychologové a ti by se měli věnovat těm rodinám, ale mají toho asi hodně, takže spíš se věnujou těm větším rodinám nebo zařízením pp. a tím, že já se v tom pohybuju dlouho, tak si mě vyhledávají.

Když jste po škole nastoupila do práce, připadala jste si dostatečně připravená?

Absolutně ne. Škola opravdu nepřipraví pro tuhle práci, já bych řekla, že vůbec pro práci psychologa. Možná ještě trochu naučí tu diagnostiku, když je dobrý učitel, ale je to o tom, že se to pak člověk učí ten první rok za pochodu.

Co Vás překvapilo? Co Vám dělalo největší problémy?

Takové ty praktické věci, předání těch běžných životních zkušeností. Teoreticky byl člověk „nabušený“, ale prakticky... Ale já si myslím, že na těch vysokých školách ne každý má spojenou praxi – ti učitelé většinou učí, ale ta praxe jim uniká. i ty praxe co mají studenti nejsou moc užitečné, je to třeba na týden..., musím se ptát klientů, jestli souhlasí s účastí, oni většinou řeknou ne, protože máme nějaký terapeutický vztah... Takže kde se to mají naučit?

A když se nad tím zamyslíte, tak jaké vlastnosti a schopnosti jsou důležité pro tuhle práci?

Důležitý je zdravý rozum, empatie. To je všechno.

Takže nějaké výcviky, kurzy...

Samozřejmě odborné znalosti. Ale osobnostní vybavení, ten člověk by měl být empatický, měl by pochopit a hlavně by neměl ty lidi do ničeho tlačit. Já můžu mít v hlavě klidně stokrát plán, jak by to mělo být, ale měla bych toho člověka provázet, aby si na to přišel sám. Proto já nemám moc ráda to poradenství, udělejte tohle a tohle a ten člověk odchází a ví polovinu...

Vhodný výcvik?

Já myslím, že nejdůležitější je požádat o předání zkušeností někoho, kdo se v tom pohybuje, pak umět komunikovat s těma pěstounama, protože oni vám řeknou s jakýma problémama se potýkají. Rodinná terapie je dobrá, protože pracuje s celým tím systémem, to jo. Ale nějak speciálně zaměřený? Určitě se k téhle práci nehodí výcviky rogeriánského typu nebo psychoanalýza a podobně. k tomuhle sedí spíš takové dynamické přístupy, hodí se znát širší strukturu těch věcí.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?

Já si myslím, že teď momentálně moc nefunguje ta centralizace. Ti lidi, kteří žadatele vybírali, by se pak o ně měli i starat. Nám se strašně osvědčilo, že jsme si ty lidi sami vybírali, snažili jsme se vybrat i ty děti a pak jsme s těma rodinama pracovali. Neříkám, že by se nestalo, že by se člověk nespletl, ale ty počty těch vrácených dětí byly poměrně malé, Třeba by se nám nestalo, že bychom dali romské dítě do totálně neromského prostředí. Tady je potřeba opravdu zvažovat a znát ty děti, i tu rodinu a nějak to doklapnout. Podle mě by se to nemělo dávat jak housky na krámě (kazuistika - neklidné dítě do rodiny, u které už u posudku bylo jasné, že to nezvládne, pěstouni si nedovolí odmítnout první nabízené dítě).

Čím to je?

Jednak krajské pracoviště s námi nekomunikuje, jednak je to roztržštěné. Jeden dává děti, jiný posuzuje, jiný dělá přípravu... Já se s tou kolegyní na kraji znám, takže když něco, zvednu telefon, ale kdybychom se neznaly... Je to spíš spolupráce kolegiální než oficiální.

A obecně s tím systémem svěřování dětí a vybírání žadatelů jste spokojená?

Ale asi jo. Já myslím, že tam nejsou třeba nějaké velké změny, já si myslím, že celkem i ta příprava, tam bych neměla nějaký velký problém. Samozřejmě ten čas, kolikrát to ti žadatelé chtějí hned a je třeba trpělivost, trochu to brzdit, a spousta těch žadatelů vůbec neví do čeho jde, to je ten základní problém

Dnes hodně diskutovanou otázkou je co považovat za zájem rodičů o dítě a rodinu sanovat a kdy už odebrat?

To rozhodnou na sociálním odboru. Každopádně si myslím, že odebrání dítěte je v situaci, kdy matka je alkoholička nebo na drogách, tam kde ta péče není, nejsou tam naplněny ani nejzákladnější životní potřeby jako jídlo, čistota atd. Tam bych v každém případě odebrala. Jinak já zastávám názor, že „blbá“ rodina je pořád lepší než ústav. Děti by měly jít do adopce nebo pěstounské péče co nejdřív, protože čím menší, tím je to pro to dítě lepší. Jedenáctileté dítě už má nějaké zlozvyky, vazby k té rodině a je to pak o nějakém přežití... Ale když jsou ty děti malé, tak do tří let, tak to je ideál.

Jaké rodiny jsou podle Vás vhodné pro sanaci?

Ono se o tom hodně mluví, ale zas až tak nic se nedělá. Já třeba hodně jsem viděla i videotré-

nink a třeba holandský model je, že s těma rodinama se pracuje, učí se komunikace, posilují se pozitivní prvky... u nás není prostor... abych byla upřímná nejsou peníze, aby se zaplatili ti lidi, kteří budou s těma rodinama pracovat. To bych viděla jako největší problém. Stát naválí miliony do děčáků, ale už ne do těch zařízení, která by se těma rodinama zabývali. Já nevím, kolik je těch zařízení, které by s těma rodinama pracovaly – v Praze třeba, ale minimum. a mám pocit, že spíš zanikají, než aby vznikaly nové. Měli by to dělat sociální pracovnice, ale ty zas nejsou odborníci na rodinou terapii, já dělám v partnerské a rodinné poradně, tak by to možná měla být i naše parketa, ale to by je musel někdo poslat a druhá věc je, že pak na to nejsou lidi.

A jak byste si takovou péči v rámci sanace představovala?

Musí to být matky nebo rodiny, které se ocitly v nějaké krizi, protože tam, kde o to nemají zájem, můžete dělat cokoli. Ale mám zkušenost, že když už je tam třeba soudní dohled nebo něco se tam děje, tak jsem měla teď dvě rodiny, které se snaží. Ale je to případ od případu. Oni potřebují mít nad sebou ten bič toho předběžného opatření a pak jsou schopní pracovat. Měla by to být práce přímo v té rodině a na celém systému, na organizaci, na finančním hospodaření, na komunikaci, takže nejen se zaměřit na něco, ale na celý systém. Podle mě by tam měl být pracovník, který tu rodinu provází základními věcmi. Ale někdy máte prostě rodinu, kterou nezměníte. Navíc teď je takový systém v některých rodinách, že čím víc dětí, tím víc dávek a oni nemají zájem...

Jaký je Váš názor na profesionální pěstounskou péči?

My tady máme pěstounská zařízení, ale kdybych mohla mluvit sama za sebe, mě se víc líbí ten model, že je normálně rodina, která má dvě děti a vezme si k tomu třetí do pěstounské péče. To jsou rodiny, se kterými pak nejsou žádné problémy, celkem fungují. Ale většina těch rodin, kde mají víc dětí, tam se ty problémy daleko víc kumulují. Je to takový mezistupeň, je to lepší než děčák, ale není to ideál. Navíc stejně to není takový rodinný model, když máte deset dětí, to je vlastně děčák rodinného typu.

A u té profesionální pěstounské péče na přechodnou dobu, tam si myslíte, že pro to bude uplatnění, že se najdou zájemci, kteří to budou chtít dělat?

No já přemýšlím, jestli se najdou odborníci, kteří by byli ochotní tohle dělat. Když zmapuju, kdo jde do té pěstounské péče, tak tam je těch odborníků minimum, většinou jsou to obyčejní lidé, je tam náboženské založení nebo to jsou prarodiče, kteří vychovávají vnoučata – ale ten systém já nemám moc ráda – teď to bude znít blbě, ale nevychovali si dobře svoje vlastní děti... jo? Tam to ne vždycky dobře funguje, je to tak půl na půl, zase neztrácejí ty rodinné vazby, je to babička s dědou...

Je hodně takových pěstounů?

Já si myslím, že takových 20-30%.

Napadá Vás způsob, jak získat více pěstounů? Kde je hledat nebo jak to více propagovat?

Je jich málo, ale asi těžko při dnešní situaci i ekonomické do toho jde málokdo. Je taky nastavení dneska, začínat s rodinama poměrně pozdě, takže když se začíná rodit ve třiceti... Dřív byli ještě relativně mladí, když děti měly šest sedm roků. Teď v těch čtyřicet, pětáctyřiceti se jim do toho už moc nechce.

V zahraničí se dávají třeba inzeráty do novin, že se hledají pěstouni, myslíte, že by to u nás fungovalo?

Já si nejsem jistá, já bych zvažovala, kolik lidí by to dělalo s důvodů opravdu čistých a kolik kvůli penězům. Pak to ztrácí smysl, aby si brali dítě.

Setkáváte se s případy, aby žena donosila své nechtěné dítě a dala ho k adopci místo toho, aby zvolila řešení interrupcí?

To není naše oblast, ale řekla bych že se to děje minimálně.

A je pro to vůbec nějaká propagace? Co Vy si o tom myslíte, je to lepší?

Já si pamatuju, když se zaváděly babyboxy, které já považuju za úžasnou věc, tak si to našlo tolik nepřátel, že mě to až překvapilo. Ale furt si myslím, že je lepší babybox než počet usmrčených kojenců (...).

(Romské děti)

Hodně jsem se setkala, že romské děti v pp pak mají hodně problém s tím, že nevěděli kam patří.

Jakým rodinám většinou nevadí přijmout romské dítě?

Bude to znít blbě, ale většinou to nevadí rodinám, které z toho žijou. a nevadí to těm zařízením, protože tam už jich mají x, tak to jedno se ztratí.

Co si myslíte o přímé adopci?

Já s tím mám zkušenost, nevím, jestli to bylo úplně oficiálně, ale prostě maminka odešla s porodnice a náhradní maminka nastoupila, ale to je tak 17 let zpátky, ale zafungovalo to. Je pravda, že tam je potřeba zjistit, co je to za maminku, jestli nehrozí nějaké riziko... (je spíš pro).

Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Já si myslím, že dítě v homosexuálním páru to má složitější, ale pokud by byli jako rodiče kvalitní, tak nevidím jediný problém. Fakt jde o to, jaký je rodič.

4.16 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 6.3. 2011, Královehradecký kraj

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovník v oblasti náhradní rodinné péče?

Od roku 89.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

V současné době mám v péči rodiny s dětmi v pěstounské péči a rodiny svěřené jim do péče – většinou děti v rodinách příbuzných.

A ta péče spočívá v čem? Pořádáte setkání, jak vidím, chodíte do rodin?

Samozřejmě, to je dané zákonem, šetření v rodinách, ve školách, poradenská pomoc pro rodiny, pokud potřebují odbornou pomoc, tak je odkážu na odborníka, ale co zvládneme, řešíme přímo v rodinách.

Dá se říct, co je pro Vás v té práci nejdůležitější nebo takové nejsmysluplnější?

Když se ta péče povede, když se rodina chová jako rodina, když se tam děti cítí dobře. Prubířským kamenem je puberta a postpuberta, když ty děti v té rodině i v dospělosti rádi setrvají. Tam pak vidím i úspěšnost celého toho snažení našeho.

A co je nejtěžší?

Boj s byrokratickým oslem. Nesmyslné papírování a výkazy a pak samozřejmě nejtěžší je, když se špatně nakontaktují děti a dospělí, když od začátku vidíme, že to v té rodině nebude fungovat, ale ti dospělí si tvrdošíjně stojí na svém a připraví tomu dítěti několik let pekla na zemi. Když si ti pěstouni vybírají cizí dítě, tak jim doporučuju, že v momentě, kdy to dítě vidí poprvé, tak k němu musí něco zacítit, nějakou pozitivní vazbu, jiskru pozitivních citů a pokud tomu tak nebude, ať to dítě nepřijímají. Ale oni tuhle radu zlehčí a pak to většinou nefunguje. Protože děti poznají opravdovost citů...

Když se zamyslíte nad těma činnostma, které v rámci své práce děláte, dá se rozdělit třeba ta administrativní práce a přímá práce s klienty, kolik času Vám asi zabere, zhruba procentuálně?

Musím se přiznat, že na tu administrativu moc nejsem, takže ji zkracuju, jak se dá. Takže já spíš pracuju s těma lidma. Zhruba 70% je práce s lidma. My se účastníme třeba i soudních stání, i to je pro mě práce s lidma.

Jak při své práci spolupracujete s psychologem?

Velice dobře.

V čem konkrétně, jak vypadá vaše spolupráce?

Pokud vidím v rodině problém, tak je nakontaktuju na psycholožku, máme speciálně pro NRP nasmlouvanou psycholožku. Má zkušenosti z pedagogicko-psychologické poradny a rodinné poradny a už řadu let participuje na NRP. Ještě v době, kdy jsme posuzovali žadatele na úrovni okresů, tak nám dělala vyšetření žadatelů. Ty zkušenosti má bohaté, dokáže je posoudit a dokáže s těma lidma i terapeuticky pracovat, protože tu kvalifikaci má.

To jste mi možná odpověděla, co si myslíte, že je důležité, aby ten psycholog pracující v NRP uměl nebo jaký by měl být, aby tu práci dělal dobře. Takže ty zkušenosti, terape-

utická práce...

Je dobré, když má ten záběr širší, když má za sebou i víc psychoterapeutických výcviků. Ona třeba má i výcvik na videotréninky, tak i s tím se pracuje.

Ted' se soustředíme na to, co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte při své práci největší problém?

No (odmlka). To je těžké, protože je to o lidech a v lidech. Pokud si ti dospěláci něco usmyslí, tak s nima nikdo nehne.

Takže myslíte, že to není až tak v tom nastavení systému, ale těma osobama, které tam pracují?

Ano, i ti pěstouni budoucí. Já si nemyslím, že ten systém, který funguje, je špatný-

S tím jste spokojená

No, zatím nic lepšího nebylo vymyšleno...

A ti lidé – myslíte, že nejsou dostatečně vzdělaní nebo v čem je ten problém?

Spíš si pro sebe nedokážou určit nějaké limity nebo sami si říct, že na tohle nemají. Zažila jsem případy, že žádali o pěstounskou péči, protože se to stalo módním hitem nebo že se nějaké společenství věřících rozhodlo, že ano, teď přijmeme děti. a oni, protože jsou komformní, si to dítě taky vzali, ale nevyšlo to z nich samých, ale z okolí.

A oni je nechali projít?

Samozřejmě, protože ta kritéria pro schválení žadatelů zas nejsou až tak vysoká. a pokud funguje rodina, vztahy v rodině, mají sociální zázemí a jsou zdraví, tak není důvod proč ty žadatele neschválit. Sice se v rámci odborného posouzení zkoumá motivace, která je k tomu vedla, ale ti lidi to dokážou umluvit.

Takže myslíte, že jsou ty kritéria-

Jsou dost volné.

A těch pěstounů máte dostatek?

I tak je žadatelů o pp málo a spousta z nich tu pp pojímá spíš jako pseudoadopci.

Takže to vybírání pěstounů podle Vás není úplně správné...

To je dané metodikou, legislativou, jak jsou nastavená kritéria pro výběr žadatelů.

A jsou vůbec nějak nastavená? Mě to přijde takové hodně obecné...

Dá se v tom lavírovat neskutečně. Jsou zásadní kritéria u pěstounů a to je zdravotní stav a rejstřík trestů.

Myslíte, že to stačí, aby byli úspěšní v pp?

Ne, vůbec. a pak je to otázka dalšího vzdělávání pěstounů, protože to je to co si myslím, že hodně chybí, takové to doprovázení rodiny, které třeba funguje ve velkých městech, kde je spousta nevládních organizací a kde ti odborníci se seženou.

A tady máte něco?

Ne. Je to v krajském městě pro celý kraj. To je personálně neúnosné, aby každého doprovázeli, tak to suplujeme my, jenže v tom množství, které máme každá na starosti... Snažíme se, lidé vědí, že se na nás můžou obrátit, ale na tu intenzivní práci není čas a prostor.

A když se zamyslíte, co už ted' funguje dobře? s čím můžeme být spokojení? Co se třeba

změnilo k lepšímu.

Tak ono to ve své podstatě funguje, ale jak říkám, je to závislé na lidech. Zlepšila se spousta věcí, zlepšilo se finanční zajištění těch pěstounských rodin, to je něco co byt' oni to popírají, to jim uhlazuje spoustu problémů a pomáhá. Zlepšily se i služby, které pro ně jsou. My když jsme začali s tímhle setkáváním, tak jsme byli široko daleko jediní. Dneska už je to dané zákonem tohle pořádat. Rozšířila se i síť poradců, ale jak říkám, pro spoustu lidí je to nedostupné – časově, vzdálenostně – pro některé to znamená, že by museli ujet 160km nebo i 80km je hodně. Těch odborníků je tady málo, protože je to chudý kraj a ty příjmy tomu odpovídají.

A když jsme mluvili o těch pěstounech a o tom, jací by měli být, máte už ze své zkušenosti nějaký vzor – co by měli splňovat, aby byli úspěšní?

Já myslím, že by to měli být lidi, kteří jsou osobnostně vybalancovaní, mají vybalancované i vztahy v rodině a kteří budou každé dítě brát jako individualitu. Kteří si odvodí, co to dítě zvládne, na co má, na co nemá, nebudou ho přetěžovat svými požadavky, svými představami. Tak jako to funguje v úplně normální rodině. v tom postoji těch pěstounů vůči těm dětem se to zas až tolik neliší. Jenom někdy je tam taková ta obava, aby je to dítě přijalo. i ty děti mají obavu, aby ho ti dospěláci přijali. Tohle já vidím jako důležité. Fakt je ten, že čím ti lidi víc stojí nohama na zemi, tím je to úspěšnější.

Takže myslíte, že vzdělání nehraje roli? Protože teď se hodně mluví o profesionální pěstounské péči, kde jak jsem pochopila se ti pěstouni mají rekrutovat hlavně z vysokoškoláků, kteří mají ty pomáhající profese...

Ale ta profi pp bude o něčem jiném, to bude v podstatě na přechodnou dobu, budou se o to dítě starat na omezenou dobu, po dobu hospitalizace atd., měli by mít vzdělání, pedagogů, základy psychologů... Ta vize je taková, že by se zrušily dětské domovy, ale i diagnostické ústavy, kde teď ta diagnostika probíhá. Ta diagnostika by se prováděla přímo v rodině, to je model Anglie.

A myslíte, že je to reálné za našich podmínek?

No, tak v horizontu 20-30 let, nebude to tak hned. Tam bude třeba i podmínka práce s tou biologickou rodinou, to třeba pro ty dnešní pěstouny je dost nepředstavitelná věc. Oni jsou schopní tolerovat, že to jejich dítě kontaktuje biologickou rodinu, ale aby s nima spolupracovali, aby je vedli k tomu, tak jak je ta vize, aby si uspořádali ten život tak, aby se mohlo to dítě vrátit, to ať se na mě nikdo nezlobí, současní pěstouni toho nejsou schopní. Pro ně už je obtížné přijmout tu myšlenku, že to dítě tu svoji rodinu vůbec vyhledá.

Nevím, jestli je to úplně téma, kterým se zabýváte, ale dnes hodně diskutuje otázka, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat v té péči, sanovat tu rodinu a kdy už dítě odebrat. Máte na to svůj názor?

Ono se to nedá úplně zobecnit, já tvrdím, že pokud ta rodina chce a myslí to vážně, tak zhruba do těch dvou let – neříkám, že se to musí upravit úplně, ale aspoň do té míry, aby to dítě mohlo do té rodiny docházet. Aspoň na odpoledne. a jak se snaží – dnes pro spoustu rodin je problém ta dluhová spirála – tak jestli z tohohle se snaží dostat jestli se snaží najít si práci, uspořádat bydlení...

Já vím, že se to úplně nedá zobecnit, na druhou stranu někdy mi to přijde tak moc indivi-

duální, jestli to není až na škodu, že se to pořád odsouvá to rozhodnutí...

Ne, já říkám ty dva roky a dost. Po dvou letech dát těm rodičům jasně najevo – to dítě si zaslouží to, co vy teď přes veškerou snahu ... protože ty dva roky si myslím, že je dostatečná doba, aby ta snaha se tam projevila.

Ještě mě zajímá ta anonymita biologických rodičů v rámci osvojování dětí a pěstounské péče. Myslíte, že by se to mělo posouvat směrem k tomu, že by se ten kontakt s biologickou rodinou více podporoval a víc se snažilo, aby ty děti měly svoje kořeny – teď se to hodně propaguje.

U toho osvojení si nejsem tak úplně jistá. Ti osvojitelé samozřejmě vítají, že u nás jim ten systém zaručí anonymitu. Ty děti chtějí vědět odkud pocházejí, ale je to napadá tak v tom období puberty, v tom případě já vždycky doporučuju: ano, nebraňte se tomu, řekněte, „až ti bude 18, my ti pomůžeme seč můžeme v tom, abychom našli ty tvé rodiče“.

Takže až v té dospělosti to podpořila. a u těch pěstounů?

Tam je to jiné, protože jednak ti rodiče vědí, kde to dítě je. Ti pěstouni se zpravidla moc nestěhují...

Ale nějaké řízené kontakty, to se asi neděje...

Pokud mají zájem, tak i to lze. k tomu je nikdo nedonutí a přiznám se za sebe – já je teda nutit nebudu. Fakt je ten, že většina těch dětí, je v těch rodinách do zletilosti. Když to otočíme, tak za tu dobu, kdy já se v té oblasti pohybuju, nemám jediný případ, kdy dítě v té době do dospělosti se vracelo do biologické rodiny.

A myslíte, že kdyby se s těmi rodinami pracovalo, tak by byla šance, že selepší?

(děti se dostávají do pp i na druhý konec republiky, těžká práce s rodinou na dálku). Možná, ale v 90% rodin bych o tom pochybovala.

Poslední otázka: jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálnímu páru?

Proč ne?

I v rámci pp i osvojení?

Jo. Sice to osvojení není myslím ještě příliš upraveno...

U pěstounů se to asi stává, ne? Máte už takové případy?

Nemám. Pokud je to registrované partnerství, tak ano, ale jinak nic nebrání jednomu z toho páru, aby požádal a stejně se pak posuzují ti partneři.

A nedělá se v tom rozdíl?

Já ne. To záleží i na tom, jak ti odborníci k tomu přistupují, vím, že někteří jsou proti tomu, tvrdí, že ten vzor otec-matka by měl být zachován... Nevím no, pokud ty vztahy fungují a fungují dobře, to partnerství tam být může.

4.17 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 6.3. 2011, Královehradecký kraj

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovník v oblasti náhradní rodinné péče?

8 let.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Sledovat děti v NRP, v pp a v osvojení.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, takové nejsmysluplnější?

O tom jsem nikdy nepřemýšlela...

Proč tu práci děláte?

Protože ráda pracuju s lidmi, domnívám se, že to smysl má, že děti mají možnost být v NRP a domnívám se, že ta role sociálního pracovníka je velmi důležitá, potřebná a tak jak mám zpětnou vazbu i od dětí, které dospěly v NRP, vlastně jakmile jsou plnoletí, tím naše pozice končí, přestáváme do těch rodin chodit – a setkala jsem se s tím, že jsou ty děti nerady. Možná těmi dospělými nejsme tak vnímáni, ale pro ty děti je dobře, že tam docházíme a že se mají možnost se s věřit s těmi trápeními i radostmi. Bohužel je to v některých rodinách tak, že ten sociální pracovník je jediný, komu se mohou svěřit, to postavení těch dětí v rodině je někdy těžké.

A co je nejtěžší pro Vás v té práci?

Nejtěžší je stíhat – časově. Nejsem jen v pozici pracovníka pro NRP, ale jsem i vedoucí odboru.

A jen pro mou představu, té NRP věnujete asi kolik času?

Asi 40%.

Jak při své práci spolupracujete s psychologem?

Máme nasmlouvaného psychologa, takže v případě když potřebujeme, tak ho můžeme využít. Ale to se ne příliš často využívá pro tu NRP. a hlavně já bych tam považovala za důležité, aby ten psycholog byl specializovaný na tu NRP. a to není. v krajském městě je o.s., kde jsou dva psychologové, kteří se orientují na NRP a pracují s rodinami a dětmi. Tam je taky možné je poslat.

A když říkáte, že by měli být specializovaní, dá se říct jaké by měl mít vlastnosti, dovednosti, v čem je to jiné než klasický psycholog? z Vaší zkušenosti, co potřebujete pro ty rodiny? Co by měl umět, jaký by měl být?

Měl by znát problematiku NRP, protože je to specifická oblast. Lidi, kteří vyrůstají v NRP mají odlišné problémy, než děti, které vyrůstají v běžné rodině. Takže v tomto by měl ten psycholog být vycvičený, měl by mít třeba nějaký výcvik.

Ted' vlastně není žádný takový výcvik, takže myslíte, že by to bylo užitečné...

No možná i souvislosti s těmi změnami, které se připravují a vlastně pěstounská péče by se měla profesionalizovat, tam teda vidím, že ta role psychologa by byla velká, ale myslím, že by tam měli mít možnost přípravy.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, z Vašeho pohledu, zkušenosti, kde vidíte největší úskalí?

No nefunguje dobře nebo nefunguje skoro vůbec, že právě ty rodiny nemají možnost pomoci,

ať už toho psychologa nebo pravidelně s někým konzultovat ty problémy. Ty následné sociální služby prostě chybí. Takové služby jsou ve velkých městech, ale tady ta síť sociálních služeb, která by poskytovala těm pěstounům servis, ta vůbec není vybudovaná.

A v rámci toho systému obecně, s tím jste spokojená, jak je nastavený - svěřování dětí, posuzování žadatelů?

Jednak si myslím, že by ti žadatelé měli být víc připravováni, i když nemusí se na to dát vůbec připravit, oni tvrdí, že na to připravení jsou – že pěstounská péče nemusí být na pořad. Dříve to byla pěstounská péče = osvojení, to si myslím, že je ten problém. Biologickou rodinu vyšachovat, postupně se s ní nestýkat, ale to je špatně. Určitě je to špatně směrem k těm dětem, protože oni mají biologickou rodinu, většinou se na ni i pamatují a měli by mít možnost se s nimi stýkat nebo aspoň o nich vědět. Ne aby to bylo tabu. Dřív se to tak vedlo, že pro většinu těch pěstounských rodin je ta původní rodina tabu.

Takže byste měli řídit nějaký styk...

Taky, je to velmi těžké i pro tu pěstounskou rodinu, která dejme tomu ví, jak tomu dítěti bylo v té biologické rodině ubližováno, jak nefungovala a přesto-

Vidíte v tom smysl, že je to důležité.

Ano.

Děti stejně se na to potom ptají vždycky...

Tak. Ptají se na to a pokud se to v té rodině vytěsnilo, ony vycítí, že se o tom nemůže mluvit, že to tu pěstounku nebo ty pěstouny trápí, tak o tom nemluví, ale neuteče se před tím.

A v rámci osvojení? Tam si taky myslíte, že by ty vazby s biologickou rodinou měly být?

To ne. Ale tam se domnívám, že by v každém případě to dítě mělo dozvědět, že je osvojeno.

To myslím, že už v těch přípravách je docela obsaženo, ne?

To ano, ale vždycky ty přípravy jsou o tom, že ano, to zvládnou, ale když potom jsem v tom reálu, tak je to těžké.

A když potom mluvíte s těmi pěstouny, jsou hodně překvapení, jaké to je? Připravila je ta příprava? Hodnotí to nějak?

No co se týká příprav, tak se jim do toho moc nechce, většinou mužům. Pak když tím projdou, tak ve 100% je to kladně hodnoceno. Na druhou stranu je taky pravda, že třeba příprava je letos, ale dítě dostanou za rok, za dva, za pět. Takže je to poměrně dlouhá doba, určitě něco jim zůstane, ale mělo by to být opakovací, aby nebyla příprava – nic a pak už se čeká. Dítě se dostane a zase nic.

A je něco, s čím můžeme být spokojeni? Změnilo se za tu dobu něco k lepšímu, že už to funguje dobře?

Určitě se zlepšilo to povědomí pěstounů, že ta biologická rodina nemůže být tabu. To byl problém a teď už jsou nakloněni tomu o tom mluvit, se mnou o tom mluvit a i třeba to setkání za naší pomoci absolvovat. Tady určitě ten posun vidím.

A dá se říct čím to je? Osvětou, že se o tom více mluví?

No osvětou asi taky. Ale musím říct, že když jsem začala v téhle oblasti pracovat, tak jsem to tak cítila a ty rodiny k tomu prostě vedu. i když někdy cítím, že ne úplně jsou s tím srozuměni.

Ale když s těmi dětmi mluvím o samotě, tak mám od nich zpětnou vazbu, že by to chtěli, že je to pro ně hodně důležité.

Máte třeba nějaký vzor v zahraničí, kde si myslíte, že to funguje lépe? Nebo vůbec nějaký ideál, ke kterému se snažíte, aby se to blížilo?

Nemám. Možná takový vzor je Francie, tam bych řekla, že od začátku je to nastaveno tak, že se hodně pracuje s tou biologickou rodinou.

Hodně se mluví o tom, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat, sanovat rodinu a kdy už říct dost a dítě odebrat. Máte ze své zkušenosti nějaké hledisko, podle kterého se řídíte, kdy už byste určitě odebrala?

To je hrozně individuální. Určitě nejsem přívrženec toho odebrat hned. Ale když už jsou opakované problémy s tím rodičem, ve smyslu požívání alkoholu, ponechání dítěte bez dozoru, tak potom ano. Ale každá ta rodina je úplně jiná a každá má jiný systém – to je takový ten laický pohled -“jakto, že tam to dítě ještě můžete nechat, oni ho tam mučí“... Ted' zrovna řešíme takový případ chlapce v pp prarodičů a on je trošku víc hysterický a když třeba dostane od dědy na zadek, ale úplně důvodně, tak vyběhne na ulici a volá o pomoc, volá se policie a my dostáváme anonymy, jakto že s tím nic neděláme. Pohled té laické veřejnosti je, to dítě by už dávno v té rodině nemělo být. Pohled náš je, že možná to tak dopadne, ale není to na to, abychom přišli a řekli půjde do ústavu. a zase ústavní péče, je pravda, že tam o ty děti je postaráno, ale jen po té materiální stránce.

A máte pocit, že kdybyste to dítě odebrali, tak zůstane v to ústavu, že třeba nemá možnost jít do té rodiny náhradní?

Třeba u tohoto konkrétního poměrně ano, protože je to romské dítě, problémové dítě a oni ho mají rádi nebo snad. Spíš tady uvažujeme o internátní škole, což já považuju za nedobré, že se většina internátních škol zrušila nebo aby tam dítě mohlo jít - ted' mluvím o základním školství, musí být nad ním nařízena ústavní výchova. a to mě osobně se nelíbí. Já si myslím, že tady konkrétně u toho chlapce bylo úplně vyhovující, že by v době té školy byl od pondělka do pátku na internátu, ty víkendy, prázdniny by s ním ta rodina zvládla. Pokoušíme se o to, protože jednu školu jsme objevili poblíž bydliště.

Máte nějakou zkušenost právě s tou sanací rodiny?

Samozřejmě, že se pracuje s těma rodinama, ve spolupráci s tou nevládní organizací, zatím se to rozjíždí, ale snažíme se, seč nám síly stačí. a myslím si, že máme úspěchy.

A dá se říct, v jakých rodinách se to daří?

Tam, kde přece jen je ještě zájem těch rodičů, udržet tu rodinu. Tam, kde zabřednou do opravdu velkých dluhů nebo problémů s alkoholem, tam už je to neudržitelné. Ale je to taková mravenčí práce, je potřeba s nimi hodně pracovat a mít na to čas, to je problém.

Kdo by to podle Vás měl dělat?

Asi opravdu nějaká nestátní organizace, protože to už opravdu není v silách toho sociálního pracovníka.

Co si myslíte o přímé adopci? Tzn. že dítě přímo z porodnice odchází do NRP, případně si ta rodina konkrétně vybere-

Děje se to, já to nepovažuji za úplně nejšťastnější způsob, ty rizika jsou hodně vysoké. Vůbec ty adopce, to se u nás moc nezjišťuje – dítě jde do adopce a nějakou dobu, třeba během roku tam ještě dochází sociální pracovník a jakmile je soudem rozhodnuto o osvojení, tak to končí. Ale zase jsem se setkala mnohokrát, že i tady ty rodiny by měly být sledovány a do rodin, kam třeba jdu, osvojili dítě a chtějí osvojit další třeba po pěti, šesti letech a oni sami říkají, že by tu službu potřebovali. Opravdu osvojit dítě a mít dítě, které se narodí je zase jiná situace. a nebo když osvojí dítě a to se taky velmi často stává, ač mají předtím papír od lékařů, že nemůže ta žena otěhotnět, ale tím jak se uklidní ta psychika, ta žena otěhotní a pak mají vlastní dítě. Aby obě ty děti byly přijaté do rodiny, to je taky těžká situace. To je další oblast, která by se měla ošetřit.

Jaký je Váš názor na profesionální pěstounskou péči?

Domnívám se, že je to dobře. Ale zase ti profi pěstouni, by měli mít dobrý výcvik a možnost ty problémy konzultovat. Je lepší, když dítě aspoň nějakou dobu – třeba to miminko, je v rodině a nemusí projít kojeneckým ústavem nebo dd, jsem pro profi pp.

A máte nějaký návrh, jak získat více pěstounů? Protože ve většině krajů je to pořád problém-

Asi víc to povědomí těch lidí – takovou masivní propagací, já věřím, že by se to mohlo podařit. Ale nevěřím, že se to podaří nějak rychle. To zase ten případ Francie, když se zavřela velká továrna, kde pracovaly ženy, třeba textilka a pak velké množství bylo bez zaměstnání, tak oni z těchto lidí vycvičili profi pěstouny.

Podobná situace je možná u nás v severních Čechách, na severní Moravě, je tam velká nezaměstnanost... Lidé, kteří ty pěstouny vybírají ale říkají, že je tam klíčová ta finanční motivace.

To by asi měl poznat ten psycholog, jestli to budou dělat jen pro peníze... Ale zase ten profesionální pěstoun musí být finančně zajištěný pořád, i když čeká na dítě... Já se nedomnívám, že to musí být vysokoškolák, dobrý profesionální pěstoun může být se středním vzděláním, velmi dobře vyškolený a s množstvím služeb podpůrných, které se mu budou nabízet. Bylo by dobré, kdyby se někdo zaměřoval na miminka, někdo na děti v pubertě, protože to je úplně o něčem jiném a musí být úplně jinak vyškolený.

A když se ještě zamyslíte nad těma službama, které chybí pro ty pěstouny, dalo by se specifikovat jaké služby by to měly být? Jaké problémy se hromadí?

Oni potřebují i takové to povzbuzení, možnost svěřit se, co se špatně svěřuje tomu sociálnímu pracovníkovi, který pořád je vnímaný jako kontrola. Ale i takové praktické věci, co nás v dnešní době tíží, finanční věci, po té právní stránce – všechno by to měl zvládat ten sociální pracovník, který ale do té rodiny přijde nebo měl by přijít jednou za půl roku. Teď se zas uvažuje jednou za měsíc – nevím, v našem státě je to trošku „ode zdi ke zdi“. Ale do těch rodin by se mělo docházet, mělo by tam být i navázání důvěry, ne pořád někdo, kdo se tam střídá.

Co se týče romských dětí, jakou máte zkušenost s umístováním, daří se?

To je trošku specifikum, když už jsou v pp, tak jsou v pp svých prarodičů. Tak to je. Romské děti, hlavně pokud je to větší sourozenecká skupina, tak se nedaří je umístit nebo – ale málo která romská rodina projde tím sítím, aby byla vhodná-

Máte zájemce romské?

Já jsme za tu dobu měla dvě rodiny, romské dítě si osvojili a musím říct, že je to dobře. Osvojili si k vlastním dvěma dětem a opravdu to funguje. Pokud to trošku jde, tak si myslím, že Romové k Romům (smích).

Poslední otázka: Jaký je Váš názor na svěřeni dítěte homosexuálním pářum?

Já se domnívám, že by měl fungovat model muž-žena pro dítě.

Takže ne?

Ne.

4.18 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 8.6. 2011, Středočeský kraj

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovník v oblasti náhradní rodinné péče?

2 roky.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Pracuju v poradenském centru a v projektu doprovázení. Jako sociální pracovník v poradenském centru mám na starosti internetové a telefonické poradenství, občas vedu i konzultace s klienty, tady především jsem na sociálně-právní problematiku. Pracujeme s pěstounama především, těch lidí, co mají děti v osvojení, se na nás neobrací tolik. Řekla bych tak 90% máme pěstounů.

Pracujete s biologickou rodinou?

Pracujeme, v poslední době se tohle téma hodně otevřelo, teď se často ozývají sami biologičtí rodiče nebo i biologické děti, kde do rodiny přišlo dítě do pp. Když je ten klient už delší dobu s námi v kontaktu, tak děláme i přípravu na styk dítěte s biologickou rodinou. Ale to ne že by byla jedna z našich služeb, spíš že když je nějaký klient dlouhodobější, tak mu rádi pomůžeme i v tady tom. Příprava toho dítěte, třeba i u toho styku být...

A když zkusíte tu svoji práci nějak rozdělit, třeba procentuálně, kolik času zhruba strávíte přímou prací s klienty, administrativou...

Ta klientská práce – byli bysme rádi, kdyby zabírala víc, ale protože administrativa je k tomu potřeba taky, měsíčně máme mezi 5-10 emailama, telefonátů taky tak, každý samozřejmě zabere i to zjišťování kolem, předáváme kontakty. Netroufám si říct. Ta administrativní práce nám zabírá opravdu hodně, víc než ta klientská, to je asi stěžejní.

Co ve své práci považujete za nejdůležitější, nejsmysluplnější?

Tu klientskou práci, samozřejmě. Ta naplňuje a když se na nás klienti obrátí a my jim pomůžeme, pokud dostaneme i zpětnou vazbu, tak je to vždycky milé. Hodně často se stává, že už prošli x poradnami a nikde jim nepomohli, nikde se jima nezabývali, až u nás našli tu podporu, že se jim vůbec někdo ozval, odpověděl na email (smích).

Obrací se na vás lidi z kraje nebo z celé republiky?

Co se týče poradenského centra, my jsme pro celou republiku, emaily, telefony, v podstatě i osobní konzultace, ale v případě, že je klient schopný dojet k nám. Pro kraj je poskytována ta služba doprovázení.

Co je pro Vás nejtěžší?

Vyrovnat se s administrativní prací. Člověk by chtěl víc věnovat ten čas klientům, ale píšeme granty, musíme to vykazovat, rozumím tomu, ale radši bych ten čas naplnila klientama.

Jak při své práci spolupracujete s psychologem?

Máme dva psychology a terapeuta, když klient potřebuje vyloženě terapeutickou práci, tak máme tady psychology zaměstnance nebo potom máme nasmlouvané třeba na teenagery... Teď máme nově chlapa psychologa mezi námi děvčaty (smích), je to dobře, dost často se nám stává, že by tam byl vhodnější muž, takže jsme rádi, že ho máme.

A když se zamyslíte nad tím, jaký by ten psycholog měl být – jaké by měl mít vlastnosti, schopnosti, je to něčím specifické?

No určitě je dobré – a tak ty psychology i vybíráme – aby se trochu orientovali v oblasti NRP, protože je to hodně specifické, to je stejné, když potřebujeme poradu s právníkem, tak taky je lepší, když je zaměřený na NRP. Takže ty znalosti NRP jsou u nás v podstatě i takovou podmínkou, aby měl nějakou zkušenost.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte při své práci nedostatky v tom systému, fungování různých služeb?

Co je pro nás teď velké téma – jelikož se chystá novela zákona, která je potřeba a souhlasíme se spoustou věcí, které v novele jsou, ale jelikož jsme hodně zaměřeni na takovou specifickou skupinu a to jsou prarodiče v NRP, pokud vím, tak jsme i jediní v republice, kdo vede skupinu prarodičů – jednou za dva měsíce, podpůrnou, terapeutickou, má to dobrý ohlas. Ta novela se jich hodně dotýká, protože by měli přijít o odměnu pěstouna, o tyhle dávky a vlastně i podporu a služby. Docela hodně jsme se proti tomu postavili, psali jsme připomínkování na ministerstvo, tam se snažíme udělat, co můžeme...

Je tenhle krok něčím zdůvodněný? Protože jsem pochopila, že těhle pěstounů je hodně...

Je jich až překvapivě hodně, víc než běžných pěstounů. To docela o něčem svědčí a jestliže chce stát udělat novelu a nechce, aby děti byly v dětském domově, tak je to podle mě krok zpátky. Jelikož na tu novelu jsou potřeba peníze, běžní pěstouni se budou podporovat, bude se podporovat pp na přechodnou dobu, což je super, ale budou dostávat relativně velké peníze, které se musí někde získat. Takže oni je musí někde vzít, ale berou je na dost nešťastném místě, navíc mají podporu v zákoně, protože prarodič má ze zákona vyživovací povinnost ke svým vnoučatům. Když jsme o tom mluvili s těmi pěstouny, co by to pro ně znamenalo, tak není to jen o tom, že by nemohli dopřát dítěti školu v přírodě, ale jde vyložene o existenční potíže, které by vedly k tomu, že by se toho dítěte museli nedejbože vzdát, obávají se, že by jim ho vzali, protože by neměli na základní provoz a zabezpečení toho dítěte. Jak to dopadne se dozvíme koncem června, jsme k tomu trochu pesimističtí, doufáme sice, ale úplně nevěříme tomu, že by se to nějak změnilo.

Ještě když jsme u těch příbuzenských pěstounských péčí, s jakými problémy se na vás nejčastěji obrazejí?

Tam úplně největší problematika jsou výchovné potíže, generační rozdíl. Když to vezmu ze svých případů, tak máme v péči rodinu, kde dědeček má v péči 13letou vnučku, ona nemá kolem sebe žádnou ženu, takže generační rozdíl, vůbec to, že je to chlap a ona je dívka, která vyspívá a vůbec se nemá na koho obrátit s těma běžnýma věcmi. Oni se strašně bojí toho, že tím, že jejich děti se nepovedly, vychovávají své vnoučata, obávají se, že budou opakovat ty chyby, které samozřejmě svalují na sebe, že za to, jak dopadlo to jejich dítě, můžou oni. a že tu výchovu budou opakovat a že by to vnouče mohlo dopadnout stejně. Mají velký strach z toho, že to vnouče nestihnou vychovat do jeho 18 let, kolikrát tam jsou věkové rozdíly a je jim třeba 70 let a mají 13leté vnouče, takže se bojí, co by s ním bylo, kdyby zemřeli. To je velký strach a úzkost z tady toho a z opakování těch chyb. a to, že jim nemůžou dát to, co ostatní rodiče

dávají dětem v jejich věku, že s nima nemůžou jezdit na hory atd., protože na to finančně ani fyzicky nemají.

A podle Vašeho názoru, myslíte, že je tahle příbuzenská pěstounská péče lepší, než ta běžná? i přes ty negativa, o kterých jsme mluvily...

To bych asi úplně nesrovnávala, ono je to tak strašně jiné... Samozřejmě velké pozitivum je, že zůstane v té své rodině, zná kořeny, ví odkud pochází, my se snažíme ty prarodiče vést k tomu, aby nic nezatajovali, mluvili s nima na rovinu, jak to bylo s rodiči. To je samozřejmě velká výhoda oproti dítěti v běžné pp, kde neví, tápe, pěstouni se mu to bojí říct... Máme i zpětnou vazbu od dětí těch prarodičů, z toho z čeho mají ti prarodiče obavu, tak jedna tam říkal, že jí to vůbec nepřišlo, že jí vychovávala babička, že to má i svoje pozitiva, že je šťastná, že tam mohla být, že neskončili v dětském domově nebo v cizí rodině... a že ten generační rozdíl, samozřejmě v něčem asi jo, že babička je hodně úzkostlivá, že má strach a třeba to dospívání prožívá ještě víc než ten rodič... a zase ti prarodiče nám řekli, že vůbec nechápou dnešní dobu, že ji nerozumí a že by jí rádi porozuměli, aby mohli porozumět tomu vnoučeti a trochu se k němu přiblížit, ale je pro ně tak strašně odlišná...

Slyšela jsem, že je hodně těžké se dostat k téhle skupině pěstounů, že jsou uzavření té pomoci zvenčí a tomu kontaktu, jak se k vám teda dostávají?

Uzavření jsou, ale připadá mi, že až teď zjišťují, že taky mají třeba na něco nárok, že někde dostanou pomoc. Oni doteď to berou tak, jak je to v tom zákoně – že to tak přišlo a oni se musejí postarat a ani je třeba nenapadlo o nějakou pomoc si říct. Dostávají se k nám především přes sociální pracovnice. Oni mají ze sociálních pracovníků ještě větší strach, obavu, než ostatní, moc se jim třeba nesvěřují, ale jakmile navážou důvěru, tak je to velmi pevné.

Ještě zpátky k těm problémům, napadá Vás, co ještě chybí, v těch službách nebo vůbec v tom systému?

No určitě je to strašně zdlouhavý proces (cesta dítěte do NRP). Největší problém: velká zahlcenost sociálních pracovníků. Daří se nám dobře navazovat kontakty s některými sociálními pracovníkama a oni když zjišťují, že na nás můžou klienty s něčím odkazovat, tak to moc rádi využijí. Když člověk slyší, že jedna pracovnice má až 500 rodin, tak jak to mají stíhat? Oni dost často nemají supervize, intervize a mají tak závažné případy! To že někde nějaká sociální pracovnice něco zanedbá, to je samozřejmě strašné, ale na druhou stranu se tomu člověk nemůže divit, protože ony ani nemůžou stíhat ty návštěvy, které mají povinnost. Oni na nás můžou odkázat klienta k psychologické péči, to je pro ně velká úleva. Pro ně je úleva mít kontakty, mít třeba nějakou databázi, přehled o sociální sféře – jaké jsou organizace a kdo co nabízí.

Dá se říct, co už teď funguje dobře? s čím můžeme být spokojeni v téhle oblasti?

Něco co funguje vyloženě dobře?

Nebo se za tu dobu, kdy tady pracujete hodně zlepšilo.

Jo, tak co se teď zlepšilo, připadá mi že se sociální pracovnice začaly opravdu na nás víc obracet. ze začátku s námi spolupracovat úplně nechtěly, spíš to viděly jako další přítěž. Teď se nám opravdu snad poprvé stalo, že se nám samy ozvaly pracovnice z OSPODu, že naše služby nabízejí, ale že by to samy rády viděly, přijely na návštěvu a seznámily se s námi osobně. To vítáme

strašně moc! Teď možná nás kontaktují i díky tomu, že mají hroznou obavu – jeden z našich projektů byl, že pořádáme případové konference, vytvořili jsme metodiku, teď už to i školíme, nabízíme facilitátory OSPODům. a jestliže novela projde tak, jak je napsaná, tak od ledna bude povinnost ospoďáček tyhle konference pořádát. Takže i díky tomu se na nás teď obracejí, že se chtějí účastnit semináře nebo jestli bysme jim mohli pomoci uspořádat případovou konferenci a tak. (Setkávají se i s jinými organizacemi a předávají si zkušenosti – třeba z projektu doprovázení, předávání metodik). Teď jsme dostali od vlády nabídku podílet se na napsání oficiální metodiky k případovým konferencím, protože jedna pracovnice z ministerstva s námi jela na jedno ze školení a moc se jí to líbilo, líbil se jim způsob, jakým to děláme, takže jsme byli přizváni, jestli bychom nechtěli být členem téhle skupiny, která bude metodiku vytvářet. To jsme taky uvítali.

Napadá Vás způsob, jak získat více pěstounů? Těch zájemců není tolik...

No to je můj názor, ale to co je v novele – pěstounská péče na přechodnou dobu – super, myšlenka bezvadná, ale tam je tuším 20 000 Kč odměna toho pěstouna – to mi přijde hodně peněz, vzhledem k tomu, jaká je nezaměstnanost, tak mám obavu, že lidi tím budou řešit svoji nezaměstnanost. Že to nebude, že by člověk strašně toužil po dítěti a že by mu přišlo fajn pomoci dítěti překonat nějaké období, ale že to bude opravdu z finančních důvodů. Protože 20 000 má dneska opravdu hodně málo kdo. Stát tohle vyřešil jako motiv. Neříkám, že je to celé blbě. Jak bych to řešila já úplně nevím, já většinou přijdu do styku už s lidma, kteří o tom přemýšlejí, buď nemůžou mít děti nebo mají děti a celý život si říkají, že až přijde čas tak si rádi vezmou dítě z dětského domova. To je hodně o nastavení toho člověka, nevím jak přesvědčit skupinu lidí, aby si vzali lidi do pp... To povědomí – myslím, že spousta lidí ani neví, co nějaká pp je – s tím se hodně setkávám, když se mě ptají, co dělám. Větší informovanost o tom, co je pp a adopce a nejen pro to, aby do toho lidi šli, ale aby se i změnil ten náhled, že to dělají pro peníze. Setkávám se s tím spíš u méně vzdělaných lidí. Takže určitě informovanost, pomocí článků, televize, pomocí příběhů, jaké to je, co to obnáší, jaké děti tam jsou.

Dnes hodně diskutovanou otázkou je, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat v péči, sanovat tu rodinu a kdy dítě odebrat. Jaký je na to Váš názor?

Máme teď takovou rodinu, kde je to na hranici. Stavíme se k tomu tak, že nejdřív udělat pro rodinu maximum, dát jim pomocnou ruku, pokud ji využijou a bude tam ta snaha o nápravu, tak v tomhle případě to stojí za to. Ale ve spolupráci se sociální pracovníci, my nemůžeme přebírat takovou zodpovědnost. v případě, kdy by ta rodina tu pomoc ani nechtěla využít nebo využila jen proto, že je před nimi nějaký strašák a nespolupracovala by, tam už je to na zvážení. Pokud to není v neprospěch dítěte. Pokud se tam samozřejmě děje něco, co by bylo na okamžité odebrání, tam není o čem diskutovat.

Poslední věc: Jaký je Váš názor na svěření dítěte homosexuálním párům?

Nemám nic proti, nemyslím si, že když bude vyrůstat s homosexuálama, tak z něho bude homosexuál, to je podle mě nesmysl. Myslím si, že když by stál homosexuální pár o dítě z dětského domova nebo z kojeneckého ústavu, tak určitě nejsem proti. Určitě je dobré, aby byli hlídání úplně stejně jako všechny ostatní rodiny, aby tam sociální pracovnice docházela a jestli tam

bude to dítě prospívat a bude se tam mít dobře – hlavně si myslím, že je důležité, aby dostali ty služby, už na přípravě se na to zaměřit, že je s dítětem potřeba řešit jeho minulost – tak tady řešit i to, aby zavčas vědělo, v jaké rodině vyrůstá, aby mělo ty informace, mluvit s ním otevřeně. Připravovat ho na to, co ho čeká, že bude možná středem pozornosti, šikany, připravit ho, jak reagovat. Když bude připravené, tak se dá tomuhle předejít, ale nepodcenit to.

4.19 Rozhovor s psychologem ze dne 17.6. 2011, Moravskoslezský kraj

Jak dlouho už pracujete jako psycholog v oblasti náhradní rodinné péče?

Od roku 2007, takže 4 roky.

Mohl byste mi popsat, co je náplní Vaší práce?

Náplní mojí práce je posuzování žadatelů o NRP, příprava žadatelů a poradenství pro náhradní rodiny.

A co je na Vaší práci nejtěžší?

V každé té oblasti je náročné něco. Při posuzování je nejtěžší to rozhodování u těch hraničních případů, kdy se vyskytují nějaké kontraindikace. Je to zvažování, zda-li ty kontraindikace by měly znamenat, že to nejsou vhodné žadatelé nebo zda z toho třeba plyne nějaké omezení v doporučení. Potom sdělení toho odmítavého závěru, to jsou určitě nejtěžší věci na posuzování. Na přípravě je nejtěžší, když tam přijde někdo nemotivovaný a narušuje ji, když se ve skupině sejdou lidé, kteří by přípravu nejradši neabsolvovali, protože potom strávíme velkou část času tím, že se pořád dokola bavíme, proč přípravu děláme, proč to musí absolvovat.

Je to časté? Je takových klientů hodně?

No, rozhodně minimálně každá druhá příprava. Nejhorší je, když se sejdou dva takové páry, když je jeden, tak pokud ostatní mají zájem, tak ta skupina ještě docela jede, ale jak jsou ty páry dva, tak mají tendenci strhnout celou skupinu. Takže čas od času se najdou takoví žadatelé, kteří mají názor: „my děti máme svoje vlastní, proč bysme měli tohle absolvovat“, ale vždycky se příjemně pracuje se skupinou, která je do toho nastavená, i když mají vlastní děti, zkušenosti, tak opravdu říkají, že jim to hodně přináší a potom často končí se slovy, že by to měli absolvovat všichni rodiče a škoda, že to neměli dřív, než vychovali svoje děti (smích).

A co ve své práci považujete za nejdůležitější, takové nejsmyslupnější?

Za nejsmyslupnější považuju poradenství pro náhradní rodiny. v té oblasti je těžké všechno, protože to jsou těžké případy, se kterými chodí, takže to je obecně nejtěžší oblast. Rozhodně velký smysl vidím v tom poradenství, v pomoci s výchovnými problémy, podpoře navazování citového vztahu mezi pěstouny, zejména pěstouny, protože ti jsou obecně nastaveni ke kontaktu s organizacemi – spíš než osvojitelé, se kterými se už potom nevidáme.

A když se nad tou svou prací zamyslíte z hlediska časového, kolik času věnujete jednotlivým činnostem – té přímé práci s klienty, než je dítě svěřeno do rodiny, práci následné, vlastní vzdělávání, administrativě – dá se zhruba procentuelně říct, kolik času tím strávíte? Třeba v uplynulém měsíci?

Nedá, protože je to v každém měsíci jinak. Myslím si, že poměrně velkou část času věnuju vzdělávání, taky tím, že v podstatě začínám v praxi, teď momentálně absolvuji výcvik v rodinné terapii, plus do toho další výcviky a školení přímo v oblasti NRP, v minulém měsíci to bylo 4-5 dnů z 20 pracovních, takže čtvrtina, ale jiný měsíc třeba ne, takže odhadem třeba 10%? Posuzování a poradenství – ten poměr vychází z toho, kolik je žádostí a jaká je potřeba lidí. Momentálně jsem v situaci, že velmi výrazně narostlo poradenství, takže teď je to větší část než

posuzování. Administrativa taky něco zabere – věnujeme se právě i tomu, kolik času zabere poradenství a kolik posuzování (smích), takže ta administrativa zabere taky dost, ale je to rozhodně okrajová záležitost, třeba půl den na konci měsíce a průběžně si nějaké poznámky zapisuju. **Takže se dá říct, že teď věnujete nejvíce času té následné péči o klienty?**

Ano.

Napadá Vás ještě nějaká oblast, kde by se ještě mohl psycholog v rámci NRP uplatnit? Co by ještě bylo potřeba a teď proto nemá kompetence nebo čas –?

Určitě. Je tu ještě jedna věc, kterou děláme a to je podpora komunikace dětí z pěstounských rodin s biologickými rodiči. Probíhají u nás a pomáháme je pěstounům domluvit, pokud o to mají zájem. To je v menším poměru než to poradenství třeba, ale jsou takové případy. Buď to dělá naše sociální pracovnice nebo i psycholog. Tohle domlouvání kontaktů je určitě důležitá oblast a někdy taky hodně těžké.

Takže by se to mohlo rozšířit... To asi nedělají všechny poradny, že?

Je to docela ojedinělé. Některé neziskovky to dělají, je možnost kontaktu na OSPODu-. Třeba sociální pracovnice z OSPODu, pokud mají nějaký složitější případ, tak už i vznikla taková spolupráce mezi námi, že ho odkáží na poradnu a jednáme s nimi my – s tou rodinou pěstounskou a biologickou dítěte. To je jedna věc. a ještě druhá věc, kde si myslím, že by se psycholog uplatnil - ještě rozhodně poradní sbor. Tam chodí jedna naše kolegyně, takže může i ovlivňovat párování toho které dítě kam půjde. a rozhodně velká oblast, na kterou absolutně není kapacita je posuzování dětí, které jdou do NRP. Psychologický posudek o potřebách toho dítěte, jakou rodinu potřebuje... Každý dětský domov, každý kojenecký ústav to dělá jak může, ale kdyby existoval nějaký odborník – tak jak jsou psychologové, kteří se specializují na žadatele, tak by to byli psychologové, kteří se specializují na děti, kteří by psali posudky pro poradní sbor. To by bylo perfektní, znali by tu problematiku, zpracovávali by i takový individuální plán pro dítě - v tom se teď vzděláváme.

Uvádí, se že je výhoda, když je ten psycholog přímo v zařízení, že může to dítě lépe poznat – myslíte, že by byl vhodnější jeden, který by dojížděl do jednotlivých ústavů?

Můj osobní názor je, že by bylo ideální, kdyby to byla kombinace. Protože určitě ten psycholog, který to dítě zná, může o něm nejvíc říct. Jak nám kolegyně, která chodí na poradní sbor, sdělila, úroveň těch posudků je různá, někdy se jedná spíš o vyšetření intelektu a nic dalšího. Takže si myslím, že kdyby se na krajském úřadu sešel posudek psychologa nebo i dalších – zdravotníků a sociálních pracovníků toho zařízení a podle mého názoru, kdyby ještě existoval jeden psycholog, který nezná třeba zas tak do podrobnosti ty děti, mohl by je třeba vidět, byl by schopný za nima zajet, ale zároveň by měl přehled o všech dětech, které v našem regionu jdou, tak by zase mohl doplnit jiný kontext do té zprávy a vystihnout zase další věci. Měl by třeba i kapacitu na to zjišťovat nějaké informace o historii toho dítěte, o jeho původní rodině, zahrnout je do té zprávy – to jsou určitě věci, které psycholog z kojeneckého ústavu nemá čas se jimi zabývat. Mohl by tím pádem i přesně určit, jaká by byla prognóza setkávání s rodinou do budoucna. Tím pádem by mohl potom sedět i v tom poradním sboru a k těm rodinám se vyjádřit. Představuju si to pořád jako týmovou práci a určitě takovýhle člověk – v našem kraji asi minimálně dva,

protože máme hodně dětí do NRP, tento měsíc budou prý tři poradní sbory, bývá jeden – určitě by to bylo užitečné. Všichni říkají, že by to bylo super, ale není nikdo, kdo by to dělal, my bychom to kapacitně nestíhali.

Není psycholog, který by to dělal nebo na něj nejsou peníze?

Nemáme ani psychologa s tou odborností, v tuto chvíli. Chtělo by to opravdu někoho, kdo zná vyšetření dětí, ale zná i oblast NRP, ale měl by se tomu určitě věnovat na plný úvazek. Já si nedokážu představit. Ta práce – když se přidá posuzování, příprava, poradenství, kontakty s bio rodinou – je už tak dost roztráštěná, což je taky jedna z těžkých věcí, tohle všechno skloubit a sladit a nedokážu si představit, že by se do toho přidala ještě jedna oblast, ve které si myslím, že by bylo potřeba se dost vzdělávat, dost tomu rozumět, protože jinak to nemá smysl. Takže by prostě měl být nějaký specialista na tuhle oblast.

Když jsme u toho vzdělávání, tak když si vzpomenete, když jste nastoupil po škole do téhle práce, připadal jste si dostatečně připravený na tu práci, která Vás čekala?

Já jsem sem nenastupoval po škole, já už jsem měl praxi z manželské a rodinné poradny, takže už jsem měl asi tři roky praxe.

A to Vám pomohlo v téhle práci?

Velmi. Kdybych nastupoval hned po škole, určitě by to bylo o mnoho těžší. Neměl jsem třeba praxi v diagnostice, ale to jsou věci, které se dají poměrně rychle dohnat, naučit se používat diagnostické metody je spíš technická věc, to co žádná metoda nenaučí je kontakt s lidmi, komunikace a to si myslím ta průprava v poradně k tomu byla dobrá.

Dokážete říct, co by psycholog pracující v téhle oblasti měl umět, jaký by měl být? Jestli je to něčím specifické proti psychologům v jiných oblastech? Jaké by měl mít schopnosti, vlastnosti, dovednosti?

Musíme asi rozlišit poradenství a posuzování, to jsou dvě různé oblasti, naprosto odlišné. a příprava je ještě třetí oblast, protože na to musí být člověk trochu schopný vystoupit před skupinou lidí, vzdělávat, být exhibicionista v takovém dobrém slova smyslu, být schopný vést skupinu lidí. Pro posuzování znát diagnostické techniky, ale mám tu zkušenost, že do toho se dá poměrně rychle vstoupit a naučit se to základní používání a vyhodnocování. Ale zase, ten kontakt s klientem, otevřenost, schopnost přistupovat k tomu klientovi bez předsudků... Při posuzování je ta těžká fáze, právě když už tuším, že jsou nějaké kontraindikace, tak v jaké fázi s ním o tom začít hovořit, jak s ním mluvit, tzn. schopnost dívat se na věci objektivně, s určitým nadhledem. Určitě velká odolnost vůči stresu v tom smyslu, že ti žadatelé jsou potom často útoční, zvlášť když třeba zamítáte člověka, protože má agresivní sklony osobnosti a on Vám to potom při sdělování toho zamítavého posudku v plné kráse ukáže, ještě ve větší míře, než tomu bylo při posuzování. Takže si takhle kolikrát zpětně potvrdím, jo, měl jsem pravdu. Protože při tom posuzování se člověk velmi kontroluje, ale ve chvíli, kdy dostane tuhle hodně negativní zprávu, obviňuje vás, nadává, vyčítá, to jsou všechno věci, které musí být ten psycholog schopen zpracovat. Je logické, že ten klient bude takto reagovat, protože zvlášť u bezdětných osvojitelů tato zpráva velmi zahýbe s jejich životem.

Jen odbočím – když žadatele odmítnete, nabízíte jim třeba terapii nebo nějakou další

spolupráci? Protože některé věci se dají odstranit, když to není něco trvalého, co by jim znemožňovalo dítě přijmout-

Nabízíme. Pokud to je stav hraniční, pokud to není stav jednoznačný, kde vidíme, že je nějaká patologie a nevidíme tam potenciál k nápravě (např. násilná trestná činnost, agresivní sklony). Je-li např. manželská krize aktuální, doporučíme odklad a buď nabízíme poradenství přímo my, kteří posuzujeme, ale spíš si myslím vhodnější je odkázat na některého z kolegů, s kterými spolupracujeme. Takže určitě nabízíme, v případech zamítnutí ani ne, protože ti už nás vidět nechtějí.

Zmiňoval jste se o výcvicích a specializovaných kurzech – mohl byste třeba doporučit, co je pro tuhle práci vhodné? Mluvil jste o rodinné terapii, takže ta se hodí?

Rodinná terapie rozhodně.

A ty specializované výcviky, jsou tady nějaké u Vás v kraji?

My se školíme v Natamě u doktorky Vrtbovské teď momentálně. Co bych nejvíc mohl doporučit je výcvik v dyadické vývojové psychoterapii, což je metoda velmi náročná, ale zdá se mi být velmi funkční, v téhle oblasti výchovných problémů a citové vazby u dětí v pp. a ještě Pесо-Boyden terapie, určitě taky funkční. Ještě bych zmínil, máme takový základní výcvik v mediaci, určitě to není na škodu pro ty kontakty.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?

Určitě vidím velké rezervy a možnost vylepšení v práci poradního sboru, to vidí všichni, i členové poradního sboru. v každém kraji to funguje jinak, v našem kraji to funguje trochu specificky, právě proto, že máme nejvíce žadatelů i nejvíce dětí do NRP. Jinde je psycholog zaměstnanec krajského úřadu a je třeba jeden nebo dva na celý kraj, to znamená jsou dva psychologové, kteří znají všechny žadatele a tím pádem sedí v poradním sboru a minimálně jeden z nich ty žadatele zná i fyzicky. v našem případě je to tak, že se posuzuje na všech šesti pobočkách, tzn. těch psychologů, kteří posuzují je 12 nebo 14, kteří znají z každého okresu ty žadatele, čímž je jasné, že není možné, aby se jednou měsíčně všichni sešli na poradním sboru. Takže tam za nás sedí kolegyně, která má k dispozici tu zprávu, může se s námi bavit o těch žadatelích. Ale určitě kvalitnější podklady pro poradní sbor, náš poradní sbor je vytížený, ale chtělo by to více času na ty jednotlivé případy, aby bylo víc času pro zvažování a párování, vytipování vhodných rodin, diskuzi s těmi rodinami.

A napadá Vás nějaké řešení?

Napadá, prakticky se realizuje – když teda myslím řešení v našich podmínkách, pořád beru, že není reálné, aby ti psychologové byli u jednání. Řešení je třeba to, že sociální pracovnice, která provádí ten předvýběr pro poradní sbor s námi konzultuje žadatele, které jsme posuzovali, tzn. napíše mail nebo zavolá, zeptá se jak bysme se dívali na to, kdyby tohle dítě mělo být umístěno do té rodiny, kterou my známe. Tzn. můžeme říct svůj názor, chce, abychom jí třeba dali tipy, které ze svých žadatelů bychom mohli doporučit pro tohle konkrétní dítě. Takže určitě to k tomu může pomáhat.

Takže podporovat tuhle spolupráci.

Podporovat tu týmovou spolupráci, komunikaci a za ty 4 roky, co jsem tady v tomhle kraji

si myslím, že ten krajský úřad v tom udělal velký posun dopředu. a kvalitnější zprávy o žadatelích a o dětech, ty jsou čím dál podrobnější.

A v rámci toho posuzování, napadá Vás něco, co nefunguje dobře? Někdy se zmiňuje, že nejsou diagnostické nástroje, které by byly specializované na tuhle problematiku, že se musí adaptovat a ne vždycky to jde... s tím se potýkáte?

Tenhle problém nemáme tolik. Přizpůsobení na tuto oblast vlastně děláme rozhovorem, že vlastně mluvíme o těch tématech a zhodnocení osobnosti je zhodnocení osobnosti. Samozřejmě, že bereme ohled na charakteristiky, které jsou důležité pro NRP. Myslím si, že diagnostických nástrojů je docela dost, ze kterých můžeme vybírat, projektivní techniky, osobnostní dotazníky... Používáme, pravda jeden specializovaný nástroj používáme, známe ho z dyadické vývojové psychoterapie, je to tzv. attachmentový rozhovor pro dospělé – taky ho asi znáte – od paní Vrtbovské, používáme ho i při posuzování, protože zjistit stav mysli z hlediska kapacity k attachmentu u žadatelů je velmi významné pro to posuzování.

A ten systém obecně jak je nastavený, ten proces jak se dítě dostává do náhradní rodiny, tak s tím jste spokojení?

Ne (smích).

A dá se říct, k čemu konkrétnímu máte výhrady?

Určitě ten systém a ta legislativa má rezervu v tom, že by se to dítě mohlo dostat do rodiny mnohem dřív než teď. Prakticky je to možné v 6 týdnech věku dítěte, ale opravdu někdy se několik měsíců čeká nebo jsou tam průtahy, že se ještě práva rodičů, že nedají souhlas, řeší se to delší cestou. Určitě čím rychleji by to šlo, tím by to bylo lepší, aby se dítě mohlo co nejdřív dostat do rodiny a co nejmenší počet dní, týdnů muselo trávit v ústavu. Případně pokud by fungovala, tak jak už se to rozjíždí na Slovensku, pěstounská péče na přechodnou dobu nebo tam nazvaná profesionální pp, kdyby dítě šlo do nějaké rodiny, která je specializovaná na péči o tyto děti a předává se dítě z náruče do náruče, to je určitě perfektní alternativa, která v Čechách začíná být aktuální s novelizací zákona. Takže minimálně tyhle věci by se mohly v tom systému zlepšit.

A když se zamyslíte nad ideálním stavem, který asi nikde neexistuje, ale máte třeba nějakou inspiraci v zahraničí nebo třeba nějaký svůj model, kterému by se to podle Vás mělo postupně blížit?

Mám nějaké informace ze zahraničí, ale nemyslím, že bych se k nějakému systému stavěl jako ke vzoru. Spíš třeba – jsme trochu obeznámeni s modelem Velké Británie, kde si uvědomujeme i nějaké výhody i nějaké rizika, protože model profesionálních pěstounských rodin a pp na přechodnou dobu tam asi funguje velice dobře, ale zase máme informace, že někdy ty děti vystřídají několik rodin, než se dostane do rodiny, kde má zůstat na trvalo, což asi není úplně nejlepší řešení. Myslím si, že asi vždycky nějaké procento ústavní péče musí zůstat, ale na té minimální úrovni, poměrně široká síť rodiny, která by byla schopná dítě přijímat, na přechodnou dobu o ně pečovat, než se dostanou do rodiny a síť pěstounských a osvojitelských rodin s širokou sítí podpůrnou, kde by měli možnost volby. Vidím jeden velký problém v novele zákona, to rozhodně si nemyslím, že přispěje k ideálnímu systému a to je ten model, že pěstounská rodina si bude

vybírat svého poskytovatele služeb, s kterým uzavře smlouvu, dohodu, ten dostane státní příspěvek na činnost v zájmu této pěstounské rodiny a ta rodina by potom měla využívat služby téhle organizace. v tom vidíme trochu problém, protože tak jako to vidíme u příprav, že je to velmi konkurenční prostředí - my jsme v kraji jediní, ale v jiných regionech to dělají neziskové organizace, které kolikrát mezi sebou soupeří o to, což potom zabere spoustu energie a nutnost nějakého marketingu.

Toho se obáváte i u té pěstounské péče?

Já bych si představoval ideální systém, kde jsme my, jak nějaká státní organizace, která poskytuje služby, kde jsou další neziskové organizace, kam mají možnost rodiče zajít, ale myslím, že tenhle systém z nás vytvoří konkurenci, hlavně z hlediska neziskovek, které na tom budou asi více závislé než my, kteří jsme částečně financováni ze státního rozpočtu a povede to k tomu, že se bude bojovat o ty pěstouny. Už jsme zaznamenali první signály toho, že některé pěstounské zařízení by mohly přejít pod některou neziskovou organizaci, která je kontaktovala s jakousi nabídkou. Místo toho, abychom spolupracovali, tak to bude vypadat tak, že neziskové organizace budou bojovat o každou rodinu pěstounskou. Známe i rodiny, které třeba nechtějí využívat služby a co je potom – s prominutím – lepší pro organizaci, než mít rodinu, která služby nechce využívat, ale bude u vás zaregistrovaná. Známe rodiny, které fluktuují od jednoho poradce k druhému, než jim někdo potvrdí, co chtějí slyšet, ale ta práce není vždycky o tom, že jim řeknete co chtějí slyšet, ale někdy je třeba se postavit té nepříjemné pravdě, že problém mají a je třeba ho řešit. Potom, když budu takový pěstoun, se přihlásím k organizaci, která řekne „jo, pojdte k nám, my vás nebudeme otravovat, napíšeme si tady formálně nějaké konzultace...“. Chápu to, že ten záměr je, aby ty organizace poskytovaly dobré služby, aby ti pěstouni si mohli vybrat. To je správné, tím pádem ty, co budou poskytovat dobré služby, budou víc finančně podporované, budou mít větší šanci na přežití v té síti služeb. To vnímám jako dobrý prvek. Jako špatný prvek vnímám, že ne vždy se pěstouni musí řídit tím, jak jsou dobré služby, ale i něčím jiným, případně asi začnou velké investice do marketingu, reklamy, do kontaktů s rodinami.

To je možná škoda peněz.

Škoda peněz a energie těch lidí. Já při představě, že bych měl ještě ty rodiny nějak motivovat, aby zůstaly v naší organizaci-. Dokážu si představit, že je bude motivovat to, že budou mít kvalitní poradenství, se kterým budou spokojeni, ale obávám se ne vždy to bude o tom.

Jen mimo téma, teď je to myslím taky tak, že ty neziskovky jsou financovány od počtu klientů, takže jsou motivováni je získat, ne?

Myslím, že jo, ale teď to vlastně bude tak, že každá rodina bude obnášet konkrétní částku, je stanoveno 60 tis/rok/pěstounskou rodinu. Jde o to, že každá pěstounská rodina bude muset s někým uzavřít dohodu o poskytování služeb. Taky nevím, jak to bude fungovat, když rodina uzavře dohodu s jinou organizací, jestli pak může přijít k nám?

Taky ne všechny organizace poskytují stejné služby. Nemůžou všichni poskytovat všechno.

Tak. Potom ta rodina když zjistí – tam je dobrý psycholog, chceme chodit tam – tak to asi obnáší změnit tu smlouvu. Nevím, jak to bude vázané na tu smlouvu, v tomhle to bude trochu

komplikovanější.

Dnes je hodně diskutovanou otázkou co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat, tu rodinu sanovat a kdy říct dost a dítě odebrat. To asi není úplně Vaše tématika, ale máte na to nějaký názor, nějaké měřítko, hledisko, podle kterého se v tomhle případě rozhodovat?

Mám na to názor na základě zprostředkovaných informací, v praxi se s tím nesetkávám, protože k nám jdou děti, u kterých už bylo rozhodnuto, že jdou do pp nebo NRP. Mám na to názor, že by určitě měla být šance a mělo by se velmi kvalitně pracovat s těmi rodinami, nakonec 50% dětí se vrací z kojeneckých ústavů zpět do původních rodin, takže je vidět, že to jde, zvláště u dětí malinkých. Mělo by být přesně stanoveno, jakým způsobem se bude s rodinou pracovat a měl by být stanovený časový limit, do kdy ta rodina má možnost ty podmínky upravit. Mám názor, že ta doba je opravdu dlouhá, až benevolentní a pak dítě půl roku, rok až roky tráví v ústavu kvůli tomu, že ta rodina neustále dostává šanci, nepřestává blokovat to, aby dítě odešlo do NRP, přitom je to rodina, která se jednou začas ozve, přijde, ty podmínky se neupravují. Stanovit dobu a poté by neměli mít možnost zabránit dítěti, aby šlo do NRP.

A ta sanace? Jak byste si ji představoval, kdo by ji měl provádět, jak by měla zhruba vypadat?

Terénní sociální pracovnice zejména, případně ve spolupráci s psychologem. Samozřejmě, že se dělá, ale v rámci možností jaké mají OSPOD a neziskové organizace. Má se to rozjíždět, co vím podle novely, že by si OSPOD objednával u neziskových organizací tyto služby, to je podle mě dobrá cesta, zase se na to může některá organizace zaměřit a poskytovat v této oblasti služby.

Jaký je Váš názor na přímou adopci? To znamená matka rozhodne, komu dítě svěří nebo taky, že to dítě odchází přímo z porodnice do NRP. Zatím to není u nás možné, viděl byste nějaké výhody, příp. jak by to mělo vypadat?

Tak je to u nás možné, právě osvojení ve vztahu k určitým osvojitelům se schválením soudu.

To jo, ale až po těch 6 týdnech, je tam ta pauza, takže to dítě musí být v kojeneckém ústavu.

Nevím, jestli by to šlo na základě předběžného opatření, to by řekla sociální pracovnice. Protože vím, že v praxi se to děje, znám rodinu, která si právě přes osvojení ve vztahu k určitým osvojitelům vezlo dítě přímo z porodnice. Asi to jde. Stejně jako z babyboxu jde dítě do rodiny na předběžné opatření, ta rodina ho přijímá z určitým rizikem, že to celé ještě nemusí dopadnout. Názor mám na to rozporuplný v tom, že si myslím, že je to úžasná možnost pro dítě, jak se dostat do rodiny hned, není nic lepšího. Myslím si, že i do přímé adopce by měli jít lidé, kteří jsou posouzení tak, jako ostatní žadatelé. Protože co víme, tak soudu stačí podklad od klinického psychologa, ale pokud ten psycholog opravdu nedělá v oblasti NRP, tak vyšetří osobnost, ta je v pořádku, ale nezabývá se tolik motivací. a my to sami vidíme, že až po nějaké praxi můžeme srovnávat ty případy a vyhodnotit motivaci a vztah k NRP, vztah toho vyhodnocení osobnosti a anamnézy vůbec. Někdy dáváme doporučení o konstelaci dětí v rodině třeba. Je to problematické navíc když ta rodina klinickému psychologovi zaplatí, objednávají si vlastně

u něj něco, už je tam ten vztah ekonomický. Jinak zamítáte člověka, který vám za to platí a když víme, že jsme za to placeni ze státních peněz. Myslím si, že kdyby ti žadatelé měli možnost projít stejným procesem jako žadatelé, kteří jdou do zprostředkování... Právě to co je v tom systému riziko je, že to neklapne, je tam spousta rizikových věcí, znáte se s tou rodinou, systémem zprostředkování vás chrání od toho, aby se s vámi biologický rodič kontaktoval, vůbec vás nemá znát, neví, kde bydlíte. Takhle s tím rodičem v kontaktu jste. Třeba jedna klientka, která si osvojila dítě přímou adopcí, říkala, že je troch v rozpacích, když se ozve a chce třeba fotku toho dítěte, neví, jak ten kontakt bude do budoucna. Samozřejmě pak je tam prostor pro takový alternativní systém k poradním sborům, kdy organizace může zjišťovat informace od matek, které porodily dítě a nechtějí nebo nemůžou se o ně starat a informace o žadatelích, kteří mají zájem a provádět jakési párování, tak jak to v praxi funguje a to potom je takový underground, druhý systém na tohle, který je potom méně pod kontrolou, což je problematické. a často jsem se potom v praxi setkal s tím, že ti žadatelé pod vidinou konkrétního dítěte začnou uvažovat úplně jinak, většinou jsou ochotni přijmout téměř cokoli, ale nemusí si vždycky uvědomit tu vážnost rozhodnutí. Jsou třeba ochotni přijmout i dítě s nějakými vážnými zdravotními problémy, prostě ta vidina toho, že to dítě do čtrnácti dnů může být u nás, hodně změni motivaci a potom z toho můžou být problémy.

Takže byste to spíš nedoporučil nebo doporučil s důkladnou přípravou?

Asi bych to doporučil s tím, že by měli projít stejným procesem jako žadatelé, kteří si podají žádost na magistrát. Kteří jdou přes zprostředkování, tím pádem by byli v evidenci žadatelů. a protože přímá adopce je primárně pro někoho, koho znáte, kdo se vám z vašeho okolí ozve. Tak určitě by bylo dobré, aby ten proces stihli během těch pár měsíců, než se to dítě narodí, a neprobíhá posuzování a příprava ještě potom.

Co se týče počtu pěstounů, vy jste zmínil, že jich máte docela hodně, je to tak?

Ano, v našem kraji je oproti zbytku republiky vysoký poměr pěstounské péče k adopci.

Přemýšlel jste čím to je, že jich máte větší počet, než v jiných krajích?

Jo, přemýšlíme nad tím, zabýváme se tím. Asi je to určitá tradice, jednak je lidnatý tento kraj, je tu tradice i velkých pěstounských rodin, které tady fungují – v celé republice je 32 zařízení pro výkon pp, z toho 16 je u nás. Takže tradice sdělovaná mezi lidmi, asi i sociální situace mezi lidmi, že jo specificky hornictví, můžou se rozhodnout, že když nemají práci, můžou jít do pěstounství. Kdyby to měla být motivace „nemáme práci, potřebujeme se nějak živit“, to není si myslím není dobrá motivace, ale pokud nemají jinou možnost a mají dobrou kapacitu vychovávat děti a poskytovat jim domov, tak je to perfektní šance. Myslím, že je tu i dobrá síť služeb, pro ty pěstouny, oproti jiným krajům, můžeme dělat kontakty, poradenství tady jede na několika frontách. Spíš se setkáváme s tím, že různé kluby, rodičovské skupiny – rodiče už jsou tím přesyceni, že už chodí do třech organizací na nějaké setkávání, je toho moc. Často žadatelé říkají, „máme známé, kteří jsou pěstouni“, to v jiných krajích možná tolik nemají, tím, že je jich tolik, že se o tom mluví, že se scházejí, i třeba svépomocné kluby se rozjíždějí-

A je to teda na úrovni okresů, takže dostupné?

Jo. Tohle všechno potom vede k tomu, že člověk z toho má menší obavu, že v tom nejsou sami,

odborník jim pomůže..

A měl byste třeba nějaké doporučení pro ty ostatní kraje, které se potýkají s tím, že nemají pěstouny nebo špatně motivované, tak napadá Vás nějaký způsob, jak je „nalákat“?

Jednoznačně mít kvalitní služby, informovat o nich, jednak o nich informovat, jednak se už budou pěstouni informovat sami. To podle mě k tomu povede. Teď se dělá hodně kampaní, u nás probíhá celokrajová kampaň s názvem „Dejme dětem rodinu“, na které se podílí naše organizace společně s magistrátem a dalšími organizacemi, takže se pořádají akce, propagace na různých akcích pro děti, pro rodiny, v médiích. Spíše než jedna bombastická akce myslím, že víc funguje ten náš model, kdy děláme více menších akcí, různé veletrhy sociálních služeb, týdny pro rodinu, teď byla Čokoládová tretre, která předcházela Zlaté tretře, kde byla naše sociální pracovnice prezentovat naši poradnu, pěstounské služby. Televizní spoty, rádio, noviny... Spíše příběhy pěstounských rodin, než nějaká informace o tom, co to všechno obnáší. Ať mají lidé představu, o čem to je.

Poslední věc, Váš názor na svěření dítěte homosexuálním pářům?

V čem jsou jiní než heterosexuální pár? Jasně, je to jiný model rodiny, trochu netypický, ale zase jsem v tom docela otevřený, když dítě vyrůstá s matkou, taky nemá mužský vzor. Dítě si mužské vzory najde ve svém životě okolo. Homosexualita není nemoc, je to odchylka od normy. Když to řeknu osobně, asi kdybych se setkal s tím, že bych posuzoval homosexuální pár, který by měl přijmout dítě, nebyl bych v tom úplně takhle v klidu. Bylo by to určitě něco nového, velmi zvláštního, sporného, to jo. Ale když se na to dívám z hlediska společenského, jsou to plnohodnotní lidi jako všichni jiní. Asi by to mělo svá specifika, bylo by to v něčem jiné a takhle k tomu přistupovat. Ale nemáme s tím zkušenosti.

4.20 Rozhovor se sociální pracovnící ze dne 17.6. 2011, Moravsko-slezský kraj

Jak dlouho už pracujete jako sociální pracovník v oblasti náhradní rodinné péče?

7 let.

Mohla byste mi popsat, co je náplní Vaší práce ?

Já jsem sociální pracovnice a zároveň vedoucí poradny, takže ta práce je hodně různorodá, je to hodně o organizačních a administrativních záležitostech. Přijímáme všechny žádosti z krajského úřadu, takže dělám i statistiku. Organizuju všechny aktivity, které tu máme, kluby, vzdělávání, víkendová setkání pěstounských rodin čtyřikrát za rok. Mám na starosti 4 pěstounské zařízení, ty obhospodařuju jak po ekonomické stránce tak té sociální. Každý měsíc jsem s nimi v kontaktu. Mám tady na starosti finanční věci, poštu, agendu, knihovnu, prostě úplně všechno (smích).

A co v té své práci považujete za nejdůležitější, za takové nejsmysluplnější pro Vás?

Částečně pracuju i s klienty, dělám kontakty s biologickými rodiči a to mám hodně ráda, protože se aspoň v této práci dostanu k práci s klienty. v těch pěstounských zařízeních taky, ale to si mi teď tak líbí.

A co je pro Vás nejtěžší?

Nejtěžší je pro mě právě v těch pěstounských zařízeních být v jedné roli kontrolora, poradce, nechci říct zrovna kamarádky, ale někoho důvěrného, to je náročné. Člověk na jednu stranu vidí do té rodiny a na druhou stranu se musí řídit tím, co ta organizace chce, protože jsou různé zásady, metodiky a oni to vidí jinak a ta organizace to vidí jinak... To bych řekla, že je takové nejtěžší.

A když se zamyslíte nad tou svojí prací z toho hlediska kolik času věnujete těm jednotlivým činnostem: té administrativní práci, přímé práci s klientem...

Přímé práce s klientem mám strašně málo, když vezmu z očí do očí práci nebo i telefonování, to je takových 30%. Zbytek jsou organizační, ale to je taky pro ně.

Spolupracujete při své práci s psychologem?

Myslím si, že hodně, my to tady máme hodně provázané.

A dá se říct v jakých činnostech spolupracujete?

V těch organizačních věcech, protože jsem vedoucí poradny, to je jasné. a jinak když mám ty klienty a vznikl by tam problém, s kterým si nevím rady, tak určitě budu zvat na pomoc toho psychologa.

A tu spolupráci hodnotíte -

Jo, dobře.

A dokážete říct ze své zkušenosti, co je pro práci psychologa v téhle oblasti důležité? Je to něčím specifické proti psychologům, kteří pracují jinde?

Určitě. Je to specifické hlavně v tom poradenství s dětmi, teď mají třeba psychologové výcvik v dyadické terapii. a vůbec všechno, co je zaměřené na děti v pp, protože kliničtí psychologové a ti z ped.-psych. poraden nejsou tak úzce zaměřeni, ty děti mají opravdu svoje specifické

problémy.

Takže by měli být vyškolení. a nějaké vlastnosti nebo schopnosti, myslíte, že na tom záleží?

No vlastnosti- Spíš bych řekla, že pro ně není příliš přínosné, když jsou svobodní a bezdětní nebo hlavně to, že nemají děti. Ne, že je to závada, ale v některých situacích ti lidi říkají „no ale jak on nám může něco říkat“, ale i oni sami to říkají. Ta zkušenost s dítětem je tady důležitá, vlastní výchovné zkušenosti.

Co podle Vás v oblasti NRP nefunguje dobře, kde vidíte problémy?

Co nefunguje dobře obecně v NRP? Teď opominu systém, ale co si myslím, že u nás chybí je dostat do povědomí široké veřejnosti co to je pp a v podvědomí těch lidí by mělo i být, že pp není přivlastňování toho dítěte, že je to na přechodnou dobu. Nejsou nastaveni na ten správný smysl pp, stejně jsou nastaveni na to, že je to pseudoadopce. Kdyby byli takhle nastavení a více lidí by chtělo pomáhat i těm větším dětem a aby věděli, že když do toho jdou, tak je to nekonečný proces práce sám na sobě. My to vidíme, že ti pěstouni, kteří na sobě pracují mají mnohem širší škálu toho, jak pomáhat těm dětem. Jinak přemýšlejí. Kdežto ti, kteří jsou uzavření, s nikým se nekontaktují, jenom mají ty svoje způsoby, tak neříkám, že jsou špatní, to ne, ale ochuzují se o spoustu informací, které by mohli vhodně využít při výchově toho dítěte.

A jak by se toho dalo docílit? Více je vzdělávat, třeba při těch přípravách?

My se třeba snažíme tady v kraji strašně moc, oproti jiným krajům máme více vzdělávání, všelijakých kurzů, skupin, i naši pěstouni to říkají. Ale přesto, že je toho tolik, strašně málo lidí to využívá. Využívají to většinou pořád ti samí. Jednak jsou hrozně zaneprázdněni, protože to není sranda, někteří ještě pracují. Ale někteří si ani nechtějí připouštět nějaké nové informace.

A v rámci toho systému? Vy jste říkala, že ho opominete, dá se říct, co tam nefunguje dobře? Kterým směrem by se to mělo ubírat, aby to fungovalo líp?

Tak pořád se směřuje k tomu, aby děti nebyly v dětských domovech. Tenhle systém na tom pracuje, ale (odmlka). Bude nový zákon, budou změny... Asi optimální by bylo, kdyby bylo hodně zájemců o pp, aby ty rodiny měly málo dětí, my bychom doporučili, aby měli maximálně všech dětí – nejen pěstounských, ale všech – maximálně tři. Protože je dokázáno, že hlavně ty pěstounské potřebují hodně lásky, péče, zahladit to všechno, co prožily stojí hodně času a když ty maminky mají těch dětí hodně, tak nemají šanci. Kdyby hodně pěstounů, kdyby bylo málo dětí v rodině, tak by možná i ty výsledky byly lepší.

Máte třeba nějaký model v zahraničí, kterým se třeba inspirujete a myslíte, že funguje v některých oblastech lépe?

Musím se přiznat, že sama to úplně nevyhledávám, mám to zprostředkovaně. My jsme hodně spolupracovali s doktorkou Vrtbovskou z Natamy, mě se obecně velmi líbí filozofie Natamy a to, co ona tu přenáší, protože to jsou nové věci, které tady vůbec nebyly. Tam už to tak je, ale je to asi i o té tradici, že ty rodiny, co jsou zaměřené na pp, si to dítě nepřivlastňují tak jako ty adoptivní, že se do rodiny dostanou i větší děti a že tam mají maximálně třeba dvě děti.

To je asi docela nový přístup v našich podmínkách. u nás jsou ty pěstounské rodiny velké-
U nás jsou velké. Dneska jsem zase mluvila z jednou pěstounskou rodinou ze zařízení, která má čtyři děti a tomu nejmenšímu se narodil sourozenec, který je vhodný do pp. na jedné straně

je to sice pravda, to dítě by tam mělo jít, aby byly sourozenecké vazby, ale vzhledem k tomu, že pěstouni jsou pokročilejšího věku a mají jiné problémové děti... Je to dilema. Je to tak malé dítě, že se dá předpokládat, že by mohlo jít do jiné pěstounské rodiny nebo i do adopce, protože je zdravé.

A obecně, ty zařízení pro pp, velké rodiny to je dost specifikum tady u vás v kraji. Máte s tím dobrou zkušenost? Podle Vašeho názoru je to dobrý model?

Ten počet dětí v těch rodinách absolutně ne. Navenek to vypadá fajn, my jsme velká rodina, ale vzhledem k tomu, jak všechny ty děti jsou problémové, tak když jsou na jednom místě, je to velká zátěž. i když na druhé straně zase, tím že ty zařízení jsou pod nějakou organizací, tak ta je i tlačí k tomu vzdělávání, práci na sobě. Kdyby tyhle rodiny byly volně, tak oni proto nebudou nic dělat. Takže teď jsou i nějak metodicky vedené, snažíme se jim pomáhat, ale na jedné straně jsme kontrolaři, na druhé poradci, je to trochu schizofrenní role. Ale obecně si myslím, že nejsou dobré ty velké rodiny.

Takže za sebe byste moc nepodporovala, aby se to rozšiřovalo.

Ne.

Tam je to vlastně vázané i na dům, ne? Že vlastně dostanou nějaké bydliště-

Jen dvě naše rodiny mají z našich zdrojů dům a dvě rodiny bydlí v městských bytech, jinak mají svoje. My spíš hradíme nějaké náklady na domácnost a pro ty děti.

Slyšela jsem, že je právě problém v tom, že musí mít pořád určitý počet dětí, aby měli nárok zůstat v to domě, který je poskytnutý tou organizací. To znamená, že je to nutí přijímat pořád další děti, i když jsou třeba i starší, což není úplně ideální.

Ano, to ale nemusí mít ani ten dům. Když mají dům, tak je to ještě horší. To je o tom zařízení, protože to, i když bydlí ve svém domě, by mělo mít minimálně čtyři děti. Takže když jim někdo odejde z jakéhokoli důvodu, tak jsou motivováni vzít další. Tam je další psychologické posuzování a posuzuje se celý rodinný systém, jak to zvládnou, když tam přijde nové dítě. a někdy už to vůbec není vhodné, absolutně ne.

A jak potom postupujete? Oni se pak změni na klasické pěstouny?

Měli by se pak změnit na klasické pěstouny, to v první řadě. Měli by opustit ty byty nebo domky, pokud bydlí v těch poskytnutých, což není jednoduché, protože pěstouni třeba říkají, že děti jsou zvyklé na ten domek, nejsou zvyklé bydlet v paneláku, navíc se tam scházejí děti, které už prošly tou pěstounskou rodinou, takže je to dost složité co potom s nimi.

Čekala bych, že budou mít motivaci udržet ten status zařízení až do věku, kdy odejdou do důchodu...

No mají. Ale když mají třeba už přes 50 let, tak nemají šanci do toho zařízení dostat nějaké malé dítě. Když už tak nějaké větší, které se tam nějak zařadí.

Podle Vašeho názoru měli by biologičtí rodiče, kteří dávají dítě k osvojení, zůstat anonymní, nebo si myslíte, že by se to mělo posouvat k tomu, že by měli mít nějaký třeba omezený kontakt s dítětem, aby mělo své kořeny... Podle Vašeho názoru bylo by to vhodné? Někde v zahraničí už se to dělá...

Ono i u nás přichází situace, že to dítě se chce kontaktovat s tím rodičem a pokud rodiče nežijou

ještě dvacet roků pozpátku myšlenkově, tak i v přípravě se neustále vede k tomu, že by dítě mělo být obeznámeno se situací a ta identita podporovaná. Já si myslím, že jsme v tom taková zpátečníčtí, my přemýšlíme jako před 30, 40 lety. a i ti naši dnešní adoptéři, jo odkývou to, řeknou mu to, ale až někdy, možná.

Myslíte, že mají strach, že o to dítě přijdou.

Mají strach, že o to dítě přijdou. Že přijdou o to soukromí, přibude jim problémů a nechtějí je řešit. Vlastně si trochu zjednodušují ten život.

Co si myslíte o profesionální péči? Nebo o pp na přechodnou dobu, která se teď zavádí. Myslíte, že to bude fungovat, že bude dostatek zájemců?

Prozatím nejsou. Takže já nevím, co by se muselo stát, aby jich bylo najednou hodně.

Nemáte žádné zájemce?

My jsme už měli nějaké zájemce, ale bylo jich jako šafránu a vždycky to dopadlo tak, že nakonec ta rodina od toho odstoupila nebo jsme teď měli vážné zájemce, ovšem na miminka.

To je taky dobře nebo myslíte, že ne?

Jo, určitě, kdyby byla v našem kraji jedna nebo dvě rodiny na miminka zaměřené, tak by to bylo super, ale kdyby bylo dalších deset rodin zaměřených na starší děti tak by to bylo lepší. Ale jestliže na jiné děti nejsou žádní zájemci a jenom na miminka, tak to je takové zvláštní, protože ono zas těch miminek není tolik v ústavní výchově.

A přemýšlela jste třeba jako to propagovat? Jak to dostat do povědomí?

My teď máme kampaň, kterou jsme rozjeli nedávno a bude ještě do konce roku, kde hledáme pěstouny, povídá se na veřejných prostranstvích, na různých akcích, do televize, do rádia. Povídáme o pp na přechodnou dobu, o hostitelské péči, která může být jednou z forem, jak pomoci těm dětem v dd. Ale těch zájemců o tohle je jako šafránu.

To je zvláštní, vy máte relativně hodně těch pěstounů...

Ano, my jich máme hodně, my nejsme v situaci, že bychom je neměli.

Ale ti na přechodnou dobu se nehlásí. Takže podle Vás to nebude fungovat, protože vlastně nejsou lidi, kteří by to dělali. Ale jinak ta myšlenka je Vám sympatická?

Myšlenka je dobrá, jo.

Dnes se hodně diskutuje otázka, co považovat za zájem rodičů o dítě a jak dlouho je podporovat v péči o dítě a rodinu sanovat a kdy dítě odebrat. Máte pro sebe na to nějaký názor nebo nějaké hledisko, podle kterého se rozhodujete – vy to asi neděláte, ale přesto?

My sanaci vůbec neděláme, ale jedna z našich poraden dělá takovou sociální asistenci, není to přímo sanace, protože jinak by bylo dítě odebráno. Ale co jsou zkušenosti z ciziny, tak jak u nás teď frčí sanace rodin, tak to už v těch západních zemích je dávno za nima, teď už se na to tak neklade důraz, netlačí se na pilu, neboť se zjistilo, že ve velké míře ta sanace rodiny měla úspěch jen do chvíle, kdy tam byl nějaký dohled. Jakmile se toto opustilo tak zase se děcka vrátily a šly do domova nebo zase do jiné rodiny, že ještě víc ty děti pendlovaly.

Takže byste byla spíš pro to posoudit to hned?

Jestli by byla vhodná pěstounská rodina na přechodnou dobu, tak ať jde dítě tam a je kontakt s biologickou rodinou a rodiče mají čas na to, aby s tím něco udělali. Jestli s tím neudělají nic,

tak dítě zůstane v pp a s účastí rodičů a jestli opravdu se jim zadaří a budou pro to něco dělat, tak nic právně nebrání, aby šly zpátky do rodiny.

Takže po té první neúspěšné sanaci-

Já bych si nechala jenom jednu takovou příležitost, víc ne.

Poslední otázka: jaký je Váš názor na svěřeni dítěte homosexuálním párům?

No (odmlka). Já nejsem proti homosexuálům, ale dítě do adopce bych nesvěřila, když to vezmu krátce. Ta pp, ta se dá i obejít dneska, žádost si může podat jeden. a ti co se hrdě k té homosexualitě hlásí, měli jsme tu jednoho, tak nakonec do toho procesu ten člověk ani nedošel. Protože přece jen musí tam být sexuologické vyšetření udělané, měl by pokud má partnera být jako člen domácnosti posouzen a to oni už tak daleko nechtějí jít, spíš je to odradí. Když už se tomu dítěti nepodařilo být v normální rodině, kde fungují role otcovská a mateřská, tak zase je dávat do takových hybridů, tak jestli to dítě nepoškozujeme. Když už mu máme něco dopřát, tak mu dopřejme adekvátní náhradu.

Takže byste byla proti.

Já bych byla proti.